

නිවනට මග

2008.02.09

නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස.

ඒකායනො අයං හික්ඛවෙ මග්ගො සත්තානං විසුඛියා, සොකපරිද්දවානං සමතික්කමාය, දුක්ඛ දොමනස්සානං අත්ථංගමාය, ඥායස්ස අධිගමාය, තිබ්බානස්ස සච්චිකිරියාය, යදිදං චත්තාරො සතිපට්ඨානා.

සධම්මී ශ්‍රවණාභිලාශී ගුණබර කාරුණික පින්වන්ති, අපි හැම කෙනෙක්ම ලොවුතුරා මග ලොවුතුරා සැහැසිල්ල සොයාගෙන යන පිරිසක්. බුදුරජාණන් වහන්සේට සම්ප වෙන්න උත්සාහවත් කරන පිරිසක්. අපි නාම බුදුහාමුදුරුවන්ට භූගාක් ඇතියි. සධම්මියට භූගාක් ඇතින් ඉන්නේ. ඒත් අපි මේ පිටින කාලය තුළ බුදුහාමුදුරුවන්ට, සධම්මියට, මහ සඟ රුවනට තව තවත් සම්ප වෙන්නට ඕන. බුදුරජාණන් වහන්සේ පිළිබඳව, සධම්මිය පිළිබඳව, මහ සඟ රුවන පිළිබඳව ගුණ දැන, ප්‍රසාදය ඇති කර ගන්නට ඕන. තුනුරුවන්හි ගුණ දැන ප්‍රසාදය ඇති කර ගන්නොත් ඒක ලොකු ලාභයක්. සතර අපායෙ නො වැටෙන්න හේතුව එනන සකස් වෙනවා. ඒ නිසා අපි සැබැවින්ම තුනුරුවන් පිළිබඳව ගුණ දැන ප්‍රසාදයට පත් වෙන්නම ඕන. ඒ සඳහායි මේ මොහොතේත්, අපි හැම දෙනාගෙම උත්සාහය, මහත්සිය. ඒ සඳහාම අවශ්‍ය කරන දහම් කරුණු ටිකකුයි අපේ ශක්තියේ දැනුමේ අවබෝධයේ තරමින් මේ වෙලාවෙදි දේශනා කරන්නේ.

මා මාතෘකා කළ ඒ දේශනා පාඨය කොතැනින් උපුටා ගන්නද කියල මේ හැම කෙනෙක්ම දන්නවා. ඒ තරමට ම සතිපට්ඨාන සූත්‍රය හැම දෙනාටම හුරු පුරුදුයි. සතිපට්ඨාන සූත්‍රයේ එන මූලික දේශනා පාඨයක් මා කලින් මතක් කළේ. **ඒකායනො අයං හික්ඛවෙ මග්ගො සත්තානං විසුඛියා, සොක පරිද්දවානං සමතික්කමාය, දුක්ඛ දොමනස්සානං අත්ථංගමාය, ඥායස්ස අධිගමාය, තිබ්බානස්ස සච්චිකිරියාය, යදිදං චත්තාරො සතිපට්ඨානා.** සතර සතිපට්ඨානය ඒකායන මාගීයයි කියල දේශනා කලා. කුමක් සඳහාද? **සත්තානං විසුඛියා** - සියලු සත්ත්වයන්ගේ විසුඛිය පිණිස, **සොක පරිද්දවානං සමතික්කමාය** - සොක පරිදෙවයන් ඉක්මවීම පිණිස, ඒ වගේම, **දුක්ඛ දොමනස්සං අත්ථංගමාය**, - දුක් දොමනස් තැනි කිරීම පිණිස, දුරු කිරීම පිණිස, ඒ වගේම, **ඥායස්ස අධිගමාය** - ආයෑ අප්පාහික මාගීය උපදවා ගැනීම පිණිස, නූපත් මාගීය උපදවා ගැනීම පිණිස, **තිබ්බාසනස්ස සච්චිකිරියාය** - නිව්වාණ ධර්මය සාක්ෂාත් කිරීම පිණිස, මෙන්න මේ සතර සතිපට්ඨානය පවතිනවා.

දැන් පැහැදිලියි සතර සතිපට්ඨානය කුමක් සඳහා ද කියල. සියලු සන්තවයන්ගේ විසුඛය පිණිස, සොක පරිදෙවයන් ඉක්මවීම පිණිස, දුක් දොමනස් නැති කිරීම පිණිස, නුපන් මාගී ඵලයේ අවබෝධය පිණිස, උපද්වාලීම පිණිස, නිව්වාණ ධර්මය සාක්ෂාත් කිරීම පිණිසයි සතර සතිපට්ඨානය.

දැන්, ඔබෙන්, මගෙන් අවශ්‍යතා ටික නේ මේ කියවෙන්නේ. ඔබත්, මමත්, මේ නිරන්තරවම මෙබඳු කටයුතුවල යෙදෙන්නේ, මේ සොය සොයා යන්නේ මේ ටිකට නේ. විසුඛය පිණිස. සොක පරිදෙව ඉක්මවන්න. දුක් දොමනස් නැති කර ගන්න, නුපන් මග පල අවබෝධ කර ගන්න, නිව්වාණ ධර්මයට පත්වෙන්න. මේ අරමුණු ටිකයි අපි හැම දෙනාගෙම ඒකායන අරමුණ.

එතකොට ඒ අරමුණ සාක්ෂාත් කරගන්න තියෙන්නේ, **චත්තාරො සතිපට්ඨානා - සතර සතිපට්ඨානය.** සතර සතිපට්ඨානය කියල කියන්නේ **කායෙ කායානුපස්සී විහරති, වෙදනාසු වෙදනානුපස්සී විහරති, චිත්තෙ චිත්තානුපස්සී විහරති, ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති.** කායානුපස්සනා, වෙදනානුපස්සනා, චිත්තානුපස්සනා, ධම්මානුපස්සනා. මේ සතර සතිපට්ඨානයයි.

ඉතින් අද දවසේ අපි මේ උත්සාහවත් වෙන්නේ ඒ සතර සතිපට්ඨානය විස්තර කරන්න නෙවෙයි. සතර සතිපට්ඨානය තමයි අපේ අරමුණු ඉෂ්ඨ කර ගන්න තියෙන ඒකායන ගමන් මග. හැබැයි ඒ ඒකායන ගමන් මග මේ පොත දිග ඇරගෙන හොයාගන්න පුළුවන් මගක් නෙවෙයි.

සතිපට්ඨාන සූත්‍රය පෙරලගන්නහම අපි හැමෝටම හම්බ වෙනව කමටහන් පෙලක්. ආනාපාන සති, ඉරියාපට් සති, චතු සම්පජ්ඣඤා භාවනාව, දෙතිස් කුතප භාවනාව, ධාතු මහසිකාරය, නව සිව්පික භාවනාව, වෙදනානුපස්සනා, චිත්තානුපස්සනා, ධම්මානුපස්සනා කියල සතර සතිපට්ඨානයටම කමටහන් තියෙනව. දැන් කෙනෙකුට හිතන්න පුළුවන්. හිතෙන්න පුළුවන්, හිතලත් තියෙන්නේ එහෙමම යි, "කවුරුවත් මොකටද? මේ තියෙන්නේ දේශනා කරල, ආනාපානසතිය වැඩුවහම හරි. දෙතිස් කුතප ටික වැඩුවහම හරි. ධාතු මහසිකාරය වැඩුවොත් හරි. කුණුවෙන මලමිනියක් දිහා බලාගෙන ඒව කුණුවෙලා, විසිරිලා දියවෙලා යනහැටි බලාගෙන හිටියහම කෙලෙස් නැසෙනව, මගපල ලැබෙනව නේ" කියල ලෝකයේ අය හිතනව.

එහෙත් පින්වතුනි. සැබැවින්ම මෙ බඳු තරමකින්, පමණකින් අපි සතිපට්ඨානය වැඩුව වෙන්නේ නැ. මාගීයට පිළිපත්තා වෙන්නේ නැ. දැන් ආනාපාන සතිය වඩන්න කියල තියෙනව මූල කමටහන හැටියට. ඉතින් මේ ටික වඩන්න නම් කාගෙන්වත් බණ අහන්න ඕන නැ. **සුත ඩුඨ,** කාගෙන්වත් අහන්න ඕන නැ. මේ ආශ්වාස ප්‍රශ්වාසයයි බලන්න කියන්නේ. ආශ්වාසය ප්‍රශ්වාසය දිහා බලාගෙන ඉන්නකොට ඒ සියල්ල සම්පූර්ණවෙයි කියල කවුරු හරි හිතනව නම්, කෙස්, ලොම්, නිය, දත්, සම්, මස්, නහර, ඇට, ඇට මිදුල, වකුගඩු, අක්මා, දලඬු, පෙණහලු, ලේ, සැරව, සෙම්, සොටු, මේව වෙන වෙනම ඇරගෙන, අගූහ වශයෙන්, පිළිකුල් වශයෙන්, බල බලා ඉන්නකොට කෙලෙස් ගිනි

නිව්ලා, සියලු ආශ්‍රිතයන් වෙලා, මග පල අවබෝධය වෙච් කියල කවුරු හරි හිතනව නම්, කියනව නම්, ඒකෙ වැරද්දක් පෙනව. මෙන්න මේ වැරද්ද තමයි අපි හැමෝම, ගිහි පැවිදි අතරක් නැතිව හැම කෙනෙක් ම, මෙන්න මේ වැරද්දට වැටුනා නො දැන. දැන දැන වැටුනා නෙවෙයි. නො දැන වැටුනෙ. ඒ නිසා හැම කෙනෙක් ම මෙන්න මේ වගේ කමටහනකින් සියලු සංසාර දුක් බය ගෙවා ගන්න තමයි උත්සාහවත් වුනේ, මහන්සි වුනේ. ඒ සඳහාමයි මග කියල දුන්නෙ. ඉතින් මෙන්න මේ වෙලාවේදි පුංචි වගකීමක් තියෙනව, අපට මොනසම් විදියකින් හරි මග පෙන්වීමක් කලා නම් බණට භාවනාවට යම් කෙනෙකු අපිව යොමු කලා නම් ඒ සත්පුරුෂයෙක්. ඒ ගෞරවය, ඒ ගුණය හිතේ තියෙන්නට ඔන, මනක තියෙන්නට ඔන.

දැන් අපි මේ කියාගෙන යනකොට සමහර කෙනෙකුට හිතෙනව, සමහර කෙනෙක් කියනව, අපිව යොමු කරල තියෙන්නෙ වැරදි පැත්තට නේ. හරි මාගීයට යොමුකරල නැහැ නේ කියල සමහර වෙලාවට අපට මග කියා දුන්නු ගුරු උතුමන් පිළිබඳව අප්‍රසාදයෙන් කතා කරනව. එහෙම කරන්න එපා, පින්වතුනි, මොන යම් විදියකින් හරි ඔබව යොමු කලා නම් මොහොතකට හෝ හිතේ සන්සිද්ධියක් ඒ තුළින් ලැබුන. අද මේ මොහොතටත් ඔබ යොමු වුනේ ජීවිතයේ එබඳු මග පෙන්වීම් ලද නිසා. ඒ නිසා ඒ කලාණ මිත්‍ර ගුණය අමතක කරන්නට එපා, හැල්ලුවට ලක් කරගන්නට එපා. අඩුපාඩුකම් ඇති. අපි කවුරුවත් පිරුණු අය නෙවෙයි. කාගෙ කාගෙන් අඩු පාඩු තියෙනව. අපි කියා දෙන දේට වඩා එහායින්, ගැඹුරෙන් කියා දෙන අය ලෝකෙ පහළවෙයි. එතකොට ඒ ඇත්තෝ ලගටත් ගිහිල්ල යමක් අහගන්නට වෙච්.

ඒ නිසා අපි අහගන්න දේ හොඳින් අහගන්නට ඔන. අතීතයේ කල කි දැ පිළිබඳව නො ගැලපෙන්න පුලුවන්. හැබැයි ඒවා සියයට සියක් නො ගැලපෙනව නෙවෙයි. ඒ කල ක්‍රියාකාරකම් තුළ අපේ සිතේ සන්සිද්ධියක්, මොහොතකට හෝ කෙලෙස් ගිහි නිව්ල භාවනාමය පින්කම, ලොවුතුරා මග අවබෝධ කරගන්න, අසා දැනගන්න, සුදුසු මානසික වටපිටාවක් හදාගන්න හරි ඒව අහු වෙලා තියෙනව. උපකාර වෙලා තියෙනව. ඒ නිසා ඒ ගැන අවධානයෙන් වෙසෙන්නට ඔන.

දැන් අපි කතා කලේ, සතිපට්ඨාන සූත්‍රයේ එන මේ කිසියම් කමටහනක් අපි තෝරගෙන ඒක ප්‍රගුණ කරල ඒක භාවනා කරල අර කියපු අරමුණු ටික **සත්තානං වීසුධියා, සොක පරිද්දවානං සමතික්කමාය, දුක්ඛ දොමනස්සානං අත්ථංගමාය, ඥායස්ස අධිගමාය, නිබ්බානස්ස සච්චිකිරියාය,** මේ අරමුණු ටික ඉෂ්ඨ වෙච්ඳ, ඉෂ්ඨ කරගන්න පුලුවන් ද? නැවත වතාවක් අපිට අන්න ඒ පිළිබඳව වමසීනය කරල බලන්න වෙලා තියෙනව. ඒ නිසා අපේ හිත්වල තියෙන අපේ දැනුම, අපි මෙතෙක් කල් ජීවිතයේ නොයෙක් දේ පිළිබඳව කල දේ ටිකකට පැත්තකින් තියල මනස හොඳට හිස් කරගෙන අලුත්ම අදහසක් අලුතෙන් ම ධර්මයට සවන් යොමු කරන අවස්ථාවක් සේ සලකාගෙන සිහිය නුවණ වියරියද ඇතිව මේ ධර්මයට සවන්පත් යොමු කරන්නට ඔන,

සතර සතිපට්ඨානය වචනව කියන්නෙ මාගීය වචනව. **ඒකායනො අයං හික්ඛවෙ මග්ගො** - මේ ඒකායන මාගීයයි. සතර සතිපට්ඨානය. මාගීය. මාගීයයි සතර සතිපට්ඨානය. මාගීය හැටියට

බුදුහාමුදුරුවෝ අපිට දේශනා කරන්නේ, සමථ විපස්සනාව. සමථ, විපස්සනා. ඒ සමථ විපස්සනා දෙකයි මේ සතර සතිපට්ඨාන සූත්‍රයෙහි අන්තර්ගත වෙලා තියෙන්නේ.

දැන් මාර්ගීය කියන එක පොත පෙරලගත්ත තරමින් ලබන්න පුළුවන් නම් අපට ශාස්තෘවරයෙක් ඔන නෑ. මග පෙන්වන්නෙක්, ගුරුවරයෙක්. කළ්‍යාණ මිත්‍රයෙක් ඔන නෑ. මේ පොතේ තියෙනව නේ. ඒක ලැබුවහම ඇති. ඒක කියෙව්වහම ඇති. කෙනෙකුට මෙහෙම හිතෙන්නන් පුළුවන් නෙ.

ඉතින් දැන් අපි අද විමසලා බලන්නෙ මෙන්න මේ ටික ගැන.

පින්වතුනි, සැබැවින් ම සමථ විපස්සනා කියන මේ සතිපට්ඨාන මාර්ගීය නිකම්ම නිකං ලබන්න පුළුවන්, වඩන්න පුළුවන් පිළිවෙතක් තෙවෙයි. ඊට එහායින් අප තුළ තිබිය යුතු දැනුම් සම්භාරයක් තියෙනව. ඒ දැනුම් සම්භාරය මිට පෙරාතුව, පුච්ච, නො පිහිටා සතර සතිපට්ඨානය, අර අරමුණු ටික ඉෂ්ඨවීම පිණිස වඩනවාය කියන කාරණාව කවදාවත් ම වෙන්නෙ නෑ. මේ කරුණු සියල්ල සම්පූර්ණ වෙන්න නම් **සත්තානං විශුද්ධියා** කියන තැන ඉඳලා **නිබ්බානස්ස සච්චිකිරියාය** කියන තැන දක්වා මේ අරමුණු සියල්ල ඉටු වෙන්න නම් අපි කරන දේ හරි වෙන්න ඔන. අපි කරන ක්‍රියාව ඉතා නිවැරදි වෙන්න ඔන. එහෙම නිවැරදිව යම් ක්‍රියාවක් කරන්න අපි දැනුවත් වෙලා ඉන්න ඔන. දැනුවත් නො වුණු කෙනෙකුට මේ ටික කරන්න බෑ.

අපි හිතමු මෙන්න මෙහෙම. ඔබ පොත පෙරලගෙන ආනාපානසතිය ගැන අහගන්න, දැනගන්න. ඔන්න දැන් ආනාපානසතිය වඩනව. හොඳයි අපි හිතමුකො, ආනාපානසතිය වඩලා ප්‍රථම ධ්‍යානයට, දූතිය ධ්‍යානයට, තෘතිය ධ්‍යානයට, චතුර්ථ ධ්‍යානයට ම ආව කියල. එතකොට මේ ධ්‍යානයට එන එක ද **සත්තානං විශුද්ධියා?** සත්ත්වයන්ගේ විශුද්ධිය ඒක ද? සෝක පරිදේවයන් ඉක්මවු තැන, දුක් දොමනස් නැති කළ තැන, නූපත් මාර්ගීය උපත් තැන, නිව්‍යාණ ධර්මය සාක්ෂාත් කළ තැන එනනද?

ඒ ධ්‍යානයට පැමිණීම, ඒ කියන ප්‍රථිපල ලබා දෙනව නම් බෝධිසත්ත්වයන් වහන්සේට අවශ්‍යතාවයක් නෑ ආලාරකාලාම, උද්දකාරාමපුත්ත අනහැරල එන්න. ඒ දෙන්නාගෙන් මේ රූපි ධ්‍යාන හතර විතරක් තෙවෙයි අරුපි ධ්‍යානවලටත්, මේ සමාධි සමාපත්තිවලටත් ආව. එහෙම ඇවිල්ලත් උන්වහන්සේ මොකද කලේ? "මේ නිවණ තෙවෙයි. මේ මා හොයන ධර්මය විමුක්තිය තෙවෙයි" කියල මේ දෙදෙනාම අනහැර දාලයි බුද්ධගයා බෝධි මණ්ඩලයට, ගයා ශීෂියට වැඩම කරන්නේ. දෙතිස් කුණප ටික වඩල අපට පුළුවන් චිත්ත සමාධියකට එන්න. චිත්ත ඒකාග්‍රතාවයකට එන්න පුළුවන්. ධාතු මනසිකාරය වඩල සියලු ධ්‍යානවලට එන්න පුළුවන්, කාගෙවත් ගුරු උපදෙසක් ඇතුළු හෝ නැතුව. හැබැයි ධ්‍යානයට ආවට පස්සෙ මොකක්ද කරන්නේ? ධ්‍යානයට එන එක තෙවෙයි නම් සත්ත්වයන්ගේ විශුද්ධිය, ශෝක පරිදේවයන්ගේ ඉක්මවීම. දුක් දොමනස් නැති කළ තැන එනන නොවෙයි නම්, අපි සමාධියට ඇවිල්ල හරි, සමාධියෙන් එහාට ගිහිල්ල හරි මොකද කරන්න ඔන කියලවත් දන්නවද?

අන්න අපි දන්නේ නැතුව මේ කායීය කරන්න පුළුවන් කමක් නෑ. නො දැන වුනත් කරන්න පුළුවන් භාවනා කියන පින්කම නම්. දාන සිල භාවනා කියල පින්කමක් තියෙනව. ඒ පින්කම ඔන කෙනෙකුට කරන්න පුළුවන් මොහොතකට හරි එක අරමුණක්, එක සිතුවිලිලක්, එක මනසිකාරයක්, "සුවපත්වේවා, සුවපත්වේවා" වැනි මේ මනසිකාරය නැවත නැවත පවත්වනවා. කෙලෙස් පහළවෙන්න ඉඩ නෑ. රාග, ද්වේශ, මෝහ පහළවෙන්න ඉඩ නෑ. හොඳ අරමුණකට සිත යොමුවෙලා තියෙනව. හොඳ පින්කමක්. සිතත් වැඩෙනව. කුසලයක්, පිනක් සිද්ධ වෙනව. හැබැයි ආශ්‍රවක්ෂය වෙනව කියන කාරණාව ඒකෙදි වෙන්නේ නෑ. ඒක නිසා අපි, මොනව හරි කරනව නෙවෙයි. කරන දේ පිළිබඳව හොඳ දැනුමකින් අසා දැනගත් බවකින් යුතුවමයි මේ ක්‍රියාවට අපි බැසගත්ට ඔන.

වතුරායීය සත්‍යය අවබෝධ කළයුතු ආකාරය, **නිපට්ඨට්ඨං, ද්වාදසාකාරං, යථාභූතං, ඤාණදස්සනං.** නිපට්ඨට්ඨයක් - වට්ට තුනක් දේශනාවෙ සඳහන් වෙනව. **සත්‍ය, කෘත්‍ය, කෘත.** සත්‍ය, කෘත්‍ය, කෘත. කෘත කියල කියන්නේ අවසන්. සියලු කටයුතු නිමා කලා. **ඛිණ්ණ ජාති වුසිතං බ්‍රහ්මචරීයං කතං කරණීයං නා පරං ඉට්ඨන්තායං** - නැවත කළ යුත්තක් නෑ. සියලු දේ කලා කියල කියනව. ඒ රහත් ඵලයෙන්, ඒ කටයුතු නිමා වෙන්නේ. එතකොට කටයුතු නිමා කරන්න පුළුවන් වෙන්නේ කටයුත්ත කළ කෙනාට. **කෘත** - ක්‍රියාවෙහි යෙදුන කෙනාට. ක්‍රියාවෙහි යෙදෙන්න පුළුවන් කමක් නෑ දැනගන්නේ නැතුව. සත්‍ය නැතුව. සත්‍ය තියෙන්න ඔන. සත්‍ය ඇති නැතයි කෘත්‍ය. කෘත්‍යයෙහි යෙදීමෙනුයි **කෘත** - අවසන් කරන්න පුළුවන්. එහෙනම් දැන් අපි මේ දැන් සතර සතිපට්ඨානය කියන්නේ **කෘත්‍ය** - ක්‍රියාව. මේ සතර සතිපට්ඨානය වැඩුවහම, මේ **කෘත්‍යය** කළහම **නිබ්බානස්ස සච්චිකිරීයාය,** නිව්වාන ධර්මයට පැමිණෙනව. සියලු දුක්ඛ දෝමනස්සයෝ දුරුවෙලා සියලු දුක් නිමා වෙලා නිව්වාන ධර්මයට පැමිණෙනවා. ඒ පැමිණ වෙසෙන්න තියෙන මාර්ගීය සතර සතිපට්ඨානය.

එහෙනම්, මේ කෘත්‍යය නම් ඒ අරමුණු ඉටු කරන්නේ, ඉටුවෙන නැතට යන්න පුළුවන් පාර නම් මේ, අපි කළ යුත්ත, ක්‍රියාව මේ සතර සතිපට්ඨානයයි. සතර සතිපට්ඨානය නමැති කෘත්‍යය - ක්‍රියාව, සත්‍ය මත පදනම් වෙලයි වැඩෙන ඔන. දැන් සත්‍යය කියන අවස්ථාවට අපි එළඹෙන්නේ නැතුව කෘත්‍යය හම්බවෙන්න විදියක් නෑ.

අද අපි සතිපට්ඨානය කියල යමක් වඩනව. හැබැයි ඒ වඩන සතිපට්ඨානය සත්‍ය ඤාණයෙහි පිහිටා කරන කෘත්‍ය ඤාණයද මේ කරන්නේ කියන එක සැක සහිතයි. සත්‍ය ඤාණයෙන් තොරව කෘත්‍ය ඤාණයක් නෑ. කෘත්‍ය ඤාණයෙන් තොරව කෘත ඤාණයක් නෑ. එහෙනම් මේ ක්‍රියාවට කලින් සත්‍ය ඤාණය එළඹ සිටින්නට ඔන.

මොකක්ද ඒ සත්‍ය ඤාණය කියල කියන්නේ? මොකක්ද සත්‍ය ඤාණය කියල කියන්නේ? දුක්ඛ සත්‍යයේ සත්‍ය ඤාණය. සමුදය සත්‍යයේ සත්‍ය ඤාණය. නිරෝධ සත්‍යයේ සත්‍ය ඤාණය. මාර්ගී

සත්‍යයේ සත්‍ය ඥාණය. මෙන්න මේ සතර නුවණ ඇති කෙනාට ක්‍රියාව හමිබ වෙනව - දුක්ඛ සත්‍යයේ කෘත්‍ය ඥාණය. සමුදය සත්‍යයේ කෘත්‍ය ඥාණය. නිරෝධ සත්‍යයේ කෘත්‍ය ඥාණය. මාග්ගී සත්‍යයේ කෘත්‍ය ඥාණය. දුක් පිරිසිදු දකිණ, සමුදය ප්‍රභාණය කරන, නිරෝධය සාක්‍ෂාත් කරන, මාග්ගීය වඩන කෘත්‍ය හමුවෙනව. ඒක යෙදෙන කෙනාට දුක්ඛ සත්‍යයේ කෘත්‍ය ඥාණය, දුක්ඛ සත්‍යය අවබෝධ කලා. අවසන්. සමුදය සත්‍යයේ කෘත්‍ය ඥාණය, සමුදය සත්‍යය ප්‍රභාණය කලා. ඉවරයි. නිරෝධ සත්‍යයේ කෘත්‍ය ඥාණය, නිරෝධය සාක්‍ෂාත් කලා. ඉතුරුවක් නෑ දැන්. මාග්ගී සත්‍යයේ කෘත්‍ය ඥාණය, මාග්ගීය වඩල ඉවරයි. **කතං කරණීයං නාපරං ඉට්ඨත්තායං** සියලුල නිමාවට ගිහිං. මෙන්න මෙක තමයි අනු පිලිවෙල.

දැන් අපි පටන් අරගෙන තියෙන්නෙ මැදිත්. දුක්ඛ සත්‍යයේ සත්‍ය ඥාණය. සමුදය සත්‍යයේ සත්‍ය ඥාණය. නිරෝධ සත්‍යයේ සත්‍ය ඥාණය. මාග්ගී සත්‍යයේ සත්‍ය ඥාණය අපි ලබන්නේ ම නැතිව කෘත්‍යවූ, ක්‍රියාව වූ සතිපට්ඨානයට ම ඇවිල්ල. මේ නො දැනයි මේ ගමන ඇවිල්ල තියෙන්නෙ. ඉතින් ඒක අසම්පූර්ණයි. මෙක සම්පූර්ණ වෙන්න නම් අපි අකැමැත්තෙන් නමුත් ආපනු පහලට බහින්න වෙනව. මුලට යන්න ඕන. දුක්ඛ සත්‍යයේ සත්‍ය ඥාණය. සමුදය සත්‍යයේ සත්‍ය ඥාණය. නිරෝධ සත්‍යයේ සත්‍ය ඥාණය. මාග්ගී සත්‍යයේ සත්‍ය ඥාණය ලබන්න ඕන.

මෙන්න මේ සතර නුවණ ලැබුවහම මේ සතර නුවණ උපදින කොට, ඒ සතර නුවණට කියනව සම්මා දිට්ඨිය කියල. **කතමංවාචුසො සම්මා දිට්ඨි?** ඇවැත්ති, කුමක්ද සම්මා දිට්ඨිය? **දුක්ඛෙ ඥාණං, දුක්ඛ සමුදයෙ ඥාණං, දුක්ඛ නිරොධෙ ඥාණං, දුක්ඛ නිරොධ ගාමිණී පටිපදාය ඥාණං ඉදං වූච්චති සම්මා දිට්ඨි.** දැන් මේ සතර නුවණම එකතු කරල තේද සම්මා දිට්ඨිය කියල කිව්වෙ? තේද?

එතකොට මාග්ගීය කියන්නෙ මොකක්ද? මාග්ගීය කියන්නෙ ආය්‍යී අෂ්ඨාංගික මාග්ගියයි. සතර සතිපට්ඨානය වඩනව කියන්නෙන් ආය්‍යී අෂ්ඨාංගික මාග්ගීය වඩනව කියන එකම තේ. එතකොට සැබැවින් නම් සතර සතිපට්ඨානය වඩනව කියල වෙන්න ඕන මොකක්ද? ආය්‍යී අෂ්ඨාංගික මාග්ගීයයි වැඩෙන්න ඕන.

එතකොට ආය්‍යී අෂ්ඨාංගික මාග්ගීය වඩන්න පුළුවන්ද කෙනෙකුට සම්මා දිට්ඨිය උපදින්නෙ නැතිව. බැහැ. එහෙනම් සම්මා දිට්ඨිය අපි උපදවා ගන්න ඕන. දැන් බුදුහාමුදුරුවො සම්මා දිට්ඨිය උපද්දවල තියෙනව අපිටත් ඒක ඇති කියල ඒකෙ සෙවනට යන්න බෑ. සම්මා දිට්ඨිය කියන එක, මේ මාග්ගීය කියන එක ඉපදල, අපිට යන්න පාරක් හැදිල, ලෝකෙ කොහෙවත් තියෙනව තෙවෙයි. අප විසින් පාර හදා ගන්නට ඕන, උපදවා ගන්නට ඕන. **ඥායස්ස අධිගමාය** කියල කිව්වෙ ඒකයි. මාග්ගීය උපද්දව ගන්න ඕන. **ඥායස්ස අධිගමාය. නිබ්බානස්ස සච්චිකිරියාය.** මාග්ගීය උපදවා ගන්න ඕන. මාග්ගීය උපදවා ගන්නව කියල කියන්නෙ සම්මා දිට්ඨිය උපද්දවනවා. සම්මා දිට්ඨිය ඇත්නම්, සම්මා සංකප්ප, සම්මා වාචා, සම්මා සම්මන්ත, සම්මා ආජිව, සම්මා වායාම, සම්මාම සති. සම්මා සමාධි උපද්දව ගන්න පුළුවන්.

මෙන්න මෙතනදි අපි ටිකක් දැනුවත් වෙන්න ඕන, **සම්මා දිවයි පහං හික්කවෙ දවසං වදාම්.** සම්මා දිවයිස දෙයාකාරයෙන් දේශනා කරල තියෙනව. ලෝකික මාර්ගියක් තියෙනව. ලෝකෝත්තර මාර්ගියක් තියෙනව. ලෝකිකවත් සම්මා දිවයි, සම්මා සංකප්ප, සම්මා වාචා, සම්මා සම්මන්ත, සම්මා ආජිව, සම්මා වායාම, සම්මා සති. සම්මා සමාධි කියල මාර්ගිංග තියෙනව. ඒ මාර්ගියෙහි පිහිටා තමයි අපි දත්, සිල්, භාවනා කියන ත්‍රිවිධ පුණ්‍ය ක්‍රියාවන් කරන්නෙ.

හැබැයි මේ ලෝකෝත්තර මාර්ගිය, සතිපට්ඨාන මාර්ගිය කියල කියන්නේ ඒකම නෙවෙයි. සතිපට්ඨාන මාර්ගියේදි, කෘත්‍ය, ක්‍රියාවේදි, ඒ ලෝකික සම්මා දිවයිසෙන් නෙවෙයි පෙරට යන්නෙ, ලෝකෝත්තර සම්මා දිවයිසෙන්. ලෝකෝත්තර සම්මා දිවයිස පෙරටුකොට ගත් මාර්ගිංග ටිකට ලෝකෝත්තර මාර්ගිය කියල කියනව. ඔන්න මේ මාර්ගිය කවුරු හරි උපදවාගන්නහම **ඤායස්ස අධිගමාය.** ආර්ය් අෂ්ටාංගික මාර්ගිය උපදවා ගන්න. ඒක වඩන්න ඕන. රහත් ඵලය දක්වා දියුණු කරන්න ඕන.

එතකොට දැන්, මේ වෙනස තේරුම් ගන්න, ලෝකික මාර්ගිය හා ලෝකෝත්තර මාර්ගිය. දැන් අපි මේ කතා කරන්න යන්නෙ ලෝකෝත්තර මාර්ගිය ගැනයි. ඒත් ලෝකික මාර්ගිය පිළිබඳවත් අපි දැනුවත් වෙන්න ඕන. එතන සම්මා දිවයිස කියන්නෙ **කම්මස්සකතා ඤාණය.** කම් ඵලය පිළිබඳව ඇති කර ගන්න විශ්වාසය, අවබෝධය. **කම්මස්සකතා ඤාණය** තමයි සම්මා දිවයිස. ඒක තමයි අපට මූල. එය මනාව පිහිටපු නිසා තමයි මේ ඇත්තො මෙබඳු පුණ්‍ය ක්‍රියාවලට, මෙබඳු යහපත් පුණ්‍ය ක්‍රියාවන්වලට ඵලඹෙන්නෙ, පෙලඹෙන්නෙ. ඒක නැති කෙනෙකුට ලෝකෝත්තර මාර්ගිය උපදිනව කියන එකක් වෙන්නෙත් නෑ. ඒ ලෝකික මාර්ගියත් උපකාරයි අපිට. එය බැහැර කල යුතු නෑ. ඒකත් වැඩි දියුණු කල යුතු, ප්‍රගුණ කල යුතු, හැදැරිය යුතු මාර්ගියක්.

දැන් අපි නිවන් දකින මග, ත්‍රි ගිඤ්ඤා මාර්ගිය, ලෝකෝත්තර මාර්ගිය අනුගමණය කරනව, වඩනව කියන ප්‍රකාශය අපෙන් කෙරෙන්න නම් මෙන්න මේ ලෝකිකත්වය ඉක්මවා යන මේ ලෝකෝත්තර දැක්මට පැමිණ සිටින්නට ඕන. එතකොට ඒ මාර්ගිය යම් කෙනෙක් වඩනව කියන්න නම් සම්මා දිවයිස ඉපදිලා තියෙන්න ඕන. සම්මා දිවයිස උපන්න කියල කියන්නෙ දුක්ඛෙ ඤාණය, සමුදය ඤාණය, නිරෝධ ඤාණය, මාර්ගී ඤාණය කියන හතර නුවණ ලැබිල තියෙන්නට ඕන, ලබල තියෙන්නට ඕන. ඒ හතර නුවණටයි සම්මා දිවයිස කියල කියන්නෙ.

දැන් ඔන්න තේරුම් ගන්න, සත්‍ය, කෘත්‍ය, කෘත කියන නැත ඒ සත්‍ය ඤාණයෙන් තොර කෙනෙකුට සම්මා දිවයිස තියෙනවද නැද්ද? නෑ. සම්මා දිවයිස නැති කෙනෙකුට කෘත්‍යයක් තියෙනවද? නෑ. කෘත්‍යයක් නැති කෙනෙකුට කෘත, අවසානයක් තියෙනවද? නෑ. එහෙනම් අවසානයකට එන්න නම් ක්‍රියාව තියෙන්න ඕන, ක්‍රියාවට එන්න නම් සත්‍ය මත පිහිටා ඉන්න ඕන. එහෙනම් ඔන්න දැන් අපි විමසලා බලන්න තම තමන්ගෙන්, අපිත් සතිපට්ඨානය කියල යම් යම් ක්‍රියාකාරකම් කලා. සැබැවින් ම මේ සතිය මත පිහිටා ද ඒවා කලේ කියල විමර්ශනය කරල බලන්න ඕන. එහෙම හිතෙනව නම්, අපි නැවත වතාවක් උරගා බලන්නට ඕන අපිට මනාව දුක්ඛ ඤාණයක්,

සමූදය ඥාණයක්, නිරෝධ ඥාණයක්, මාගී ඥාණයකින් යුක්තද කියල. සොයල විමසල බලන්නට ඕන.

ලොකික හා ලෝකෝත්තර සම්මා දිට්ඨිය පිළිබඳව හඳුනා ගැනීමක්, අදහස් විමසීමක් කලා. ඒ කතා කළ කරුණු ටික පිළිබඳව අපි කාටවත් අමුතුවෙන් වාදයක්, විවාදයක් නෑ. කෘත්‍ය - ක්‍රියාව ලැබෙන්න නම් සම්මා දිට්ඨිය ඉපද්ලා තියෙන්නට ඕන. සම්මා දිට්ඨිය උපදින්න නම් චතුරායී සත්‍යය පිළිබඳව නුවණ, දැනුම පිහිටලා තියෙන්නට ඕන. දුක්ඛ සත්‍යය පිළිබඳව නුවණ තැන්නම්, සමූදය සත්‍යය පිළිබඳව නුවණ තැන්නම්, නිරෝධ සත්‍යය පිළිබඳව නුවණ තැන්නම්, මාගී සත්‍යය පිළිබඳව නුවණ තැන්නම්, ඒ දැනුමෙන් නුවණින් තොරවූ සම්මා දිට්ඨියක් ඇත්තේ නෑ. ඒ නිසා යම් කෙනෙකුට සම්මා දිට්ඨිය ඇතුළු කියන්න නම්, ලෝකෝත්තර මාගීය වඩනව කියන්න නම් මේන්න මේ සතර දැනුම, මේ සතර ඥාණය, නුවණ, ලබල ම තියෙන්න ඕන.

ඒ නිසා මෙන්න මේ සතිපට්ඨානය, අපට මෙන්න මේ දෙකට ම ප්‍රයෝජනවත් වෙනවා. **ඥායස්ස අධිගමාය** - නූපත් මාගීය උපදවා ගැනීම පිණිසත්, උපත් දෙය වැඩිම පිණිසත් සතිපට්ඨානය ඕන. ආයී අප්ඨාංගික මාගීය උපදවා ගන්නත් සතර සතිපට්ඨානය. උපත් මාගීය දිගට වඩන්නත් සතර සතිපට්ඨානය. මාගීය උපන්න කියල කියන්නේ සෝතාපත්ති ඵලයට, සෝතාපත්ති මාගීයට පත්වුනා. සෝතාපත්ති මාගීයට ආව කියල කියන්නේ මාගී ඥාණය ලැබුව. ඒ කියන්නේ සම්මා දිට්ඨිය උපන්න. සත්‍යය සම්පූර්ණ වුනා. එනතින් එහාටයි කෘත්‍යය. සෝතාපත්ති මාගීයේ ඉඳල, සෝතාපත්ති ඵලය, සකදාගාමී මාගීය, සකදාගාමී ඵලය, අනාගාමී මාගීය, අනාගාමී ඵලය, අරහත්ත මාගීය, අරහත්ත ඵලය. මේ සියල්ලම වඩල ලබන්න ඕන ඒව. ඒ නිසා කියනව **ඥායස්ස අධිගමාය** කියල.

එතකොට ඔන්න අපිට හම්බවෙනව ප්‍රතිපදාවෙහි අවස්ථා දෙකක්. නූපත් මාගීය උපදවා ගැනීමටත්, උපත් මාගීය වැඩිමටත්. ඔය අදහසම ඔයින් වඩා පහසුවෙන් තේරුම් ගන්න පුලුවන් සූත්‍රයක් සඳහන් වෙනව සංයුත්ත නිකායෙ. සිල සූත්‍රය.

සැරියුත් හාමුදුරුවන් වහන්සේත්. කොට්ඨික හාමුදුරුවන් වහන්සේත් අතර ඇතිවෙව්ව සංවාදයක්. කොට්ඨික හාමුදුරුවෝ සැරියුත් හාමුදුරුවන්ගෙන් අහනවා, "ස්වාමිනි, මේ ශ්‍රැතවන් ආයී ශ්‍රාවකයාට සෝතාපත්ති භාවයට පත්වීම පිණිස කුමක් කළ යුතුද?" සැරියුත් හාමුදුරුවෝ දේශනා කරනවා, "කොට්ඨිකයිනි, පඤ්ච උපාදාන ස්කන්ධය - අනිච්චතො, දුක්ඛතො, රෝගතො, ගණ්ඨතො, සල්ලතො, අගතො, ආබාධාතො, සරතො, පලොකතො, සුඤ්ඤතො, අනත්තතො - මෙන්න මේ ආදි වශයෙන් පංච උපාදානස්කන්ධය බැලිය යුතුයි. අනිත්‍ය වශයෙන්, දුක් වශයෙන්, ගබුඩක් හැටියට, රෝගයක් හැටියට, උලක් හැටියට, බිඳෙන දෙයක් හැටියට, අත් සතුටු දෙයක් හැටියට, අනාත්ම වූ දෙයක් හැටියට, නැවත නැවත බැලිය යුතුයි. ශ්‍රැතවන් ආයී ශ්‍රාවකයා, පඤ්චඋපාදානස්කන්ධය, මෙන්න මෙහෙම නැවත නැවත බලනකොට එහි ප්‍රතිපලය වශයෙන් කොට්ඨිකයින් වහන්ස, ඔහු සෝතාපත්ති වෙනවා."

"හොඳයි ස්වාමීනි, සොනාපන්න භාවයට පත්වෙව්ව කෙනා සකදාගාමී වීම පිණිස කුමක් කළ යුතුද?" එතනදිත් සැරියුත් භාමුදුරුවෝ දේශනා කරන්නේ කොට්ඨිකයින් වහන්ස, මේ පංච උපාදානස්කන්ධයම අභිච්චනෝ, දුක්ඛනෝ, රෝගනෝ, ගණ්ඨනෝ, සල්ලනෝ, අගනෝ, ආබාධානෝ, පරනෝ, පලොකනෝ, සුඤ්ඤනෝ, අනත්තනෝ මේ ආදි වශයෙන් නැවත, නැවත බැලිය යුතුයි. නැවත නැවත මෙණෙහි කළ යුතුයි. මෙහෙම සිහි කරන කොට මෙණෙහි කරන කොට විමසන කොට සෝනාපන්න කෙනා සකදාගාමී වෙනව."

"හොඳයි ස්වාමීනි, සකදාගාමී කෙනා අනාගාමී වෙන්න මොකද කරන්න ඕන?" ඒත් සැරියුත් භාමුදුරුවන්ගේ උත්තරේ ඒකමයි. "පංච උපාදානස්කන්ධයම අභිච්චනෝ, දුක්ඛනෝ, රෝගනෝ, ගණ්ඨනෝ, සල්ලනෝ, අගනෝ, ආබාධානෝ, පරනෝ, පලොකනෝ, සුඤ්ඤනෝ, අනත්තනෝ මේ ආදි වශයෙන් නැවත, නැවත බැලිය යුතුයි. නැවත නැවත මෙණෙහි කළ යුතුයි. මෙහෙම සිහි කරන කොට මෙණෙහි කරන කොට විමසන කොට සකදාගාමී කෙනා අනාගාමී වෙනව."

"ස්වාමීනි, අනාගාමී වෙව්ව කෙනා රහත් වෙන්න මොකද කරන්න ඕන?" "කොට්ඨිකයින් වහන්ස, ඒත් ඒකමයි. පංච උපාදානස්කන්ධයම අභිනිත්ත වශයෙන්, දුක් වශයෙන්, අනාත්ම වශයෙන්, ගෙඩියක් හැටියට, උලක් හැටියට, ආබාධයක් හැටියට, බිඳෙන දෙයක් නැවත, නැවත බැලිය යුතුයි. නැවත නැවත මෙණෙහි කළ යුතුයි. මෙහෙම සිහි කරන කොට මෙණෙහි කරන කොට විමසන කොට අනාගාමී කෙනා රහත් වෙනව."

"ස්වාමීනි, රහතන් වහන්සේ කුමක් කළ යුතුද?" "කොට්ඨිකයින් වහන්ස, රහතන් වහන්සේට කළ යුත්තක් නෑ. කටයුතු නිමයි. ඒත් රහතන් වහන්සේද දිට්ඨ ධම්ම සූඛ විහරණය පිණිස මේ පංච උපාදානස්කන්ධය දුක් වශයෙන්, අනාත්ම වශයෙන් බැලිය යුතුයි" කියල සංයුක්ත නිකායෙ සිල සූත්‍රයේ සඳහන් වෙනව.

එතකොට දැන් අපට පූට්ඨ ගැටලුවක් තියෙනව. අපි කතා කළේ සතිපට්ඨානය. දැන් මේ සූත්‍රයේ කියවෙන්න පංචඋපාදානස්කන්ධය. සතරසතිපට්ඨානයයි, පංචඋපාදානස්කන්ධයයි කියන්නේ එකක්ද, දෙකක්ද? මෙන්න මේ දෙක දෙකක් තෙවෙයි, එකක්. පංචඋපාදානස්කන්ධය කියන්නේ මොකක්ද? රූප උපාදානස්කන්ධය, වේදනා උපාදානස්කන්ධය, සංඥා උපාදානස්කන්ධය, සංඛාර උපාදානස්කන්ධය, චිඤ්ඤාණ උපාදානස්කන්ධය. එහෙනම් මෙන්න මේ පහම තමයි සතර සතිපට්ඨානය කියල කියන්නේ. අපි රූප උපාදානස්කන්ධය පිරිසිදු දකිනව කියන්නේ, කායානුපස්සනාව.

කායානුපස්සනාව වඩනව කියල කියන්නේ රූප උපාදානස්කන්ධය, පිරිසිදු දකින වැඩ පිළිවෙල වෙන්නට ඕන.

වේදනානුපස්සනාව කියල කියන්නේ, වේදනාස්කන්ධය පිරිසිදු දකින, ඇත්ත ඇති සැටියෙන් දකින වැඩ පිළිවෙලයි.

චිත්තානුපස්සනාව කියල කියන්නෙ චක්ඛුකාණ්ඩස්සකඨය පිරිසිදු දකින වැඩ පිළිවෙලට.

ධම්මානුපස්සනාව කියල කියන්නෙ සක්ඛුකා, සංඛාර කියන ස්කන්ධ දෙක පිරිසිදු දකින වැඩ පිළිවෙලට.

එතකොට සතරසතිපට්ඨානය කියල කිව්වත්, පංචඋපාදානස්සකඨය පිරිසිදු දකිනවා කියල කිව්වත්, මේ වචනවල වෙනසක් තියෙනව. තදබ්බාංජනයන්ගේ අක්කරවල වෙනසක් තියෙනව. හැබැයි අත්තිය, අදහස එකක්මයි. එතකොට සතරසතිපට්ඨානය වචනව කිව්වත් අපි පංචඋපාදානස්සකඨයමයි පිරිසිදු දකින්නෙ. පංචඋපාදානස්සකඨය බලනව කිව්වත් ඒ සතරසතිපට්ඨානයමයි සිහි කරන්නෙ.

එතකොට දැන් මෙන්න මේ අදහස් දෙකම ගැලපෙනව නූපත් මාර්ගීය උපදවා ගැනීමට. සෝනාපන්න මාර්ගීය උපදවා ගැනීම පිණිසත් සතර සතිපට්ඨානය, නූපත් සකදාගාමි මාර්ගීය ඵලය උපදවා ගැනීම පිණිසත් සතර සතිපට්ඨානය, සකදාගාමි වෙව්ව කෙනාට නූපත් අනාගාමි මාර්ගීය, ඵලය උපදවා ගැනීම පිණිසත් සතර සතිපට්ඨානය, අනාගාමි වූනු, රහන් මාර්ගීය, ඵලය නූපත් කෙනාට ඒ රහන් මාර්ගීය, ඵලය උපදවා ගැනීම පිණිසත් දැන් සතර සතිපට්ඨානය, සතර මග සතර ඵලයම සතරසතිපට්ඨානය මගින් උපදවා ගත හැකියි.

එතකොට මූල ඉඳල අගටම සතරසතිපට්ඨානය. පංචඋපාදානස්සකඨය පිරිසිදු දැකීම ම යි.

එතකොට දැන් අපට හම්බ වෙනව මෙතනදි නූපත් මාර්ගීය උපදවා ගන්නයි සතිපට්ඨානය. දැන් සතිපට්ඨානය කියන්නෙ මාර්ගීයද? ආය්ඪී අෂ්ඨාංගික මාර්ගීයද? සතිපට්ඨානය කියන්නෙ ආය්ඪී අෂ්ඨාංගික මාර්ගීය - දැන් මේක ටිකක් හිතල කතා කරන්න ඕන. - ආය්ඪී අෂ්ඨාංගික මාර්ගීය ම ද සතිපට්ඨානය කියන්නෙ? ආය්ඪී අෂ්ඨාංගික මාර්ගීය උපදවා ගැනීමට තියෙන ක්‍රියාව - කෘත්‍යය - යි සතිපට්ඨානය කියන්නෙ. නිවැරදිව හරි විධියට වැඩුවොත් සතිපට්ඨානය, නූපත් මාර්ගීය උපදවා ගන්න පුළුවන්. එතකොට මෙන්න මේ මාර්ගීය උපදවා ගන්නව කියන මේ ක්‍රියාවට අවම වශයෙන් සුදුසුකම් තියෙනව. සතිපට්ඨානය වචනව කියන තැනට එන්න අවම සුදුසුකම් තියෙනව. ඒ කියන්නෙ නූපත් මාර්ගීය උපදවා ගන්න හරි සුදුසු කමක් තියෙන්න ඕන. සුදුසු කමක් තැනුව සතර සතිපට්ඨානය පටන් ගන්න බෑ. මොකක්ද අවම සුදුසුකම? කාටද මේ ටික දේශනා කරල තියෙන්නෙ? **සුතවාචකො අරියසාවකො.** ශ්‍රැතවත් ආය්ඪීශ්‍රාවකයාට. පුද්ගලයො දෙන්නෙත් ඉන්නවා **අස්සුතවා සුතුජ්ජනො** - ඇසු පිරු තැන් තැනි පුතුජ්ජනයා. එයාට මේ සතිපට්ඨානය දේශනා කළේ නෑ. එයා සුදුස්සෙක් නෙවෙයි. දැන් ඔන්න බලන්න අපි අහලද, අහල දැනගෙනද සතිපට්ඨානයට ආවෙ කියල. ශ්‍රැතවත් බවක් ඇතිවද, නැතිවද අපි සතිපට්ඨානය පටන්ගන්නෙ කියල අපි ටිකක් හිතල බලන්න ඕන. දැන් අපේ භාවනා මධ්‍යස්ථානයට ගිය ගමන් ම කමටහන දුන්නා. ක්‍රියාව දුන්න තේද? ශ්‍රැතවත් වෙලා ද පටන් ගන්නෙ? අශ්‍රැතවත් භාවයේම අපට කමටහන හම්බ වූනා. පටන් ගන්න තැනම හරිද, වැරදිද? ඔය වැරදිද හිතද තමයි අපට වැරදුනේ. එහෙනම් අපට කමටහන ලැබෙන්න කලින් අපි ඉන්නෙ අශ්‍රැතවත් තැන නේ. තේද? අපි

මහා ගොඩක් අසා දැනගන්න අය නොවෙයි නේ. අපි ඉන්නේ අග්‍රානවත් භාවයේ. අපි කතාවටත් කියනව අපි පුනුජ්ජනයෝ නේ කියල.

දැන් මේ වචන දෙකම එකතු කරගන්නහම ඔන්න අපි අග්‍රානවත් පුනුජ්ජනයෝ. එහෙනම් දැන් අග්‍රානවත් පුනුජ්ජනයෝ කියල අපිට පැත්තකට වෙන්න, නිහඬවෙන්න බෑ. දැන් අපි ඉස්සෙල්ල, මග පල ලබන්න ඉස්සෙල්ල, ග්‍රානවත් ආයී ග්‍රාවකයෙක් වෙන්න ඔන. ග්‍රානවත් ආයී ග්‍රාවකයෙක් වුනොත් තමයි අපි මේ මාගීය පටන්ගන්න සුදුස්සන් වෙන්නේ. එතකොට දැන් අපි තුපත් මාගීය උපදවා ගැනීමට මෙන්න මේ කියන අවම සුදුසුකමවත් අපි ලබල තියෙන්න ඔන. මොකක්ද අවම සුදුසුකම, ග්‍රානවත්භාවය. ග්‍රානවත්භාවය කියල කියන්නේ මොනව පිළිබඳව අසා දැනගන්න බවද? දූත කියන්නේ මෙන්න මේකයි. සමුදය කියන්නේ මෙයට. නිරෝධය කියන්නේ මෙබන්දකට. මාගීය කියන්නේ මෙහෙමයි කියල අපි වතුරායී සත්‍යය පිළිබඳව දැනුමක් තියෙන්න ඔන. අපි ග්‍රානවත් වෙනව කියල කියනකොට වතුරායී සත්‍යය පිළිබඳව දැනුමක් තියෙන්න ඔන. තව විදියකින් කිව්වොත් මේ අග්‍රානවත් හා ග්‍රානවත් කියන වචන දෙක මෙහෙම නිර්වචනය කරන්න පුලුවන්. කවුද අග්‍රානවත් පුනුජ්ජනයා? **අරියානං අදස්සාවී, අරියධම්මස්ස අකොච්ඤා, අරිය ධම්මෙ අචින්නො. සප්පුරියානං අදස්සාවී, සප්පුරියධම්මස්ස අකොච්ඤා, සප්පුරිය ධම්මෙ අචින්නො.** - ආයීයන් වහන්සේලා නො දකින, ආයී ධම්මෙහි අදක්‍ෂ, ආයී ධම්මෙහි නො හික්මුණු. තවත් විදියකින් කියනව නම් සත්පුරුෂයන් නො දකින, නො දක්නා, සත්පුරුෂ ධම්මෙහි අදක්‍ෂ, සත්පුරුෂ ධම්මෙහි නො හික්මුණු කෙනා අග්‍රානවත් පුනුජ්ජනයා.

අග්‍රානවත් පුනුජ්ජනයාගේ ස්වභාවයන් පෙන්නනවා. මොකක්ද එයාගේ ස්වභාවය, මෙන්න මේකේ ප්‍රතිපලය මොකක්ද, ආයීයන් සත්පුරුෂයන් නො දකින එකේ. ආයී ධම්මෙහි, සත්පුරුෂ ධම්මෙහි අදක්‍ෂ වෙන එකේ, ආයී ධම්මෙහි, සත්පුරුෂ ධම්මෙහි හික්ම නො වීමේ ප්‍රතිපලය මොකක්ද, **මනසි කරණීයේ ධම්මෙ තප්පජානාති, අමනසි කරණීයේ ධම්මෙ තප්පජානාති** - මෙතෙහි කල යුතු දේ දන්නේ නෑ. මෙතෙහි නො කල යුතු දේ දන්නේ නෑ. එතකොට අග්‍රානවත් පුනුජ්ජනයා මෙතෙහි කල යුතු දේ දන්නේ නෑ. මෙතෙහි නො කල යුතු දේ දන්නේ නෑ. එතකොට ග්‍රානවත් ආයී ග්‍රාවකයා කියන්නේ කවුද, **අරියානං අදස්සාවී, අරියධම්මස්ස අකොච්ඤා, අරිය ධම්මෙ සුචින්නො. සප්පුරියානං අදස්සාවී, සප්පුරියධම්මස්ස අකොච්ඤා, සප්පුරිය ධම්මෙ සුචින්නො** - ආයීයන් වහන්සේලා දකින, ආයී ධම්මෙහි දක්‍ෂ වෙන, ආයී ධම්මෙහි හික්මෙන, තවත් විදියකින් කියනව නම් සත්පුරුෂයන් දකින, සත්පුරුෂ ධම්මෙහි දක්‍ෂ, සත්පුරුෂ ධම්මෙහි හික්මුණු. එතකොට ඔන්න ග්‍රානවත් බව කියනකොට ඒකෙන් වහාග සහතිකයක් තෙවෙයි අප්ථවත් වෙන්නේ. මෙන්න මේ ටිකෙහි හික්මුණු දක්‍ෂ කෙනා **මනසි කරණීයේ ධම්මෙ පජානාති, අමනසිකරණීයේ ධම්මෙ පජානාති** - මෙතෙහි කල යුතු දේ දන්නව දැන්. මෙතෙහි නො කල යුතු දේ දන්නව. එතකොට අපි සත්පුරුෂ දැක්මකට ගිහිල්ල, සත්පුරුෂ ධම්මක් අහමින්, අපි කොතනටද එන්නේ, මෙතෙහි කල යුතු දේ මෙතෙහි නො කල යුතු දේ දැනගන්නව කියන නැතට. මෙන්න මේ ධම්මෙම අපට පුරුදු නැතත් තියෙනව.

සෝනාපන්න අධග. සෝනාපන්න අධග මොනවද? කළාණ මිත්‍ර ආශ්‍රය. සද්ධම් ග්‍රවණය, යෝනිසොමනසිකාරය, ධම්මානුධම්මපටිපදාව. ඔන්න දැන් අර අදහසම මෙනන කියවෙන්නව.

ධම්මානුධම්මපටිපදාවක් කාටද හම්බවෙන්නේ? යෝනිසොමනසිකාරයක් තියෙන කෙනාට. යෝනිසොමනසිකාරය කවුද දන්නේ? සද්ධම්‍ය ලබන කෙනා. සද්ධම්‍ය එන්නේ කාගෙන්ද? කළාණ මිත්‍රයාගෙන්. එහෙනම් **අරියානං දස්සාවි, සප්පුරියානං දස්සාවි**. එනකොට දැකල මද, ඒ කියන ධම්‍යෙහි දක්‍ෂ වෙන්න ඔන. අහමින්, ඉගෙන ගනිමින් දක්‍ෂ වෙන්න ඔන. **අරියධම්‍මස්ස කොච්ඤා, සප්පුරියධම්‍මස්ස කොච්ඤා**, දක්‍ෂ වෙන්න ඔන. අහමින් අහමින් නැවත නැවත අහමින් එහි දක්‍ෂ වෙන්නට ඔන. ඊලගට ඒ අනුව හික්මෙන්නට ඔන. මෙතෙහි කල යුතු දේ මෙතෙහි කරන්න පුරුදු වෙන්නට ඔන. මෙතෙහි නො කල යුතු දේ මෙතෙහි නො කරන්න පුරුදු වෙන්නට ඔන. මෙන්න මෙහෙම පුරුදු වෙනකොට, පුහුණු වෙනකොට යම් දවසක මෙතෙහි කල යුතු දේ හොඳටම දන්නව. මෙතෙහි නො කල යුතු දේ හොඳටම දන්නව. මෙන්න මෙහෙම මෙතෙහි කලහම ආශ්‍රව අකුසලයො වැඩෙනව. නූපත් ආශ්‍රව අකුසල වැඩෙනව. උපත් ආශ්‍රව අකුසල දියුණු වෙනව. මෙන්න මෙහෙම මෙතෙහි කලහම නූපත් ආශ්‍රව අකුසල උපදින්නේ නැ. උපත් ආශ්‍රව අකුසලයො පිරිහෙණව කියල හොඳටම දන්නව. මෙන්න මේ ටික දැනගන්න කෙනාට තමයි, සතිපට්ඨානය තියෙන්නේ. දැන් සතිපට්ඨානයේදි මොකක්ද භාවිතා වෙන්නේ? සතිපට්ඨානයේදි මොකක්ද භාවිතාවට ගැනෙන්න ඔන? සිහියෙ පිහිටා ඉඳගෙන මොකක්ද භාවිතාවට ගන්න ඔන? යෝනිසොමනසිකාරය. යෝනිසොමනසිකාරය කියන්නේ මොකක්ද කියල නො දැන, සතිපට්ඨානය වඩන්න බැ. සතිපට්ඨානය වඩනව කියල කියන්නේ මොකක්ද? ධම්මානුධම්මපටිපදාව. ධම්මානුධම්මපටිපදාව කාටද අයිති? ශ්‍රැතවත් ආය්‍යී ග්‍රවකයාට. ශ්‍රැතවත් ආය්‍යී ග්‍රවකයා කියල කියන්නේ යෝනිසොමනසිකාරය අයෝනිසොමනසිකාරය හඳුනන කෙනාට. එනකොට දැන් එයා නිරන්තරයෙන්ම එලඹෙන අයෝනිසොමනසිකාරයෙන් වෙන්වීම සඳහා යෝනිසොමනසිකාරය තෝරගන්නව. ආශ්‍රව නූපදින, උපත් ආශ්‍රව පිරිහෙන මනසිකාරයක් තෝරගන්නව. ඒ මනසිකාරය පවත්වා ගැනීම සඳහා සිත, සිහිය පිහිටවන නැත්වලටයි සතර සතිපට්ඨානය කියන්නේ. එනකොට දැන් ඒ ටික නො දැන සතර සතිපට්ඨානය යොදාගන්නේ මොකටද කියලවත් දන්නේ නැතුව, "අපි සතිපට්ඨානය වඩනව" කියල කිව්වට අර අරථය සම්පූර්ණ වෙලා නැ. එහෙනම් අපි ධම්මානුධම්ම ප්‍රතිපදාව වූ, සතර සතිපට්ඨානයට එන්න නම් අපි දැන සිටින්නට ඔන අයෝනිසොමනසිකාරය කියන්නේ මොකක්ද, යෝනිසොමනසිකාරය කියන්නේ මොකක්ද කියල. දැන් මේ පින්වතුන් දන්නවද ඒ දෙක ගැන? යෝනිසොමනසිකාරය, අයෝනිසොමනසිකාරය කියන්නේ මොකක්ද කියල දන්නවද? යම් යම් ප්‍රමාණවලින් දන්නව ඇති. නැහැම කියන්න එපා ඉතින්. යම් යම් ප්‍රමාණවලින් දන්නව ඇති නේද? ඇයි කළාණ මිත්‍ර ධම්‍ය ඔනනරම් ඇහුව නේ මෙතෙක් කල්. ටික ටික හරි ඇහුව. නමුත් සම්පූර්ණයි කියල කියන්න බැහැ. තවත් තියෙනව ඒකෙ අඩුවක්.

එනකොට එහෙනම් ඔන්න දැන් අපිට තියෙනව සතිපට්ඨානය වඩන්න කලින් මෙන්න මේ දෙක හඳුන ගන්න ඔන. යෝනිසොමනසිකාරය, අයෝනිසොමනසිකාරය කියන නැත හඳුනගන්නේ නැතිව සතිපට්ඨානයක් වඩන්න බැ. මොකද අපි සතිපට්ඨානය කියන නැත යොදා ගන්නේ ම යම්

හේතුවක් ඇතුව. මෙන්න මෙහෙම බලනකොට මේ ආශ්‍රව යෙදෙනව. උපදිනව. උපන් ආශ්‍රව වැඩෙනව. ඒක දැනගෙන මෙන්න මෙතන මේ විදියට යෙදුනහම මේ විදියට බැලුවහම, මේ විදියට විමසුවහම, තුපන් ආශ්‍රව උපදින්නේ නෑ, උපන් ආශ්‍රව ගෙවෙනව කියල දැනගන්න කෙනා තමයි සතර සතිපට්ඨානයට බහින්න ඕන. ඒ කරුණ, ඒ අතරීය උපදවා ගන්නේ නැතුව, හඳුනා ගන්නේ නැතුව, සතිපට්ඨානය වඩනව කියල අපි ආනාපානසතිය වැඩුවට, දෙතිස් කුණප බැලුවට, තවසිව්වික බැලුවට, ධාතුමනසිකාරය කළාට, වේදනයි, වේදනයි, වේදනයි, වේදනයි, කියල බැලුවට, රාගයක්, රාගයක් කියල මෙතෙහි කළාට, මේ අතරීය සිධ වෙන්නේ නෑ. දැන් පැහැදිලියි අතරීය සිධවෙන්න නම් අර **සත්තානං විසුඛියා, සොකපට්ඨද්දවානං සමතික්කමාය, දුක්ඛ දොමනස්සානං අත්ථංගමාය, ඥායස්ස අධිගමාය, තිබ්බානස්ස සච්චිකිරියාය**, ඒ අතරීය පිරෙන්න නම් යෝනිසොමනසිකාරය, අයෝනිසොමනසිකාරය කියන එක දැගන්න ම ඕන.

අයානිසොමනසිකාරයෙන් වෙන්වෙලා යෝනිසොමනසිකාරයෙහිම යෙදෙන වැඩ පිළිවෙල තමයි ධම්මානුධම්මපටිපදාව කියන්නේ. එතකොට ධම්මානුධම්මපටිපදාව සමානයි සතර සතිපට්ඨානය. එතකොට සතර සතිපට්ඨානය හෙවත් ධම්මානුධම්මපටිපදාව අනිවාය්‍යියෙන්ම නියමිත, උරුම කාටද? යෝනිසොමනසිකාරය පවත්වන්න දන්න කෙනාට. යෝනිසොමනසිකාරය අපට ඉබේ ලැබෙන්නේ නෑ. ඒක ලබන්න ඕන එකක්. ඒක ලැබෙන්නේ කොහෙන්නද? සන්තප්පරුප ධර්මයෙන්, කල්‍යාණ මිත්‍ර ආශ්‍රයෙන්, ධර්ම ශ්‍රවණයෙන්.

එතකොට ඔන්න අපට ධර්මය ලැබෙන්න ඕන මොනව හරි ධර්ම තෙවෙයි. දැන් තියෙනව නේ සිත්දු වගේ ඒව. ඇතැස්ලි ධයස්ලි වගේ බණ කියනව නේ. යෝනිසොමනසිකාරය එන්නේ නෑ ඒවයිනි. දැන් හුඟාක් දෙනෙක් බණ අහන්නේ විනෝද වෙන්න නේ. මේ අපේ බණ අහන්න එහෙම කැමැති නෑ. අපෝ ඒ භාමුදුරුවො කියන්නේ මොනවද? බණවලට ආරාධනා කරන කොටම මට කොන්දේසියක් පණවනව. "භාමුදුරුවනේ ගැමුරු බණ නම් කියන්න එපා" කියල. දැන් අදත් බණක් කියනව, පැය බාගයක් තෙවෙයි, විනාඩි පහක් කිව්වත් කමක් නෑ, සරල එකක්. ඒ කියන්නේ සතුටුවෙන්න පුළුවන් එකක්. හිතාවෙන්න පුළුවන් එකක්. කනන්දරයක්. ඔව තමයි අහන්න කැමැති.

නමුත් අපි දැනගන්න ඕන, ධර්මය කියල කියන්නේ, යෝනිසොමනසිකාරය හා අයෝනිසොමනසිකාරය කියන්නේ මොකක්ද කියල වෙන් කරල හඳුන්වල දෙන දේට. අන්න එබඳු ධර්මයයි අපිට ඇවු. ඒ ධර්මය කියල දෙන සන්තප්පරුප කල්‍යාණ මිත්‍රයෝයි අපි භොයන්නේ. මෙන්න මේ ටික සම්පූර්ණ වෙනකොට සෝන කියල කියන්නේ මොහොතටද? ආය්‍යී අජ්ඣාංගික මාගීයට.

බුදුභාමුදුරුවො සැරිසුන් භාමුදුරුවන්ගෙන් අහනව, "සාරිපුත්තයිනි, මේ සෝන, සෝන කියල කියනව කුමකටද මේ සෝන කියල කියන්නේ?"

"ස්වාමිනි, සම්මා දිට්ඨි, සම්මා සංකප්ප ආදි මේ මාගී අධිග අට්ඨසි සෝන කියල කියන්නේ."

"සෝතාපත්තියා, සොතාපත්තියා කියල කියනව සාරිපුත්තයිනි, කාටද මේ සෝතාපත්තියා කියල කියන්නේ?"

"ස්වාමීනි, යම් කෙනෙකු මේ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයට පැමිණුනා නම් ඔහුව හඳුන්වන පුද්ගල නාමයයි. සොතාපත්තියා කියල කියන්නේ."

"සාරිපුත්තයිනි, සෝතාපත්ත අඩග, සෝතාපත්ත අඩග කියල කියනවා, මොහොතටද මේ සොතාපත්ත අඩග කියල කියන්නේ?"

"ස්වාමීනි, ඒ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයට පැමිණෙන්න උපකාරක ධර්ම හතරක් තියෙනව. කල්‍යාණ මිත්‍ර ආශ්‍රය. සද්ධම්මිශ්‍රවණය, යෝනිසොමනසිකාරය, ධම්මානුධම්මපටිපදාව. මෙන්න මේ අඩග හතරෙන් යුක්ත නම් ඒ සෝතාපත්ත අඩග. සෝතාපත්ත අඩගවලින් යුක්ත නම් ඔහු සොත නම්වූ මාර්ගයට පැමිණිලා. සොත මාර්ගයට පැමිණුනා නම් ඔහුව හඳුන්වනව සෝතාපත්තියා ය කියල."

එහෙනම් ඔන්න දැන් අපි සතර සතිපට්ඨානය වඩන්න බහින්න ඉස්සෙල්ලා දැනුවත් වෙලා තියෙන්නට ඔහු යෝනිසොමනසිකාරය හා අයෝනිසොමනසිකාරය කියල කියන්නේ මොකක්ද කියල. ඔන්න දැන් අපි කාටවත් වාද විවාදයක් නෑ සතිපට්ඨානය වැඩිය හැකි නැහැ, මේ ටික නො දැන.

ඒ ටික තවත් දේශනා පාඨයකින් මතක් කළොත්, මේ හුගක් දෙනෙකුට මතකයි **ජානනො අහං හික්ඛවෙ පස්සනො ආසවානං බයං වදාමි. නො අජානනො නො අපස්සනො කිංව හික්ඛවෙ ජානනො කිං පස්සනො ආසවානං බයො හොති යෝනියො ව මනසිකාරං අයෝනියො ව මනසිකාරං** - "යෝනිසොමනසිකාරයත්, අයෝනිසොමනසිකාරයත් දන්න කෙනාට ම දකින කෙනාට ම ආශ්‍රවයන්ගේ ඝෂයවීම කියමි. යෝනිසොමනසිකාරයත් අයෝනිසොමනසිකාරයත් නො දන්න, නො දකින කෙනාට ආශ්‍රවයන්ගේ ඝෂයවීමක් නො කියමි."

එහෙනම් මේ කම් ක්ලේශ, ආශ්‍රව දුරු කරන්න පුළුවන් කාටද, යෝනිසොමනසිකාරය දන්න, දකින කෙනාට ම යි. ඒ ආශ්‍රව දුරු කරන පිළිවෙත, ප්‍රතිපදාව මොකක්ද, වැඩ පිළිවෙල මොකක්ද, සතර සතිපට්ඨානයයි. එහෙනම් සතර සතිපට්ඨානය වඩන්න නම් මේ ටික දැන සිටිය යුතු ම යි. දැන් සැකයක් නෑ. වාදයක් නෑ, විවාදයක් නෑ. එහෙනම් මෙන්න මේ ටික දැනගන්න ඔහු. මේ ටික නො දැන මේ වැඩේ කරන්න බෑ.

මේ ටික දැනගන්න කෙනා දන්නව ආශ්‍රව එන්නේ කොතනින්ද කියල. අකුසලය උපදින්නේ කොතනින්ද, කම් හටගන්නේ කොතනින්ද, දන්නව උපදින නැහ. ඒ උපදින නැහ නුපදින සේ සිහිය නුවණ පවත්වනව. සතිපට්ඨානය වඩනව කියල කියන්නේ ඕකටයි. සතිපට්ඨානය වඩන්න නම් අන්න ඒ දැනුම අපි නො අඩුව ලබල තියෙන්න ඔහු.

අපි දැන් කිව්ව, කායානුපස්සනා, වේදනානුපස්සනා, චිත්තානුපස්සනා, ධම්මානුපස්සනා සතරසතිපට්ඨානයයි කියල. දැන් මෙන්න මේ සතරසතිපට්ඨානය කයෙහි කය අනුව බලනවා.

වේදනාවෙහි වේදනාව අනුව බලනවා. සිතෙහි සිත අනුව බලනවා. ධර්මයෙහි ධර්මය අනුව බලනවා. එතකොට ඔන්න අපි තවත් ටිකක් ඒ අදහස අතීත තරගන්න පුළුවන්. කයෙහි කය අනුව බලනවා. වේදනාවෙහි වේදනාව අනුව බලනවා. සිතෙහි සිත අනුව බලනවා. ධර්මයෙහි ධර්මය අනුව බලනවා. මොකක්ද මේ කියන්නේ?

කය අනුව බලන එක අපි හැමෝම හැමදාම බැලුව හේ, බලනව හේ. කය අනුව අපි බැලුව. බලනව. හැබැයි අපි බලල තියෙන්නෙ කොහොමද කය දිහා. ආශ්‍රව උපදින විදියට ද, නුපදින විදියට ද? උපදින විදියට. උපන් ආශ්‍රව වැඩෙන විදියට ද, ප්‍රතිත වෙන විදියට ද? වැඩෙන විදියට. නුපන් ආශ්‍රව උපදින විදියට. උපන් ආශ්‍රව වැඩෙන විදියටයි අපි කය දිහා බලල තියෙන්නේ. ඒ කියන්නේ අපි නිරන්තරවම පවත්වලා තියෙන්නේ මොකක්ද, අයෝනිසොමනසිකාරය. එහෙම පවත්වපු නිසා තමයි අපි සංසාරෙ නාමත් කල්ප කෝටි ගණනක් සැරිසරන්නේ. දැන් අපිට ඔතකම තියෙන්නේ ඒ අයෝනිසොමනසිකාරයෙන් මිදෙන්න. නුපන් ආශ්‍රව නුපදින්න, උපන් ආශ්‍රව දුරුවෙන විදියට ක්‍රමයක් තියෙනවද කියල හොයා ගන්න ඕන. ඒ ක්‍රමය හොයාගෙන, ඒ විදියෙන්ම කය දිහා බලන්න ඕන. එතකොට නිකම් කය දිහා බලනව නෙවෙයි. මෙන්න මෙහෙම බැලුවහමයි ආශ්‍රව වැඩෙනේ, මෙන්න මෙහෙම බැලුවහමයි ආශ්‍රව සිඳෙන්නේ කියල දැනගෙන ම යි මේ ක්‍රියාව කරන්න ඕන.

ඔන්න දැන් තේරෙනව තේද සත්‍ය ඤාණ, කෘත්‍ය ඤාණ. මේවා දැන, දැක ගන්නේ නැති කෙනෙකුට, මෙහෙමයි කරන්නේ කියල දැනුම නැති කෙනෙකුට නුවණ නැති කෙනෙකුට ක්‍රියාවක් හරියට කරන්න බැ.

අපි ගිය මාසේ පූංචි නිදහ්‍යයකුත් දුන්නා මෙන්න මේ සඳහා. කාමරේකට ඇතුළුවුනා, හරි අඳුරැයි. අඳුරේ කිසිවක් පේන්නේ නෑ කාමරේ ඇතුළේ. දැන් අපි අභිකාරයේ ඉන්නව. "අනේ අපිට අඳුරට ඇදල දාල, අඳුරේමයි අපට ඉන්න වෙලා තියෙන්නේ" කිය කියා දැන් අඳුරටත් බැණ බැණ, අඳුරට දැමීමෙ කවුද කියල හඳුනගෙන, දාපු අයටත් බැණ බැණ ඉන්නව. දැන් අපි අඳුරේ ඉන්නව. දැන් අඳුරට හේතු දන්නේ නෑ. අඳුර නැති කරන්නේ මෙහෙමයි තියල දන්නේ නෑ. නැතිකරන පිළිවෙත දන්නේ නෑ. අපි ඔහේ කාට හරි බැන බැන අඳුරේ ඉන්නව. ඉතින් අඳුර නැති කරන ක්‍රමයක් අපි දන්නෙම නෑ.

දැන් ඔන්න සන්පූරුෂයෙක් ඇවිල්ල කියනවා, "පිත්තනුනේ, නුඹලා ඉන්නේ අභිකාරේ. ඔය අභිකාරේ හිටියට නුඹලා ඉන්න ඔය අඳුරේ බොහොම වටින දේවල් තියෙනව. මහා වටින සම්පත් තියෙනව. ඔය වටින සම්පත් නුඹලාට පේන්නේ නෑ. පෙනෙන්නේ නැත්තේ ඇයි? ඔය අඳුර හින්දා. අඳුර හින්දා ඔය තියෙන වටිනා සම්පත් නුඹලාට පේන්නේ නෑ. දැනෙන්නේ නෑ. හැබැයි ඔය අඳුර නැති කර ගන්නොත්, එළියක් උපද්දව ගන්නොත් නුඹලට ඔය දැන් නොපෙනෙන මහ වටිනා සම්පත් පෙනෙනව. ඔය එළිය උපදවා ගන්න මෙන්න මෙහෙමයි. ඔන්න ඔය බිත්තියක තියෙනවා ස්විච් එකක්. ඔය ස්විච් එක කරකැව්වොත් එළිය උපදිනවා. එළිය උපන්නොත් අඳුර දුරුවෙනවා.

අඳුර දුරුවනොත් ඔය නො පෙනෙන දේවල් නුඹලාට පෙනවා" කියල ඔන්න සන්පූරුෂයෙක් ඇවිල්ල කියනව.

ඔන්න සන්පූරුෂයා දැක්ක. සන්පූරුෂයා ධර්මය කිව්ව දැන්. දැන් සන්පූරුෂ ධර්මයෙහි දක්ෂ වෙන්න ඕන. දැන් මෙයා කිව්වට, ඇහුවට දැන් ලයිට් එක වැටෙනවද? නෑ. දැන් ක්‍රියාවට යන්න තව එකක් ඕන. මොකක්ද? තව ප්‍රධාන ගුණයක් ඕන ඕකට එකතු වෙන්න. මොකක්ද? ශ්‍රධාව. දැන් සමහර කෙනෙක් ඇහුව නම් කියාට්, "ඔය මිනිහ බොරු කියන්නේ. මේ අඳුරේ ඉන්නව අපිට පෙනේන නැතැ තියෙනව නම්. ඔය කොහේද යන බොරු කාරයෙක්" කියල ඒ කියන සන්පූරුෂයා කෙරෙහි විශ්වාසයක් නැතිවුනොත්, අඳුර දුරු කරන ක්‍රමයක් හොයයිද? නෑ. එහෙත්ම ඔන්න යම් කෙනෙකුට මේ අඳුරේ ඉන්න අය අතරින් ඒක ප්‍රතික්ෂේප කරන අයත් ඉන්නවා. "මේ මනුස්සයා කියාපු කතාවේ ඇත්තක් තියෙන්නත් පුලුවන්. සමහර විට ඇත්තක් වෙන්න පුලුවන්. අපට නො පෙනි මේක තියෙන්න පුලුවන්. ඒ නො පෙනෙන දේවල් බලන්න පුලුවන් ආලෝකය උපද්දවා ගන්නොත්. ආලෝකය උපදවා ගන්නේ මෙන්න මෙහෙමයි කියල ඒ මනුස්සයා කිව්ව. අපි බලන්න ඕනෑ ටිකක්."

ඔන්න දැන් ශ්‍රධාවෙන්, විශ්වාසයෙන්, ඒ මනුස්සයා කෙරෙහි විශ්වාසයෙන් බිත්තිය දිගේ කළුවරේ අත ගගා, අත ගගා යනවා. දැන් ඔන්න උත්සාහයෙන්, වියෑයෙන් ක්‍රියාව පටන්ගන්නා. දැන් ක්‍රියාව එතන තියෙනව නේ. ඇසූ ධර්මය තුළ, ඇසූ දේ තුළ ක්‍රියාව පටන් ගන්න ඔන්න දැන්. හැබැයි ක්‍රියාව පටන් ගන්නට නාම ඉන්නේ අඳුරේ. නාම එලිය ලැබිල නෑ. ඇතුළත කිසිවක් පේන්නේ නෑ. දුක්ඛේ ඤාණයත් නෑ, සමුදයේ ඤාණයත් නෑ, නිරෝධේ ඤාණයත් නෑ, මාග්ගී ඤාණයත් නෑ, අඳුරේ ඉන්නේ. හැබැයි දැන් වැඩේ, ක්‍රියාව පටන් අරගෙන. දැන් අත ගාගෙන, අතගාගෙන, අතගාගෙන යනකොට ඔන්න හම්බ වෙනව අර කිව්ව විදියේ උපකරණයක්. ස්විච් එකක් කියල යමක් තියෙනවයි කිව්ව නේ. මෙහෙම යනකොට එයාට ඔන්න තැනක් හම්බ වෙනවා. ඔන්න දැන් එයාගේ විශ්වාසය ටිකක් වැඩි දියුණුවුනා. "ඒ කියාපු කතාවේ ඇත්තක්ම වෙන්න ඕන." දැන් මේ අළුත්, නො දැක්ක උපකරණයක් හම්බ වුනා නේ. අපි අර ඉස්සෙල්ල හොයපු හරියට කිව්වොත් සද්ධානුසාරී කියල. දැන් මොකක්ද හම්බ වුනේ? දැන් ස්විච් එක හම්බ වුනා. නාම දැම්මේ නෑ හැබැයි. නාම අඳුරේ ඉන්නේ. දැන් හරි තැන අහුවෙලා තියෙනව. දැන් එයාට තියෙන්නේ මොකක්ද? දැන් ස්විච් එක හොයන්න නෑ. ඒක හොයා ගන්න. දැන් තියෙන්නේ ස්විච් එක, කරකවන්න නේ කිව්වේ. ඔන්න කරකවනව. දැන් ඔන්න දැන් මෙයා කරකවන ක්‍රියාව. කරකවනවා දැන්. එතකොට මේ අවස්ථාවට අපි කියමු ධම්මානුසාරී කියල. දැන් විශ්වාසයට වඩා ඉහළට ගිය දැනුමක් අවබෝධයක් මනසි මේ ටික කරන්නේ. දැන් ඔන්න ඩිංගක් අරක කරකවන කොට ම, එලිය පොඩ්ඩක් ආව. අපි හිතමු වොට් පහත වීතර එලියක් ආව. ඒ එලිය එතකොට ම අඳුර අඩුවුනා. ඉස්සෙල්ල නො පෙනුන දේවල් පෙනෙන්න ගන්නා. දැන් එයාට ශ්‍රද්ධාවට, විශ්වාසයට ඉඩක් නෑ. දැන් ඇත්ත වශයෙන්ම එයා දන්නව, මේ නො දැක්ක දේවල් මේ කාමරේ තියෙනව, නො පෙනුනේ අඳුර නිසාමයි, දැන් අඳුර නැතිකිරීමක් තියෙනව. ආලෝකය ඉපදවීමක්

නියෙනව. ආලෝකය උපදවන්නෙත් මෙහෙමයි. මාගීය, ක්‍රියාවන් දන්නව දැන්. සතර දැණුමක්ම නියෙනව. දැන් සැක නෑ එයාට. විශ්වාසයි. දැන් ඔන්න ස්ථිරයි.

දැන් ආලෝකය ටිකක් උපන්නා. අපි කියමු ඒ අවස්ථාව සෝනාපන්නයි කියල. ඒත් එයාට දැන් තාම හරියට පේන්නෙ නෑ හැබැයි. තවත් ටිකක් කරකවනව. දැන් ඔන්න ඵලිය වැඩිවුණා. තවත් අඳුර දුරුවුණා. ඊට වඩා හොඳට පේනව. හැබැයි තාම සම්පූර්ණ ඵලිය ලැබුණෙ නෑ. දෙවෙනි වාරයටත් එයා ආලෝකය උපද්දවා ගන්න. එයා තවත් ටිකක් අරක කරකවනවා බලන්න. ඒක තව ටිකක් කරකවන කොටම ඔන්න වැඩි ආලෝකයක් නියෙනව. පණහේ. වොටි පණහෙ චිතර ආලෝකයක් ආව. ඊට වඩා අඳුරත් දුරුවුණා. ඊට වඩා හොඳට පේන්න ගන්න. එයාට දැන් හොඳට පේනව. ඇතුළත නියෙන දේත් පේනව. දැන් මේක පේනකොට, එයා දන්නව මේක නොපෙනුනේ අඳුර නිසා කියල. දැන් පෙනෙන බවට නුවණකුත් නියෙනවා, පෙනුනෙ නැත්තෙ අඳුර නිසා කියන නුවණත් නියෙනවා, දැන් පෙනෙන්නෙ මේ ආලෝකය නිසා කියන නුවණත් නියෙනවා, ආලෝකය ලබන්නෙ මෙන්න මේ ස්විච් එක කරකවල කියන දැණුමත්, මාගීය පිළිබඳව දැණුමත් නියෙනව. ඔන්න ඒ දැනුම නිසා, මේක ආපහු තව ටිකක් කරකවන්න ඔන බලන්න කියල දැන් පුළුවන් තරම් කරකවනව. හොඳට ම කරකැව්වනම ඔන්න දැන් හොඳටම ඵලිය වැඩි වුණා. හොඳට ම අඳුර දුරුවුණා. හොඳටම ඇතුළත අර සන්පූරුෂයා කියපු දේවල්, ඒ හැටියෙන් ම නො දැක්ක දේවල් පේන්න පටන් ගන්න. දැන් ඔන්න මෙයාට දැන් ආපහු මෙයාට ඵලිය වැඩි කරන්න ඔන කියන ආපහු කාරණාවක් ඔන නෑ. නියෙන දේ හොඳටම පෙනිල. දැන් මෙයා හොඳට ම දන්නවා, "මෙතෙක් කල් මේ දේවල් පෙනුනෙ නෑ නෙ අඳුර හින්ද. අඳුර නැති කලේ මෙන්න මේ ඵලියෙන්. ඵලිය උපද්දෙව්වෙ මෙන්න මේ විදියටයි කියන සියලු දැනුමෙන් යුක්තයි. එතකොට අපි ඔන්න සම්පූර්ණ කලහම අපි එයාට කියනව "රහතන් වහන්සේ" කියල.

එතකොට දැන් බලන්න, මෙන්න මේකෙ අවස්ථා දෙකක් නියෙනව. එකක් ස්විච් එක සොයාගෙන ආලෝකය උපදවා ගත් අවස්ථාවෙ ඉඳල ඒකෙ ආලෝකය උපරිමය දක්වා, අන්තය දක්වා, වැඩි කර ගන්න අවස්ථාව තෙක් නියෙනව. එතනත් නියෙන්නෙ ක්‍රියාවක්. දැන් තවත් එතනින් එහාට ක්‍රියාවක් කලා, අඳුරේ. ඵලිය දැකලවන් නෑ. ඇතුළත නියෙන දේවල් දැකලත් නෑ. නමුත් අර ඇසූ ධර්මය මන යමක් සෙව්ව, විමසුව. කළුවරේ ම බිත්තිය අත ගගා, අත ගගා, අත ගගා යමක් සෙව්ව. ඒ සොයපු එකේ ප්‍රතිපලය නිසා ආලෝකය ලබන්න හේතු වුණා. එතන ඒ ක්‍රියාව නො කල කෙනෙකුට ආලෝකය උපදිනව කියන අවස්ථාවට එන්න බෑ.

ඒ අනුව ක්‍රියාව කියන එකේ අවස්ථා දෙකක් නියෙනව. පළමුවෙනි අවස්ථාව ස්විච් එක සොයා ගන්න තුරු. දෙවැනි අවස්ථාව සොයාගන්න ස්විච් එක කරකවමින් ආලෝකය වැඩි දියුණු කර ගන්න එක. එතකොට මෙන්න මේ අවස්ථා දෙකට කියනවා, ආදිබ්‍රහ්මවරියාව හා බ්‍රහ්මවරියාව. අර ස්විච් එක සොයා ගන්න තැන ඉඳලා ආලෝකය උපරිමය දක්වා වැඩි දියුණු කරගන්න අවස්ථාවට කියනවා බ්‍රහ්මවරියාව කියල. ඔකට තවත් එකක් කියනවා, ප්‍රතිපදාව කියල කියනව. ප්‍රතිපදාව කියන්නේ ඔය ටිකට.

ස්විච්චි එක සොයාගෙන ගිය ටික, එහෙම නැත්නම් අඳුරේ අනගාසු අවස්ථාව, බිත්තිය දිගේ සොයා සොයා ගිය අවස්ථාවට කියනවා, ආදිබ්‍රහ්මවර්ජයාව. එහෙම නැත්නම් සුඵ ප්‍රතිපදාව. මේ වැඩ පිළිවෙලේ නියෙනව අවස්ථා දෙකක්. මොකක්ද, ආදිබ්‍රහ්මවර්ජයාව හා බ්‍රහ්මවර්ජයාව. බ්‍රහ්මවර්ජයාව කියන එක, එක පාරට ම ලැබෙන්නෙ නෑ. අපි ආදිබ්‍රහ්මවර්ජයාව කියන එක ඉස්සෙල්ල හඳුනා ගන්න ඕන.

අර අන්ධකාරෙ හිටපු අය, අර මනුස්සය කියපු දේ කෙරෙහි විස්වාසයෙන් යම් ක්‍රියාවක් පටන්ගන්න නිසා ස්විච්චි එකක් හම්බ වුනා. හම්බ වෙච්ච නිසා ආලෝකය උපදවා ගන්න පුලුවන් වුනා. හැබැයි අර කියපු ක්‍රමේ හරිම වෙනත් ඕන. නිවැරැදි වෙනත් ඕන. අනෙත්ට ආපු කෙනා කිව්ව නම්, "දරුවන් උඹලා අන්ධකාරයේ ඉන්නෙ. දෙවියන් වහන්සේ වෙනුවෙන් යාඥා කරපල්ලා. ඔය අඳුර දුරුවෙලා උඹලව ආලෝකයට ගෙනයාව" කියලා ඒ විදියට යාඥා කර කර හිටියනම් අඳුර දුරුවෙන්නෙ නෑ. ආලෝකය උපදින්නෙ නෑ. එහෙමම අර සත්පුරුෂයා කියපු දේත් ඉතාමත්ම නිවැරැදි ම ක්‍රමයක් වෙන්නක් ඕන. අඳුරේ අනගාතව කියන එකත් නිකම් කරන්න බෑ. ඒකත් හරි දැනුමක් එක්කයි ඒ ක්‍රියාවත් වෙන්නෙ. එහෙමම අපි සතිපට්ඨානයට පිවිසෙනව කියන මේ ආදිබ්‍රහ්මවර්ජයාව කියන අවස්ථාවෙ වුනත් ඒක ඉතාමත් ම නිවැරැදි වූ වැඩ පිළිවෙලක් වෙන්න ඕන. ඒකෙන් හරියට කියා දෙන්නෙ නැතුව නිකං කරගෙන ගියොත් අපට අවශ්‍ය දේ, අවශ්‍ය ආලෝකය ලැබෙන්නෙ නෑ කවදාවත්. ඒ නිසා අවශ්‍ය ආලෝකය ලැබෙන්න නම්, ලබන්න නම්, හරි විදියට ඒ ටිකත් අහගන්න ඕන.

බ්‍රහ්මවර්ජයාව කියන එක, ප්‍රතිපදාව කියන එක, සුඵ ප්‍රතිපදාව හරියට දැනගන්න, ඒ අනුව කටයුතු කළ කෙනාට, අඳුරේ අනගාසු කෙනාට ම තමයි ස්විච්චි එක හම්බ වෙන්නෙ. මෙහෙම එකක් නියෙනව එළිය උපදවා ගන්න පුලුවන් උපදවා ගන්නෙත් මෙහෙමයි කියන ක්‍රමය දන්නෙ නැත්නම් අඳුරේ අනගාමක් හම්බ වෙන්නෙ නෑ. දැන් බලන්න අර අඳුරේ, කළුවරේ අතපත ගාපු කෙනා ලගන් දැනුම් හතරක් තිබුන.

- මේ කාමරේ වටිනා සම්පත් නියෙනව.
- ඒ සම්පත් නො පෙනෙන්නෙ මේ අඳුර නිසා.
- අඳුර නැතිකරන්න පුලුවන් මේ ආලෝකයක් උපදවාගෙන.
- ඒ ආලෝකය උපද්දවන්නෙ මෙන්න මෙහෙමයි. මේ සුඵච්චි එකක් නියෙනවලු. ඒක කරකවන්න ඕනලු.

දැන් සතර දැනුමක් නියෙනව නේ. සතර නුවණක් නියෙනව ක්‍රියාවට ප්‍රථම. මේ සතර නුවණ නො ලබපු කෙනෙක් අඳුරේ අනගාතයෙ නෑ. අර සත්පුරුෂය කියනකොට කොටසක් විශ්වාස කලේ නෑ කියමුකො අපි. "ඔය බොරු කාරයෙක් ඔව් කවුද පිළිගන්නෙ" කියලා අනහැරුපු කෙනා. එයාට මේ සතර නුවණ නෑ. සතර නුවණ නැති නිසා එයා සුඵච්චි එකක් ගැන සොයන්නෙ නෑ. අර සතර නුවණක් ලබපු කෙනා, "මෙන්න මෙයා මෙහෙම කිව්වා, ආලෝකයක් උපද්දවන්න පුලුවන්ලු. ඒ ආලෝකය උපදින්නෙ මෙන්න මෙතැනින්ලු, මෙහෙමලු, කියන අනුමාන නුවණ, අනුමාන ඥානයක්,

ඒකට කියනවා අපි **ජානනෝ** - නාම ඇතුළෙ නියෙන වටිනා දෙයක් දැක්කෙන් නැ. අඳුර දුරුවෙනව දැක්කෙන් නැ. ආලෝකය උපදිනව දැක්කෙන් නැ. ආලෝකය උපද්දවන්නෙ මෙහෙමයි කියල දැක්කෙන් නැ. නමුත් එයා දන්නව දැන් මෙහි වටිනා සම්පත් තියෙනව. ඒව පේන්නෙ නැත්තෙ අඳුර නිසා. එලියක් උපදවන්නත් පුලුවන්. එලිය උපදවන්නෙත් මෙහෙමයි. කියන දැනුමක් තියෙනව එයාට. දැන් මෙයා දැකල නැ. ඇතුළෙ නියෙන සම්පත් දැකල නැ. අඳුර දුරු කරල නැ. එලිය උපද්දවල නැ. එලිය උපදවන්නෙ මෙහෙමයි කියල උපදවාගන්න හැටි දන්නෙන් නැ. දැකල නැ. හැබැයි දන්නව.

ජානනෝ පස්සනෝ - දන්න කෙනාමයි හේ දකින්නෙ. මෙන්න මෙහෙමයි අඳුර දුරු කරන්නෙ, සුවිච්චි එකක් තියෙනවලු. ඒක හොයන්න ඕන. ඒක හොයාගෙන කරකැව්වොත් අඳුර දුරුවෙනවා, ආලෝකය උපදිනවා, ආලෝකය උපදින නිසා අඳුර දුරුවෙනවා. අඳුර දුරුවෙන කොට ඇතුළත පේනවා. කියල මේ දැනුම ඇති කෙනා තමයි බිත්තිය දිගේ අත ගතා හෙව්වෙ. එතකොට ඔන්න ඔය හොයන ක්‍රියාවෙ අර සතර දැනුමත් තිබ්ල තියෙනව. සතර දැනුම කියල කියන්නෙ, එතනත් තියෙනව සම්මා දිටියිසක්. යම් නුවණක් ඇතුළත තමයි ඒ ක්‍රියාව හම්බ වුනේ.

ජානනෝ - ඒ දැනුම මත පටන්ගන්නා. යම් වෙලාවක අර ස්විච්චි එක හම්බවෙලා පොඩ්ඩක් කරකවන කොට පොඩ්ඩක් එලිය ආව. අඳුර දුරුවුනා. ඇතුළත තිබ්ල නො පෙනුන දේ පේන්න ගන්නා. දැන් ඒක දැනුමක් ද? දැකීමක් ද? දැකීමක්. දැන් එයා එලියත් දකිනව. අඳුර දුරුවෙව්ව බවත් දකිනව. ඒ ප්‍රමාණයට යමක් කාමරේ ඇතුළත ඇති බවත් දකිනව. එතකොට ඒ දැනුම නොවෙයි. දැකීමක්. දැන් ඒ දැකීමට ආවෙ දැනගන්න කෙනා හේ. අර ටික දැනගන්නෙ නැත්නම්, දැනගෙන හෙව්වෙ නැත්නම් දකින්න වෙන්නෙ නැ.

එහෙනම් අපිත් යමක් දැකිය යුතුයි. දකින්න නම් හොයන්න ඕන. හොයන්න නම් දැනගන්න ඕන. එහෙනම් අපි මොනවද දැනගන්න ඕන? දුක කියන්නෙ මොකක්ද කියල දැනගන්න ඕන. සමුදය (ප්‍රභාණය) කල යුත්තෙ මොනවද කියල දැනගන්න ඕන. නිරුද්ධ කල යුත්තේ මොනවද කියල දැනගන්න ඕන. වැඩිය යුත්තේ මොකක්ද කියල දැනගන්න ඕන. දුක පිළිබඳව දැනගැනීම, සමුදය පිළිබඳව දැනගැනීම, නිරෝධය පිළිබඳව දැනගැනීම, මාර්ගීය පිළිබඳව දැනගැනීම, මෙන්න මේ දැනුමෙන් යුක්ත කෙනාට තමයි ක්‍රියාවක් හම්බ වෙන්නෙ. මෙන්න මේ ක්‍රියාව හරියට කළොත් නිසැකව ම අඳුරේ වුනත් අතගැවොත් අර කියපු විදියට ස්විච්චි එකක්, ආලෝකය උපදවා ගන්නට තැනක් හම්බ වෙව්.

දැන් අපි ඉන්නෙ අඳුරේ වෙන්න පුලුවන්. අඳුරේ ඉන්න අපි ආලෝකය උපද්දවන්න නම් නිකං ආලෝකය උපදින්නෙ නැ. ආලෝකය උපදවන්න ඕන. ආලෝකය උපද්දවන්න උපදවන හැටි දැනගන්න ඕන. එහෙනම් දැන් උපදවන හැටි දැනගෙන පටන්ගන්න ඕන. දැන් නොපෙනෙන බවත්, අඳුරත්. ආලෝකයත්, ආලෝකය උපදවන්නෙ මෙහෙමයි කියන දැනුමත් ඇතිවයි පටන් ගන්න ඕන. එතකොට අපි සතරසතිපට්ඨානය වඩනව කියන තැනට එන්න, නාම දැකීමයි කියන

අවස්ථාව නැතිවෙන්න පුලුවන්, ඉන් එහා අර ආදි බුන්මවරියාව කියන කොටසේදි වුවත් එය සතර දැනුමෙන් යුක්ත වෙන්නට ඕන. එහෙත්ම දැන් අපි ඒ සතර දැනුම කියන්නේ මොකක්ද කියල සොයල විමසල හඳුනාගන්නට ඕන.

මොකක්ද සතර දැනුම කියල කියන්නේ? අපි ගිය මාසෙන් ඒ ගැන ටිකක් කතා කලා. දැන් අලුතෙන් පටන් අරගෙන කතා කරන්න වෙලාව මදි. ඒ නිසා දැන් අපි ඒ ටික එයින් තනර කරල සවස් කාලයේදි අපි ඒ පිළිබඳව නැවත වතාවත් අපි දැනගතයුතු දේ මොකක්ද කියල දැනගන්න බලමු.

දැන් ඔන්න හොඳට මතක තියා ගන්න මොනව හටි කරනව නෙවෙයි. මේ දේ කරන්න කලින් මෙන්න මේ සතර දැනුම ලබන්න ඕන. ඒ සඳහා අහන්න ඕන, සත්පුරුෂ ඇසුරකට යන්න ඕන, කියන ටික අමතක කරන්න එපා. අපිත් දන්නවා. අපිටත් පුලුවන් කියන තැනට වැටෙන්නේ නැතුව, හොඳට දැනගන්න ඒ සම්මා දිවිය උපදවන්න මෙන්න මෙහෙමයි මාරිය උපදවන්න මෙහෙමයි මෙන්න මෙහෙම බැලුවොත් මෙන්න මෙහෙම මෙහෙති කළොත් තමයි ඒක වෙන්නේ කියන මේ දැනුම හොඳට ලබාගන්න මහත්සි ගන්න.

ඒ දැනුම හොඳට ලැබුවට පස්සෙ ඔබට කවුරුවත් ගුරුවරු ඕන නෑ. කමටහන් දෙන්න ඕන නෑ. හැමදාම උදේ හවස කමටහන් දෙන්න කමටහන් අලුත් කරන්න ඕන නෑ. එකයි තියෙන්නේ. ක්‍රමේ දැනගන්න. කැලේට ගියා. රහත් වෙලා තමයි ආවෙ. උදේට හවසට කමටහන් දෙන්න ගියාද කවුරුවත්? නෑ. මේක දැනගන්නහම, මොකක්ද දැනගන්නේ? මෙන්න මෙහෙම මෙහෙති කළොත් ආලෝකය උපදිනවා. මෙහෙම මෙහෙති කළොත් තවත් අඳුරට යනවා කියල දැනගන්න කෙනා ආලෝකය උපදින විදියට, ආශ්‍රව දුරුවෙත විදියට හිතන්න පටන්ගන්නවා. ඒ විදියෙන් කය ගැන, වේදනාව ගැන, සිත ගැන, සිතුවිලි ගැන හොය හොයා යනකොට, ඒ විදියෙන් මෙහෙති කර කර ඉන්නකොට, ආශ්‍රව දුරුවෙලා අනාශ්‍රවය රහත් ඵලයට පැමිණෙන්නට පුලුවන් කම තියෙනවා.

සතර විපල්‍යාස කියල කියන්නේ වරදවා ගැනිමි. අනිත්‍ය දේ තමයි නිත්‍යයි කියල අරගෙන තියෙන්නේ. දුක් දේ තමයි සැපයි කියල අරගෙන තියෙන්නේ. අනාත්ම දේ තමයි ආත්මයි කියල අරගෙන තියෙන්නේ. අශුභ දේ තමයි ශුභයි කියල අරගෙන තියෙන්නේ.

දැන් ඔන්න අපි තේරුම් ගන්න ඕන බුදුහාමුදුරුවෝ කියන පෙන්නන පැත්තත්, ලෝකෙ අපි ඉන්න පැත්තත්. දැන් බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා, "නුඹලා දකින්නේ මෙහෙම. නමුත් ඇත්ත මේකයි. ඒක පෙනෙන්නේ නැහැ, ඒ ඇත්ත පෙන්නේ නැහැ මෙන්න මේ අවිද්‍යාව නිසා. අඳුර නිසා. අඳුර නිසා පෙන්නේ නෑ. අඳුර දුරුවුනොත්, අවිද්‍යාව දුරුකරල බැලුවොත් මෝඩකම දුරු කරල බැලුවොත් පෙනේවි හැම දෙයක්ම අනිත්‍ය, දුක්බ, අනාත්ම බව. නිත්‍ය, සුඛ, ආත්ම, ශුභ වශයෙන් දකින නිසයි තණ්හාව. වෙනස් වෙන පෙරලෙන දේකට නම් අපි තණ්හා කරන්නේ නෑ. දුකට අපි ආසා කරන්නේ නෑ. අනාත්ම දේකට අපි ආසා කරන්නේ නෑ. අශුභ දේකට අපි ආසා කරන්නේ නෑ.

අපි ආසාව, තෘෂ්ණාව හටගන්න නම්, උපදවගන්න නම්, ඒ නිත්‍ය, සුඛ, ආත්ම, ගුහ කියන යමකට ම යි.

එතකොට දැන් අපට තණ්හාවක් ඉපදිල ඇත්නම් තණ්හාව ඉපදිල තියෙන්නෙ අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම වශයෙන් දකින නිසා නොවෙයි, නිත්‍ය, සුඛ, ආත්ම, ගුහ වශයෙන් දකින නිසා. නිත්‍ය, සුඛ, ආත්ම, ගුහ වශයෙන් දකින නිසා තණ්හාව හටගෙන තියෙනව. සමුදය හටගන්නව. තණ්හාව හටගන්න නිසාම කුසලාකුසල කම් ක්ලේශ ඇතිවෙලා සසරෙ නැවත නැවතත්, කල්ප කෝටි ගණන් සැරිසරනව. **අවිජ්ජා නිවරණානං, තණ්හා සංයෝජනානං** - අවිද්‍යා නිවරණයෙන් හා තණ්හා සංයෝජනයෙන් යුක්තව, **සන්ධාවිතං සංසර්සනං මමං ථෙව තුම්හාකංව** - මහණෙනි. මේ අවිද්‍යා නිවරණයන් හා තණ්හා සංයෝජනයන් නිසා මමත් නුඹලාත් මේ සසරේ බොහෝ කලක් දුවන ලදි, සැරිසරන ලදි. අපි සසරෙ සැරිසරන්නෙ අවිද්‍යා නිවරණයන්, තණ්හා සංයෝජනයන් නිසා.

අපිට අවශ්‍ය දුකට හේතුව ඉවත් කරගෙන, දුකෙන් මිදෙන්නයි. දුකෙන් මිදෙන්න නම් දුකට හේතුවයි ඉවත් වෙන්න ඕන. අපට දුක නැති කරන්න බැහැ, සමුදය ඉතුරු කරගෙන. ප්‍රභාණය වෙන්න ඕන මොකක්ද? සමුදය. සමුදය ප්‍රභාණය කළොත් තමයි දුක නැති වෙන්නෙ, නිරෝධය සාක්ෂාත් වෙන්නෙ. එහෙනම් තණ්හාවයි දුරු කළ යුත්තෙ. සමුදය කියල කිව්වෙ තණ්හාවට. **කතමංවාඩුසො දුක්ඛ සමුදයං අරිය සච්චං** කියපු තැන අපට පෙත්වල දුන්නා **කාම තණ්හා, භව තණ්හා, චිත්ත තණ්හා**, දුකට හේතුව හැටියට පෙන්නුවෙ, දුක්ඛ සමුදය හැටියට පෙන්නුවෙ තණ්හාව. එහෙනම් තණ්හාව දුරුවෙන්න ඕන. ප්‍රභාණය කළ යුතු දේ තණ්හාව.

අපි එහෙනම් යමක් කළ යුතු නම් කළ යුත්තේ තණ්හාව දුරුවෙන විදියට. තණ්හාව දුරුවෙන විදියටයි අපි යමක් කළ යුත්තේ.

දැන් අපි බලන්න ඕන, ඇයි තණ්හාව අපි තුළ හට ගන්නේ. තණ්හාව උපදින්නත් හේතුවක් තියෙනව. තණ්හාව උපදින්නත් හේතුවක් තියෙනව. ඒ තමයි අවිද්‍යා නිවරණය. අවිද්‍යාව නමැති අඳුර. මේ අඳුර දුරුවෙන කොට ආලෝකය ලැබෙනකොට හරියට පේනව, හරියට දකිනව. හරියට බලනකොට, හරියට පේනකොට, හරියට දකිනකොට, කවදාවත්ම අපිට තණ්හා කරන්න දෙයක් ලෝකෙ හම්බ වෙන්නෙ නෑ. දැන් අපිට තණ්හාව ඉපදිල තියෙන්නෙ නිත්‍ය, සුඛ, ආත්ම, ගුහවු දෙය ලොව ඇත කියන පිළිගැනීම නිසා. හැබැයි දැන් ඔන්න බුදුහාමුදුරුවෝ දේශනා කරනවා ඒක වැරැදි වපල්‍යාසයක් කියල. වැරැදි පිළිගැනීමක් කියල. දැන් මේ මුලු ලෝකෙම අපි අරගන්න මේ පිළිගැනීම මේ අදහස වැරැදියි කියල. ඒ වැරැද්ද මෙන්න මේ අඳුර නිසයි පවතින්නෙ කියලත් බුදුහාමුදුරුවෝ දේශනා කලා. මේ අඳුර දුරු කරල, ඇත්ත ඇති සැටියෙන් බැලුවොත් තණ්හාවට නම් ඉඩක් හම්බවෙන්නෙ නෑ. තණ්හාව දුරුවෙනව කියල කියන්නෙ මොකක්ද, **තණ්හාකංවාඩුසො නිරෝධො** - නිරෝධයයි සාක්ෂාත් වෙන්නෙ. එතකොට ඒ නිරෝධය සාක්ෂාත් වෙන මාර්ගය මොකක්ද, අඳුර දුරුවෙන විදියට දුක, දුක හැටියට බලන එකයි.

දැන් ඔන්න බලන්න තේරුම් ගන්න ඔන, අපිට ලෝකයේ හැම දෙයක් ම සැප වූ දේ හැටියට තමයි හමු වෙලා තියෙන්නේ. අපි සැප වශයෙන්, නිත්‍ය, සුඛ, ආත්ම, ශුභ වශයෙන් අරගෙන තියෙන්නේ මොනවද? අපට ශුභ වශයෙන් මොනවද පේන්නේ? ශුභ වශයෙන් අපි මොනවද ගන්නේ? රූපය ශුභයි. ලස්සනයි. ශබ්ද ශුභයි. ලස්සනයි. ගන්ධ ශුභයි. ලස්සනයි. රස ශුභයි. ලස්සනයි. පොයබ්බ ශුභයි. ලස්සනයි.

පොයබ්බ කියල කියපුවහම, මේ ඔක්කෝම එකට එකතු කරපුවහම රූප. ඇයි? රූප රූප, ශබ්ද රූප, ගන්ධ රූප, රස රූප, පොට්ටබ්බ රූප, ධම්ම රූප, කියලත් කියනව. එතකොට අපි රූපස්කන්ධය හැටියට ගන්නකොට රූප රූප, ශබ්ද රූප, ගන්ධ රූප, රස රූප, පොයබ්බ රූප, කියන පහත්, ඇස, කණ, නාසය, දිව, ශරීරය කියන පහත් මේ දස ආයතනය ම රූපස්කන්ධය යි. ආයතන දහයක් රූපස්කන්ධය යි. ආයතන දහය ම රූපස්කන්ධය යි. ඔය ධම්ම රූපය කියන එක වරෙක නාම ද වෙනව. වරෙක රූප ද වෙනව. මනායතනය නාම යි. එතකොට අපට විභංගයේදි පැහැදිලිකොට බුදුහාමුදුරුවෝ දේශනා කරනව මේ දස ආයතනය ම රූපස්කන්ධය යි. එතකොට අපි රූපය ශුභ වශයෙන්, ශබ්දයත් ශුභ වශයෙන් ගන්නව, මිහිටි ශබ්දයක්. මිහිටි සුවඳක්. මිහිටි රසයක්. සුව වූ පහසක්. අපි මනෝමයෙකුත් මේ ටික ගන්නව. මේක නම් ලස්සන රූපයක්, කියල හිතෙකුත් හිතාගන්නව. එතකොට ඒ සිහි කරන්නේ රූප විෂයමයි.

දැන් ඔන්න අපිට ශුභ වශයෙන් පෙනිල තියෙනවා රූපය. රූපය ශුභයි. එතකොට දුකයි කියල ගන්නේ මොකක්ද? වේදනාව, වේදනාව සැපයි. මේ වේදනාව තුළ තමයි සැප කියන අදහස ඉපදිල තියෙන්නේ. දුක් වූ වේදනාව අපට දැනෙන්නේ සැප වූවක් ලෙසයි. අපි නිතරම සැප හොයන්නේ. ඔය රූපය වූනත් අපි බේදිම් වලට ලක් කරල තියෙන්නේ යම් රූපයකින් සැප උපදිනව නම්, සැප වේදනාව උපදිනව නම්, ඒ රූපයට තමයි අපි ඇලුම් කරල තියෙන්නේ. අපි රූපයට ඇලුම් කරල තියෙන්නේ සැප වේදනාව ලැබෙනව නම්. සැප වේදනාව නො ලැබෙනව නම්, ඒ රූපය අපට අප්‍රිය, අමනාප රූපයක්. අපි වැඩිපුර ම ඇලුම් කරල තියෙන්නේ සැප වේදනාවටයි.

එතකොට යම් මොහොතක ඒ කියන පිළිවෙලට අපි මෙන්න මේ පංච උපාදානස්කන්ධය, උපාදානයෙන් මිඳෙන විදියට, උපාදානය දුරුවෙන විදියට බැලුවොත්, ඔන්න අපිට පුළුවන් තණ්හා උපාදාන දුරු කරල නිරෝධය සාක්ෂාත් කර ගන්න. දැන් ඔන්න අපි අසා දැනගන්න දැනුම මෙන්න මේ හා සමාන වෙන්න ඔන. දැන් මෙන්න මේ ටික මතක තියෙන්න ඔන. ඇයි අපි මේ සතර සතිපට්ඨානයට එන්නේ කියන කරුණු ටික.

රූපයෙහි ශුභ කියන සංඥාවත්, වේදනාවෙහි සුඛ සංඥාවත්, විඤ්ඤාණයෙහි නිත්‍ය සංඥාවත්, ධර්මයන්හි ආත්ම සංඥාවත් අපි නිරන්තරව ම ඇසුරු කරනවා. නිත්‍ය, සුඛ, ආත්ම, ශුභවූ සංකල්පයෙන් රූපාදි ස්කන්ධයන් අපට ඇසුරු වෙන නිසා මේ ස්කන්ධයන් විෂයෙහි තණ්හාව සමුදය හටගෙන තියෙනව. ශුභ වූ දෙයට අපි ඇලුම් කරනව. නිත්‍යවූ, සුඛවූ, ආත්මවූ දෙයට

ඇලුම් කරනවා. එහෙනම් දැන් ඔන්න අපි තේරුම් ගන්න, තණ්හාව ඇතිවෙලා තියෙන්නේ නිත්‍ය, සුඛ, ආත්ම, ශුභ වශයෙන් පෙනෙන නිසා. නිත්‍ය, සුඛ, ආත්ම, ශුභ වශයෙන් දකින නිසා.

දැන් බුදුහාමුදුරුවෝ දේශනා කරනවා නිත්‍ය, සුඛ, ආත්ම, ශුභ වශයෙන් දකින එක වැරදියි කියල. ඒක මිත්‍යා සංකල්පයක්, මිත්‍යා දැක්මක්. ඒක අඳුර නිසාම වැරදි විදියට පෙනෙනවා, වැරදි විදියට දකිනවා. උන්වහන්සේ දේශනා කරනවා. සැබැව, යථාතීය නම් අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම, අශුභ බවයි. ඔන්න දැන් අපට තියෙනව තුලාවක්. අපි ඉන්නේ නිත්‍ය, සුඛ, ආත්ම, ශුභ කියන තැන. බුදුහාමුදුරුවෝ දේශනා කරනවා අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම, අශුභ කියල.

දැන් අපිට අපේ පිළිගැනීම මත ම හිටියොත් කවදාවත් මේ සසරෙන් මිදෙන්න හම්බ වෙන්නේ නෑ. අර අඳුරේ ඉන්න අයට අර සන්පූරුෂය ඇවිල්ල, "දරුවනේ, උඹල අඳුරේ ඉන්නේ. ඔය අඳුර නැතිකරන්න පුලුවන්, එලියක් පහළකරගන්න පුලුවන්. ඒ එලිය උපදවගන්න මෙහෙමයි" කියල කියනකොට "ඔය මොන බොරු කාරයෙක්ද" කියල කියන අයත් ඔය අතරේ හිටියා. ඒ කෙරෙහි ටිකක් ශ්‍රධාවක්, විශ්වාසයක් ඇතිකර ගන්න කෙනා තමයි, "කමක් නෑ, අපි හොයල බලමුකො ඇත්තද කියල නිකං ඉන්න එකේ" කියල අර බිත්තිය දිගේ අතගතා අතගතා ගියේ.

අපිටත් මෙන්න මේ වගෙයි. අපි ඉන්නේ නිත්‍ය, සුඛ, ආත්ම, ශුභ කියන තැන. බුදුහාමුදුරුවෝ දේශනා කරනවා, "ඔක වැරදියි. ඔක වැරදි විප්‍රත්‍යාසයක්. වැරදි පිළිගැනීමක්. ඇත්ත නම් අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම, අශුභ බවයි." දැන් අපිටත් තියෙන්නේ මොකක්ද? "බලමුකො ඇත්තද කියල. ඇත්තද කියල ටිකක් හොයල බලමුකො" කියල විශ්වාසයෙන් ටිකක් පටන්ගන්න. ඔන්න ශ්‍රධාව ඔතනදි ඔන. "බුදුහාමුදුරුවෝ මෙහෙම කියනවා. බලමු ඇත්තද කියල. නමුත් මට නම් නිත්‍ය, සුඛ, ආත්ම, ශුභ වශයෙන්ම තමයි ජේන්නේ." මේ පෙනීම වැරදිද, ඒ දැකීම හරිද කියල දැන් බලන්න ඔන. කලුවරේ අතගැව වගේ දැන් හොයන්න ඔන. නාම අඳුරේ ඉන්නේ. එලිය දැකල නෑ. නමුත් එයා අභිකාරයෙම අතගැව. ස්වභාවයක් හෙවත්. අපිත් නාම අඳුරේ ඉන්නේ. මේ වැරදි සංකල්පයේ ඉන්නේ. ඒ වැරදි සංකල්පයේ ඉන්න අපිත් දැන් ටිකක්, "මේකෙ වැරද්දක් ඇති. මේ සඵලයන් වහන්සේ බොරුවක් කියන්නේ නෑ. විශ්වාස කටයුතු කෙනෙක් තථාගතයන් වහන්සේගේ අවබෝධය පිළිගන්නවා. ප්‍රත්‍යක්ෂතාවයක් නම් නාම නෑ. ඒත් සත්‍යයක් ඇති." යන අදහස මත පිහිටා. උන්වහන්සේ කෙරෙහි විශ්වාසයෙන් උන්වහන්සේගේ **තථාගතස්ස බෝධිං** - තථාගතයන් වහන්සේගේ අවබෝධය කෙරෙහි ශ්‍රධාවෙන්, ප්‍රසාදයෙන්, පිළිගැනීමෙන් යුතුව, බැලීමට පටන් ගන්නවා.

මෙන්න මේ පදනමේවත් ඉඳ, අපි මේ ස්කන්ධ ටික, පඤ්චඋපාදානස්කන්ධය, සොයා බලනවා නම් අඳුරේ වූනත් අතපත ගාත ක්‍රියාව, සුඵ ප්‍රතිපදාව, ආදි ආදිබ්‍රහ්මවර්ජ්‍යාවට වත් එළඹෙන්න පුලුවන්.

දැන් මට ජේන්නේ රූපය ශුභ වශයෙන් ම යි. වේදනාව සූපයක් ම යි. සංඥා සංඛාර ආත්ම ම යි. විඤ්ඤාණය නිත්‍ය වශයෙන් ම යි. හවයෙන් හවයටත් යනවලු විඤ්ඤාණය. රූපය නම්

මෙහෙ නැති වෙනව. විඤ්ඤාණය එහා ගියාට යනවා. ඒ තරමට නිත්‍යයි නේ. එහෙමයි පේන්නේ. ඉතින් එහෙත්ම දැන් බලන්න ඔන, ඇත්තක් ද ඒක කියල. අන්න ඒ පයෝජනය පටන් ගන්න පුලුවන් දැන් අපිට මේ දැනුම තුළ. මේ දැන් තමන් ඉන්න දැනුම තුළ, "බුදුහාමුදුරුවෝ මෙබඳු දේශනාවක් කරනව, ලෝකයේ දැනුම මෙබඳුයි. දැන් මේ ටික විමර්ශනය කරල බලන්න ඔන, ලෝකෙ කියන කතාව ඇත්තද, බුදුහාමුදුරුවෝ දේශනා කළ ඒ ඉගැන්වීම ඇත්තද?"

ඔන්න අපි හොයන්න පටන් ගන්නව. කය දිහා බලනව. කය ගුහ වශයෙන් ගත හැක්කක් ද, නො හැක්කක් ද? ගුහ වශයෙන් පෙනෙන රූපය දිහා බලනව. බලනකොට ඔන්න, ඇත්ත නේ, රූපයේ ගුහ වශයෙන් ගන්නේ මොනවද? කෙස් ද? ලොම් ද? නිය ද? දන් ද? සම ද? මස ද? නහර ද? ඇටකටු ද? ඇට මිදුළු ද? වකුගඩු ද? හඳවන ද? අක්මාව ද? දළඬුව ද? පිළාව ද? පෙණහළු ද? ආමාශය ද? බඩවැල ද? නො පැසුණු අහර ද? අගුවි ද? ඉහ මොළ ද? පින් ද? සෙම් ද? ලේ ද? සැරව ද? මොනවද ගුහ වශයෙන් තියෙන්නේ මෙකෙ? ඔන්න හොයාගෙන හොයාගෙන යනකොට ගුහ වශයෙන් යමක් පෙනුන නම් දැක්ක නම්, "අනේ හරි ලස්සන රූපයක්" කියල පෙනුන නම්, බලනව, විමර්ශනය කරල බලනව, "ඇත්තට ම මෙකෙ ලස්සනක් තියෙනව ද? මොනවද මෙකෙ ලස්සන? මේ ගුහ වශයෙන් පෙනිවිට ලස්සනට පේන දේ මොනවද තියෙන්නේ?" ඔන්න විමසල බලනව.

හොයල බලනකොට, ඇත්ත නේ. බුදුහාමුදුරුවෝ හරි නේ. මෙක පේන කොට නම් ගුහ වගේම පේනව. ඒ වුනාට හොයනකොට ගුහ කිසිම දෙයක් හම්බවෙන්නේ නැ. දැසින් කබ කඳුලු ගලනවා. නාසයෙන් කහ පාටට හොටු ගලනවා. කට දෙකොණින් කෙළ සෙම පෙරෙනවා. කණෙන් කළාඳුරු වැගිරෙනවා. ගුද මාගී, මුත්‍ර මාගීවලින් මළ මුත්‍ර වැගිරෙනවා. රෝම කුපයක් ගානෙ දහඩිය වැගිරෙනවා. නව දොරකින් අගුවි වැගිරෙනවා. මෙබඳු කයක් තේද මේ ගුහ වශයෙන් පේන්නේ. පෙනෙන පෙනෙන දේ ලස්සනයි කියල හිතෙනවා. ලස්සනයි කියල ම යි හිතෙන්නේ. ඒ වුනාට විමසලා බලනකොට, හොයල බලන කොට ඒකෙ ලස්සනයි ගුහයි කියල ගන්න එකක් නැ. එවිට නේරෙනවා. එහෙත්ම ගුහයි කියල ගන්න එක විපලාසයක් නේ ද? රූපයේ සැබෑව මෙ බඳුයි. මෙබඳු රූපය තුළ, ගුහ කියන අදහසක් විතරයි තේද තියෙන්නේ. ලස්සනයි, ගුහයි කියන සංකල්පයක් විතරයි තේද තියෙන්නේ. ඔන්න තමන්ගෙ පයෝජනය තුළ තමන්ට දැන් නුවණක් එනව රූපය පිළිබඳව. ගුහ වශයෙන් පෙනෙනව. දකිනකොටම ලස්සනයි කියලමයි හිතෙන්නේ. එහෙම හිතනව එහෙම හිතීවිට රූපය පෙරල, හොයල, විමසලා බැලුවොත් එක ඩිංගක්වත් නැ ලස්සනයි. තිරිසන් සත්තුන්ගේ නම් මොනව හරි තියෙනව වටිනා දෙයක්. එක්කො දල, එක්කො නිය, එක්කො හම, මේ මොනව හරි වටිනව. මේ අපි හුඟාකම ලස්සනයි කියල දකින අපේ කයේ නම් මොකක්කත්ම නැ ගන්න. මැරිල අළු ටික දැමීමත්, වත්තන් පාළු වෙනව. එහෙම එකක් තමයි මේ ගුහයි කියල අපි දකින්නේ.

එතකොට පේනව, බලනකොට මෙහෙමයි. පෙනෙන්නේ මෙහෙමයි. අන්න, විපලාසය කියන එකේ අභ්‍යාස ලිහෙනව. යථාභ්‍යාස, ඇත්ත මෙහි, අගුහ බව යි. රූපය පිළිබඳව තියෙන්නේ වැරැදි

සංකල්පයක් බව එයාට පෙනුව. වැරැදි සංකල්පයක් තියෙන්නේ, රූපයේ ඇත්ත ශූන්‍ය නෙවෙයි. අශූන්‍ය බව ම යි. කයෙහි කය අනුව බලනවිට අශූන්‍ය දේ ඇති නැත ශූන්‍යයි කියන අදහසක්, සංකල්පයක් උපදින්නේ කියන මෙන් මේ අවබෝධය ලැබෙනවා. හැබැයි මේ අවබෝධය ලැබුවාට අපි මිඳිල නෑ. නාම අර ස්විච් එක නොයා ගන්න වගෙයි හරියට සමාන. එක ස්කන්ධයක් හැටියට බැලුවොත් එව්වරයි. තවම අපි විදුලිය, ආලෝකය ඉපැද්දුවෙ නෑ.

සබ්බෙ සංඛාරා අනිච්චාති,

යදා සඤ්ඤාය පස්සති,

අථ නිබ්බිදන්ති දුක්ඛෙ,

එස මග්ගො විසුට්ඨා.

අනිත්‍ය වශයෙන් අශූන්‍ය වශයෙන් දකින එක විශුද්ධිය නෙවෙයි. නිවන නෙවෙයි. **එස මග්ගො විසුට්ඨා** - විශුද්ධියට මාර්ගයයි.

දැන් කය දිහා බලල, කය කියන්නේ, රූපය කියන්නේ, අශූන්‍ය දෙයක් බවත් අශූන්‍යවූ නැත ශූන්‍ය කියන සඤ්ඤාවක්, සංකල්පයක් ඇතිවෙලා බවත් අපි තේරුම් ගන්නා. එහෙත්ම රූපයෙන් මිඳෙන්න නම් මේ ශූන්‍ය සඤ්ඤාව, ශූන්‍ය සංකල්පය දුරු කල යුත්තක් කියන අවබෝධය ලැබුනා. රූපයේ ඇත්ත මෙය බවත්, මෙබඳු වූ රූපයක් ඇති නැත ශූන්‍ය වූ, සුඛ වූ, ප්‍රිය වූ, මනාප වූ සංකල්පයක් උපදින බවත් දැන් අපි දන්නවා. අන්ත වතුරායී සත්‍යය. ස්කන්ධ ටික දුකයි. දුක දුක හැටියට නො දකින නිසා සැපයි, ශූන්‍ය කියන තෘෂ්ණා සහගත බව - සමුදය, හටගෙන. සමුදය ඇති නැත නිරෝධය මාගීය තියෙනවද? නෑ. මාගීයක් නම් තියෙනව, අපාය ට. සසර ට. නිවන ට නෙවෙයි. කෙලෙස් හටගෙන මග සකස් වෙනවා සසර ට.

එතකොට දැන් ඔන්න එයා දන්නව එහෙත්ම මෙන්න මෙ බඳු දේ ඇති නැත, මේ අශූන්‍ය දේ අශූන්‍ය වශයෙන් නො දකින නිසා ශූන්‍ය කියන අදහසක් ඉපදිලා. ඒ ශූන්‍ය කියන තණ්හා සහගත හැගීම නිසා මේ කම් ක්ලේශ ඇතිවෙලා. ඒ නිසා ම මේ සසර උපදිනව නේද කියල අන්න එයා සතර නුවණක් උපදවා ගන්නවා.

දැන් එයා දුක වශයෙන් දකිනවා රූපස්කන්ධය. රූපස්කන්ධය දුකයි. ඒ දුක, දුක හැටියට නො දකින නිසා ලස්සනයි, හොඳයි, ශූන්‍ය කියන තණ්හා සහගත අදහසක් උපදිනවා. නැවත නැවත රූපයට යන්න තියෙන හේතුව ඒකයි. සමුදය. තණ්හාව ඇත්නම්, ශූන්‍ය වශයෙන් ඇත්නම්, එතන කම් ක්ලේශ ඇතිවෙලා නැවත නැවත රූපය සොයාගෙන ම යනව. ලස්සන රූපය සොයාගෙන ඒක පරිහරණය කරන්න, ඒක ඇසුරු කරන්න, ඒක අයිතිකරගන්න අප පෙළඹිලා තියෙනව.

දැන් එයා දන්නවා මේකෙ අතින් පැත්තත්. මේ අශූන්‍ය දේ අශූන්‍ය වශයෙන් ම දැක්කොත්, අශූන්‍ය කය අශූන්‍ය විදියටම දැක්කොත්, ශූන්‍ය සංකල්පය ඉතුරුවක් නැතුවම ඉවත්වෙනව. ශූන්‍ය සංකල්පයෙන් මිදුනොත්, තණ්හාවෙන් මිදුනොත්, ආපනු මේ රූපය ඇසුරු කරන්න එන්න වෙන්නේ නෑ. එහෙත්ම රූපයෙන් මිඳෙනවා. දුකෙන් මිඳෙනවා.

එහෙත්ම දුකෙන් මිදෙන මග අගුහ දේ අගුහ වශයෙන් ම දකින එක ම යි.

දැන් ඔන්න අපි මෙතෙක් කාලයක් පුරුදු කළ, පුහුණු කළ කමටහන වෙන්න පුළුවන් මේ කියන්නේ. දැන් බලන්න මේ අවබෝධය තුළ ද අපි දෙතිස් කුණප දිහා බැලුවෙ කියල. මොකද අපි යමක් බලනකොට ඒ හැම මොහොතකම එතන යෙදිල තියෙන්න ඔන සම්මා දිට්ඨිය යි. සම්මා දිට්ඨිය යෙදුන කියන්නේ සතර නුවණ යෙදිල තියෙන්න ඔන. අපි කලේ තිකම් ම මේ කය කෙස්, ලොම්, නිය, දන්, සම්, මස්, නහර වශයෙන් බෙදාගෙන, කෙස් අගුහයි, අසාරයි, දුගඳයි, පිළිකුල්, ලොම් අගුහයි, අසාරයි, දුගඳයි, පිළිකුල්, නිය අගුහයි, අසාරයි, දුගඳයි, පිළිකුල්, දන් අගුහයි, අසාරයි, දුගඳයි, පිළිකුල්, හම අගුහයි, අසාරයි, දුගඳයි, පිළිකුල්, කිය කියා මෙතෙහි කරන එක යි.

මේ ටික තමයි කරන්න වෙන්නේ. ඒත් මෙන්න මේ ක්‍රමයේ වැරද්දක් තියෙනව. මේ හා යෙදුණු මග නුවණක් ඇතුළයි මෙක කරන්න ඔන. මෙක කරනකොට මෙයා දැනගෙන ඉන්න ඔන මෙන්න මේ කය මට ගුහ වශයෙන් පෙනෙනව. ගුහ වශයෙන් දකින නිසාම ඒ රූපයට, ගුහ වශයෙන් පෙනෙන රූපයට තණ්හාවෙන් උපාදාන කරගන්නව. තණ්හා උපාදානය නිසා හවය, හවය නිසා ජාති ජරා මරණ සෝක පර්දෙව දුක් දොම්නස් එළඹෙනව. ගුහ වශයෙන් පෙනෙන රූපය ගුහ වශයෙන් පෙනුනත්, ගුහ වශයෙන් පෙනුන රූපය සොයල, විමර්ශනය කරලා බැලුවොත් ඒ ගුහ සංකල්පයට ඉඩක් නැහැ. පහළ වෙන්නෙම, මතු වෙන්නෙ ම අගුහ බවම යි.

එහෙත්ම ඔන්න එයාට තේරෙනවා, නිකං අගුහ වශයෙන් පිළිකුල් වශයෙන් බලනව නෙවෙයි, ගුහ වශයෙන් මේ රූපය දැක්කම තණ්හා උපාදානයෙන් හව ජාති ජරා මරණ දුකට එනව. මේ දුකේ පැවැත්ම යි. දුකේ ගමනය යි. එහෙත් මේ කයෙහි ඇත්ත, රූපයෙහි ඇත්ත අගුහ බවයි. ගුහ වශයෙන් පෙනෙන දකින දේ සැබැවින් යථාතථියෙන් සොයල විමසල බෙදල බැලුවොත්, ඇත්ත ඇති සැටියෙන් පෙනෙනකොටම මේ තණ්හා සහගත, ගුහ සහගත හැඟීම දුරු වෙනවා. තණ්හාව දුරුවෙනව කියන්නේ නිරෝධය සාක්ෂාත් වෙනව. නිරෝධය සාක්ෂාත් වෙනව කියන්නේ මාගීය වැඩෙනව. ඔන්න සතර නුවණ.

දැන් එයා දුක දුක හැටියටත් දකිනව. මෙහෙම දුක දුක හැටියට, අගුහය අගුහය හැටියට දකිනකොට ගුහ සංඥාව දුරුවෙනව කියලත් දන්නව. ගුහ සංඥාව දුරුවෙනව කියන්නේ නිරෝධය සාක්ෂාත් වෙනව කියලත් දන්නව, නිරෝධය සාක්ෂාත් වෙනව කියන්නේ මග වැඩෙනව කියලත් දන්නව. සතර නුවණ ඇතුළයි, කෙස් අගුහයි අසාරයි දුගඳයි පිළිකුල් කියල කියන්න ඔන.

ඒ සතර නුවණ පිහිටන්නේ නැතුව කෙනෙකුට පුළුවන් කෙස් අගුහයි අසාරයි දුගඳයි පිළිකුල් කිය කියා බලන්න. මේව පිත්. භාවනාමය පිත. හැබැයි ඒකෙන් ආශ්‍රවක්ෂය වෙන්න නැ. සසර ගෙවෙන්න නැ. කවදහරි ගෙවා ගන්න උපකාරයක් වේවි පිතක්, නමුත් ඒක සිල, සමාධි, ප්‍රඥා නෙවෙයි. ඒක භාවනා. පිත්කම් පැත්ත. පුණ්‍ය භාග්‍යයි.

දැන් දෙතිස් කුණප ටිකම කෙස් ලොම් කියල බලනකොට ඒක දිහා බලන්නත් ඔන මෙන්න මේ විපලාස දුරුවෙන විදියට. දැන් අපි කෙස් දකිනකොට, එක එක්කෙනාගෙ කොන්ඩෙ දකිනකොට, "හරි ලස්සන කොණ්ඩයක්," ගෙදර ගිහිල්ලත් තනා කරනව, "අද එක්කෙනෙක් ඇවිල්ල හිටිය ඒ වගේ කොණ්ඩයක් නම් දැකල නෑ පිටිනේ" කියල. "හරි ලස්සනයි" කියල කියනව. ඒ කියන්නෙ අපට කොණ්ඩෙ ශූභ වශයෙන් පේනව. ඒ ශූභ වශයෙන් දැක්ක කොන්ඩෙ කෙස් ගහක් වතුර කෝප්පෙ තිබුණ නම්, බත් පිඟානෙ තිබුණ නම්, එතකොට ලස්සන නෑ. පේනකොට ලස්සන නම් හැම තැනම ලස්සන වෙන්න එපායැ, ශූභ වෙන්න එපායැ නේද, පේනකොට ලස්සනයි. ඔන්න අවදානාවේ ස්වභාවයයි මේ හෙළිවෙන්නේ.

අවදානාවෙහි ස්වභාව ලක්ෂණ දෙකක් තියෙනව. එකක් නමයි, ඇති දේ ඇති ආකාරය වහනව. සැබෑව වහනව. වහල, නැති ආකාරකින් පෙනී හිටිනව. දැන් කෙස්වල තියෙන අශූභ බව වහනව. වහල ශූභ ආකාරයෙන් පෙනී සිටිනව. දැන් අපට බැලූ බැල්මට ඒකෙ අශූභ බවක් පේන්නෙ නෑ. පේන්නෙ ම ලස්සනයි ශූභයි කියන බව ම යි. දැන් එහෙම නම් ලස්සනයි ශූභයි කියන අදහස අපි සසරෙ පුරුදු කරපු දේ. ආශ්‍රවය. නැවත නැවත ඇසුරු කල පුරුද්ද. දැන් අපිට මේ තත්ත්වයෙන් මිදෙන්නට නම් ශූභයි කියල පෙනිව්ව ගමන් ම - දැන් අපිට පයෝජනයක් තියෙනව. බුදුහාමුදුරුවෝ කිව්වෙ ඇත්ත ද - ලස්සනයි ශූභයි කියල දැක්ක දේ ඇත්තට ම ශූභ වූ, සැප වූ, ලස්සන වූ යමක් ද? ඔන්න පටන් ගන්න ඔන විමර්ශනය. ඔන්න එතකොට වණිය, සටහණ, ගෘධය, පිහිටි නැත, භාත්පස ඇති දේ, මේ ආකාරයෙන් අපට බලන්නට පුළුවන්. කාල වණිය වණි වශයෙන්, පිළිකුල් අශූභ සටහන් මේ කෙඳි කෙඳි සහිත කිතුල් රැන් වගේ අශූභ සටහනක්. ගෘධය දුගඳයි. මෙය පිහිටල තියෙන නැතපතිනම්හාපි කුණපා පිඟුවිජං කාය නිව්චිතං ආධාරොහි සුඛිතස්ස කායො කුතප සෙවිතං..... - අශුව ගොඩ නම් ඒක අශුව ගඳයි තමයි. ඒ වුනාට ඒක පිහිටපු පොළොව පිරිසිදුයි නේ. කෙස් පිහිටපු හම පිරිසිදු ද? ඒකත් පිළිකුල්. හම පිහිටපු මස, මස් පිහිටපු කටුව, ඒ කටුවට යටින් තියෙන මොල මස, බලාගෙන ගියහම එක තැනක්වත් හම්බ වෙන්නෙ නෑ. අශුව ගොඩ අශුව වූනත් ඒක පිහිටපු තැනවත් පිරිසිදු යි. මේක පිහිටපු තැනවත් ශූභ නෑ. අශූභ ම යි. භාත්පස ඇත්තේ? ලගවත් නෑ ශූභ දෙයක්. යහපත් දෙයක්, සුවඳ හමන දෙයක්. හැම තැනම අශූභ බව ම යි තියෙන්නෙ. අන්න විමසල විමර්ශනය කරල පේනකොට පේනව ලස්සනයි කියල. හොයා බලනකොට ලස්සන හම්බවෙන්නෙ නෑ. එහෙනම් දැන් ඔන්න අපට කායායක් තියෙනවා ශූභයි ලස්සනයි කියන පෙනෙන දේ මේකෙ ඇත්තක් නෙවෙයි කියල කියනවා. ඒ ඇත්ත නොවන ඒ යථාතීය සොයන්න ඔන.

ඔන්න යම් කලෙක රූපය දිහා මේ විදියට බල බලා, බල බලා හිටියොත් මේ ලස්සනයි, ශූභයි කියන ආත්ම සහගත හැගීම නැත්තට ම නැතිවෙලා යාවි. මේක බලන්න ඔන කවද වෙනකම් ද? කොච්චර දුරට ද? දවසක් දෙකක් බලල, හා දැන් අපි අශූභය වැඩුව හාමුදුරුවනේ, දැන් මොකද කරන්න ඔන? දැන් ධාතු වශයෙන් බැලුව හාමුදුරුවනේ දැන් අපි ඊළගට මොකක්ද කරන්න ඔන? දැන් අපෙන් ඇවිල්ල අහනව.

එහෙම බැ. සනිපට්ඨාන සූත්‍රයේ පෙන්නලා තියෙනව අවසානය. ගව ඝාතකයෙක් හරි, ගව ඝාතක අත්තෙවාසිකයෙක් හරි ගවයෙක් මරල, මස් කරල හතර මං හප්දියක මස් ගොඩ කරල තියෙනව. දැන් ගවයෙක් දකිනවද? ගවයා කියන සංඥාව දුරුවෙලා, දැන් මස් කියන සංඥාව ම යි ලැබෙන්නේ. ගවයෙක් කියන අදහස එන්නේ ම නෑ. අපිටත් යම් දවසක මේ රූපය දිහා බලන්න ඕන මේ සහෙක්කය පුද්ගලයෙක්කය කියන අදහස සම්පූර්ණයෙන්ම දුරුවෙලා දෙතිස් කුණප ටිකක්කය, ධාතුවක්කය, අග්‍රහයක්කය කියන නුවණ සිහිය එළඹ සිටින තුරු බලන්න ඕන. එතකම්ම බලන්න ඕන. මේ ටිකක් බලන්න තෙවෙයි. ශූභ වශයෙන් පෙනෙන පෙනෙන හැම වෙලාවෙම බලන්න ඕන. ඔන්න ඔහොම බල බල ඉන්නකොට යම් වෙලාවක ශූභයි කියල දකින හැම දෙයක් ම, ශූභයි කියන අදහස උපදින්නෙම නැතුව පෙනෙන්න ගන්නව. දකින දවසක් එනවා.

දැන් අපි අර දැනුම, ඉගෙන ගන්න දේ තුළ පටන් ගන්නව. ශූභ කියන අදහස උපදිනව. උපන්නට පස්සෙ - ඒ කියන්නේ දැන් ඔන්න ශූභ කියන අදහස උපන්න කියල කියන්නේ මොකක්ද? නූපත් අකුසලය උපන්න. දැන් අපිට තියෙන්නේ මොකක්ද? උපත් අකුසලය දුරු කරන්න ඕන. උපත් අකුසලය දුරු කරන්න ඕන. **උප්පත්තානං අකුසලානං ධම්මානං පහානාය ජඤ්ජනෙති වායමති වීරියං ආරහති චිත්තං පශ්ගන්තාති පදහති.** - උපත් අකුසලය දුරු කරන්න ඕන. නූපත් අකුසලය නූපදින සේ. උපත් අකුසලය දුරුවන සේ. වියරී කරන්න ඕන. මහත්සි වෙන්න ඕන. විමසන්න ඕන. බලන්න ඕන.

යමක ශූභ කියන අදහස උපන්න නම්, උපත් හැටියේම අපි තේරුම් ගන්න ඕන, "මෙන්න අයොනිසොමනසිකාරය." අයොනිසොමනසිකාරයේ ප්‍රතිපලය මොකක්ද? **අනුප්පත්තොවා කාමාසවො හවාසවො අවජ්ජාසවො උප්පජ්ජති. උප්පත්තොවා කාමාසවො හවාසවො අවජ්ජාසවො පවඛ්ඤති.** රූපය ශූභ වශයෙන් දකිනකොටම, සත්ත්ව පුද්ගල භාවයෙන් දකිනකොටම නූපත් ආශ්‍රව ඉපදිලා. උපත් ආශ්‍රව වැඩෙනවා. නූපත් අකුසලය ඉපදිලා. උපත් අකුසලය වැඩෙනවා. එහෙනම්, එහෙම වැඩෙනව නම් ඒක යොනිසොමනසිකාරයද, අයොනිසොමනසිකාරයද? අයොනිසොමනසිකාරයයි. දැන් අපි දැනගන්න ඕන, මෙන්න අයොනිසොමනසිකාරය. මේ විදියෙ ආශ්‍රව වැඩෙනව නම් උපදිනව නම් ඒ අයොනිසොමනසිකාරය.

එහෙනම් අපි ඉක්මනින් පටන්ගන්න ඕන ඒකේ කුසල පැත්ත. යොනිසොමනසිකාරය. අන්න අර කිව්වේ **ජානතො අහං හික්ඛවෙ පස්සතො ආසවානං ඛයං වදාමී** කියල යොනිසොමනසිකාරය. අයොනිසොමනසිකාරය දන්න කෙනාටමයි, දකින කෙනාටමයි ආශ්‍රව ඤාය වෙන්නේ. නො දන්න කෙනාට, නො දකින කෙනාට ආශ්‍රව දුරු වෙන්නේ නැහැ කියල කිව්ව නේ.

රූපයෙහි ශූභ සංකල්පය ඇතිවෙලා පුද්ගල භාවයෙන් සත්ත්වයෙක් පුද්ගලයෙක්, "ලස්සනයි එයා නම් හොඳයි" කියල හිතන අදහස උපන්න නම් උපත් හැටියේ අපි දන්නව, මේ ආශ්‍රවය අකුසලය ඉපදිලා තියෙන්නේ, ආශ්‍රවය අකුසලය උපන්නේ අයොනිසොමනසිකාරය නිසයි. එහෙනම් මේ අශ්‍රුතවත් පුනර්ජනනයෙන් පැත්ත. "එහෙනම් මං දැන් ශ්‍රැතවත් භාවයට මගේ දැනුම ප්‍රයෝජනයට

ගන්න ඔන. යෝනිසොමනසිකාරය භාවිතාවට ගන්න ඔන. මේක අත්හළ යුතු දෙයක්. දුරු කළ යුතු දෙයක්." අන්න එයා දැන් අත් හරින්න ඔන එක දන්නව, දුරු කළ යුතු පැත්ත දන්නව. එයා ඉක්මණින් ගුහ වශයෙන් දැක්ක, ගුහ නිමිත්තක් හැටියට පෙණුන අරමුණ විමසලා බලනව. මොනවද මේකෙ නියෝගෙන කියල. කෙස් ද ගුහ, ලොම් ද ගුහ, නිය ද ගුහ, දන් ද ගුහ, සම ද ගුහ, මස ද ගුහ, නහර ද ගුහ, ඇට ද ගුහ, ඇට මිදුල ද ගුහ, වකුගඩු ද ගුහ, බඩවැල ද ගුහ, සෙම ද ගුහ, සොටු ද ගුහ, මලමුත්ත ද ගුහ, හොයල බලන කොට අර ගුහ සහගත හැගීම, පුද්ගල භාවය දුරුවෙලා අගුහ භාවය ම පළඹෙනවා. එතකොට මොකද වෙලා නියෝගෙන? දැන් ආශ්‍රවයක් නියෝගවද? දැන් උපත් ආශ්‍රවය, අකුසලය දුරුවෙලා. දැන් ඉපදිලා නියෝගෙන මොකක්ද? කුසලය. නුපත් කුසලය ඉපදිලා, තව දුරටත් ඒ කුසලය වඩන්න ඔන නැවත නැවතත් අගුහ වශයෙන් තමාගෙන් අනුන්ගෙන් - **අප්පකම්ම බහිද්ධාවා** - හැම තැනම ඇත්තේ මේ යථාත්‍වය හේතු කියල නැවත නැවත බලාගෙන යනව නම්, නුවණ සිහිය දැනුම ඇතුළු මේ ටික බලනව නම් හරි හොඳයි. එතකොට ඒක නිකමිම හෙවෙයි. යෝනිසොමනසිකාරය, අයෝනිසොමනසිකාරය භාවිතා කරනව එක පැත්තකින්, තවත් පැත්තකින් එයාට සතර දැනුමක් නියෝගව. මොකක්ද? මෙන්න මේ දුක, දුක හැටියට නොදකින තැන මේ දුක්ඛ සමුදය හටගෙන, මේ කෙලෙස් අකුසල් ඇතිවෙලා මේ සසර දුක හටගන්නවා කියල දුක්ඛ සමුදය පැත්ත එයා හොඳට දන්නව.

ඊළඟට එයා දන්නව මේ සැප දේ වශයෙන්, ගුහ දේ වශයෙන් දකින දේ, යථාත්‍වය ඇත්ත විමර්ශනය කරල බලනකොට, අගුහ බවම පළඹ සිටිනකොට ගුහ සංකල්පය, තණ්හා සහගත අදහස් දුරුවෙලා, පුද්ගල භාවයෙන් මිදිලා, තණ්හා නිරෝධයෙන් මාගීය වැඩෙනවා කියල දන්නව. **දුක්ඛේ ඤාණ, සමුදයේ ඤාණ, නිරෝධේ ඤාණ, මාගී ඤාණ**, කියන සතර දැනුමෙන් යුක්තයි කියල ඒ සතර දැනුම සම්මා දිට්ඨියයි කියලත් එයා දන්නව. දැන් සම්මා දිට්ඨිය පුරවන බව, පිරෙන බව එයා හොඳටම දන්නව. යෝනිසොමනසිකාරය, අයෝනිසොමනසිකාරය කියන්නේ මොකක්ද කියලත් දන්නව. අයෝනිසොමනසිකාරය භාවිතා වෙනකොට මේ අකුසලය, ක්ලේශය, ආශ්‍රව උපදිනව කියලත් දන්නව. මේ විදියෙන් මෙහෙය කරන කොට මේව දුරු වෙනවා කියලත් දන්නව.

මෙන්න මේ කියන දැනුම මත, මෙන්න මේ කියන ශ්‍රැතවත් භාවය මත නම්, අපි රූපය ගැන බලන්නේ ඒක නිවැරදියි. ඒ දැනුමෙන් තොරව කෙස්, ලොම්, නිය, දන්, සම, මස්, නහර වශයෙන්, පිළිකුල් වශයෙන්, අගුහ වශයෙන්, ධාතු වශයෙන්, සිව්තික වශයෙන් කොතෙක් බැස්වත් ඒක ආශ්‍රවක්‍ෂය කරන, ලෝකොත්තර ප්‍රතිපදාවට අයිති වෙන, සැබෑ මග උපදින පිළිවෙත වෙන්නේ නැ.

ඒ නිසා ඔන්න දැන් හඳුනාගන්න, අපි රූපය පිළිබඳව යම් අදහසක් ඇත්නම් ඒ වැරදි විපලාසය දුරු කර ගන්නයි අපි කායානුපස්සනාව වඩන්නේ. කායානුපස්සනාව වඩල සියල්ල ඉවර කරන්න බෑ. ඒක වැඩුවහම අපිට පේනවා, අපිට දැනුමක් එනවා, උපදිනවා අදහසක් යථාත්‍වය මෙබඳුයි, මෙබඳු යථාත්‍වයක් ඇති තැන මෙබඳු අදහසක් උපදිනව නේ.

ඊළඟට මේ අදහස උපදින්නෙ කොහොමද? මේ අදහස උපදින්නෙ කොහොමද? ඒක ඉබේ පහළ වෙනවද? නැ. අන්න ඒ අදහස උපදින හැටි සොයලා, ඒ අදහස උපදින පිළිවෙල සොයලා, ඒක නවත්වන්න ඕන. ඒක නවත්වන තුරු රූපයෙන් මිදුන වූනේ නැ. **ඉති රූපං, ඉති රූපස්ස සමුදයො, ඉති රූපස්ස නිරොධො, ඉති රූපස්ස අත්ථංගමො, ඉති රූපස්ස අස්සාදො, ඉති රූපස්ස ආදිනවො, ඉති රූපස්ස නිස්සරෙණො,** - මේ විදියෙන් තියෙනවා රූපය අපි දැනගන්න ඕන. රූපය ඇතිවෙන්නෙ කොහොමද කියල දැනගන්න ඕන. රූපය නැතිවෙන්නෙ කොහොමද කියල දැනගන්න ඕන. නැතිකරන්නෙ කොහොමද කියල දැනගන්න ඕන. රූපයේ ආශ්වාදය දැනගන්න ඕන. රූපයේ ආදිනවය දැනගන්න ඕන. රූපයේ නිස්සරණය දැනගන්න ඕන. නිස්සරණය කරන ක්‍රමයන් දැනගන්න ඕන. සත්තට්ඨාන කුසල වෙන්න ඕන. රූපස්කයධයේ කායානුපස්සනාව සම්පූර්ණ වෙන්න නම් සත් තැනක කුසල වෙන්නට ඕන. සත්තට්ඨාන කුසල වෙන්න ඕන. ස්ථාන හතක ම කුසල වෙන්න ඕන, දක්ෂ වෙන්න ඕන. අපේ කායානුපස්සනාව සම්පූර්ණවුනා වෙන්නෙ එතකොට යි.

එහෙනම් ඔන්න ඒ දක්වා අපි ගුහවත් වෙන්න ඕන. ඒ දක්වා කළ්‍යාණ මිත්‍රයෝ සත්පුරුෂයෝ හොයාගෙන හොයාගෙන ගිහිල්ල අහගන්න ඕන. ඒ ගුහවත් ගාවයට අවශ්‍ය කරුණු ටික නැවත නැවත අහගන්න ඕන. ඒ පිළිබඳව නැවත නැවත විමසන්න ඕන.

දැන් අපි ට මේ සත්තට්ඨාන කුසලය නැ. එක තැනක කුසල වෙලා අපි ගමණත් ඉවර කරලා. අපි රූපය විතරයි බලන්නෙ කෙස්, ලොම්, නිය, දත් කියල. ඒක අශුභයි, අසාරයි, දුගඳයි පිළිකුල් කියල දැනගන්න ගමන්, සත්ත්වයෙක් නැ. පුද්ගලයෙක් නැ. ආත්මයක් නැ, මමෙක් නැ, යමක් දෙයක් නැ කියල නිවනුන් දැකල ඉවරයි.

දැන් රූපය ඇති වෙන්නෙ කොහොමද, නැති වෙන්නෙ කොහොමද, ඒකෙ ආස්වාදය මොකක්ද, ආදිනවය මොකක්ද, නිස්සරණය මොකක්ද, නිස්සරණයට මග මොකක්ද, මේ මොකක්කත්ම නැ. රූපය අනිත්‍ය වශයෙන්, අශුභ වශයෙන්, දුක් වශයෙන් වශයෙන්, අනාත්ම වශයෙන්, බලල රූපයේ ස්වභාවය විතරක් දැනගෙන සේරම කටපූතු නිමා කරලා. හතෙන් එකකට තමයි අවධානය යොමුවෙලා තියෙන්නෙ. හයක්ම තාම එහෙම ම ඉතුරුයි. නමුත් සත්ත්වයෙකුත් නැ. පුද්ගලයෙකුත් නැ. ආත්මයකුත් නැ, කියල නිවන් දැක්ක කියල හිතනව. සත්ත්වයෙක් නැ. පුද්ගලයෙක් නැ. ආත්මයක් නැ, මමෙක් නැ. දෙයක් නැ කියල කිව්වොත් හරිද? එහෙම අදහසක් උපදවා ගන්නොත් හරිද ඒක? ඒක සම්මා දිට්ඨියක්ද, මිත්‍යා දෘෂ්ඨියක්ද? මිත්‍යා දෘෂ්ඨියක්. සත්ත්වයෙක් ඉන්නව, පුද්ගලයෙක් ඉන්නව, මම ඉන්නව කියල කියනකොට ඒකත් මිත්‍යා දෘෂ්ඨියක්. ඒකට කියනවා ශාස්වත දෘෂ්ඨිය.සත්තවාලො..... ශාස්වත දෘෂ්ඨිය. මේකත් ආශ්‍රවයක්. සත්ත්වයෙක් නැ, පුද්ගලයෙක් නැ, ආත්මයක් නැ, මම කියල කෙනෙක් නැ, මේකත් මිත්‍යා දෘෂ්ඨියක්. උච්චේද දෘෂ්ඨිය.

ඉතින් අපි හුඟාක් භාවනා කරන අය වැටල තියෙන්නෙ කොහොටද? ශාස්වත දෘෂ්ටියෙන් ගිහිල්ල තියෙන්නෙ උච්ඡේද දෘෂ්ටියට. හුඟ දෙනෙක් කියනව සත්ත්වයෙක් නෑ, පුද්ගලයෙක් නෑ, මම කියල කෙනෙක් නෑ. දෙයක් නෑ. අපිට පාර පෙන්වල තියෙන්නෙ ශාස්වත දෘෂ්ටියෙ ඉඳල උච්ඡේද දෘෂ්ටියට.

හැබැයි බුදුහාමුදුරුවෝ ඔය උච්ඡේද දෘෂ්ටියට වඩා ශාස්වත දෘෂ්ටිය අගේ කලා. ඔය ඉන්න තැන හොඳයි. ඔය භාවනා කරල යන තැනට වඩා සත්ත්වයෙක් ඉන්නවා. මම ඉන්නවා කියල ඉන්න තැන හොඳයි. උච්ඡේද දෘෂ්ටියට වැටුනහම එයා සම්මුති සත්‍යයන්, පරමාත්ම සත්‍යයන් දෙකම ප්‍රතික්ෂේප කරනවා. ශාස්වත දෘෂ්ටියට වැට්ටුව කෙනා පරමාත්ම සත්‍යය ප්‍රතික්ෂේප කරනවා, සම්මුති සත්‍යය පිළිගන්නවා. ඒ නිසා මම ඉන්නව කියන නිසා මම මැරිල අපායෙ යන්න බෑ. පිත්තක්වත් කරගන්න දිවිය ලෝකෙ යන්න. තමන්ටත් යහපතක් අනුන්ටත් යහපතක් වෙනව ශාස්වතයෙන්. ඒ නිසා දෘෂ්ටි වශයෙන් ගත්තහම ශාස්වත දෘෂ්ටියට වඩා උච්ඡේද දෘෂ්ටිය හරි හයානකයි. ඉතින් අපේ ගිහි පැවිදි හුඟාක් දෙනෙක් භාවනා කරනවා කියල වැටල තියෙන්නෙ හරි හයානක තැනකට.

කෙනෙක් නෑ, මමෙක් නෑ, දෙයක් නෑ. මේක තමයි උච්ඡේද දෘෂ්ටිය. ඒ නිසා අපි මේ දෘෂ්ටියට වැටෙන්න ඕන නෑ. එහෙම වැටෙන්නෙ අපි වැරැදි විදියට පටන් ගන්න නිසා. අර දැනුමෙන් තොරව පටන් ගන්න නිසා. ඒ නිසා දැන් ඔන්න තේරුම් ගන්න වැරැදි තැනකින් අපි පටන් ගන්නොත්, සතර දැනුමෙන් තොරව පටන් ගන්නොත්, අපි නිවන් දකින්න කියල උත්සාහ කරල, වියරිය කරල අත්තිමට ගිහිල්ල තියෙන්නෙ නිවසටත් වඩා හයානක තරක නපුරු තැනකටයි. දැන ගියොත් කතරගම, නො දැන ගියොත් අතරමග. ඒ නිසා මේකත් දැනගෙන යන්න ඕන එකක්. නො දැන ගිහිල්ල හුඟක් දෙනෙක් ගිහිල්ල තියෙන්නෙ මෙතෙන්නට.

ඒක නිසා අපි රූපය ගැන බලනකොට **ඉති රූපං** - රූපයේ ස්වභාවය දැනගන්න ඕන. එබඳුවු රූපය මෙන්න මේ හේතුවෙන් හටගන්නෙ. මේ හේතු නැතිවෙනකොට ඒ රූපය නැති වෙනවා. ඒ රූපයේ ආශ්වාදය මෙන්න මේකයි. ඒ රූපයේ ආදිතව මෙහෙමයි. ඒ රූපයේ නිස්සරණය මෙහෙමයි. මේ ටික ඔක්කොම දැනගන්න ඕන අපි. මේ ඔක්කොම ටික දැනෙන අවබෝධ වෙන කොට තමයි අපි රූපය පිළිබඳව සියල්ල දැන ගන්න වෙන්නෙ. සියල්ල අවබෝධ කරගන්න වෙන්නෙ. ඒ නිසා හුඟක් තියෙනව අපිට ඒ ගැන කරුණු කතා කරන්න.

ඊළගට, දැන් අපි කතා කළේ, ශුභ කියන අදහස කයන් එක්ක උපදිනවා. ඒ නිසා ඒ ශුභ සංකල්පය දුරු කරන්නට සතර නුවණ වැඩෙන විදියට, කය දිහා බලන්ට ඕන කියන දැනුම ඇතුළුව, කය දිහා බලන්න ඕන. වේදනාව ඇති තැන නිතරම ශුභ, සැප කියන සංකල්පයමයි උපදින්නෙ. අපට දුක් වේදනාවක් දැනුනොත්, දැන් වාඩිවෙලා ඉන්නකොට අමාරුයි. මොකක්ද දැනෙන්නෙ? දුක. දුක දැනුනු ගමන් ම මොනවද හොයන්නෙ? සැප. ඔය ඉරියව්ව වෙනස් කරන්නට එහාට

මෙහාට ඇඹරෙන්නෙ සැප හොයන්නයි. කැමැත්ත මොකටද? සැපයට. නිතරම සැපයටයි කැමැත්ත. ඒ නිසා සැප වේදනාවට කැමැතියි. සැපයට ඇලුම් කරනව.

වේදනානුපස්සනාවේදි අපි කරන්න ඔන වේදනාවක් දැනුනහම, "වේදනාවක්, වේදනාවක්, වේදනාවක්, වේදනාවක්," කියල මතුරන එක හෙවෙයි. වේදනාවෙන් නියෙන සන්නිවේදනා කුසල වෙන්න ඔන. **ඉති වේදනා, ඉති වේදනාස්ස සමුදයො, ඉති වේදනාස්ස අත්ථගමො, ඉති වේදනාස්ස අස්සාදො, ඉති වේදනාස්ස ආදිතවො. ඉති වේදනාස්ස නිස්සරනා,** මේ ආදි වශයෙන් දැනගන්න ඔන මෙන්න මේ වේදනාවයි. දැන් ඇතිවුනේ මොන වේදනාවද? සැප වේදනාවද? දුක් වේදනාවද? අදුක්ඛමසුඛ වේදනාවද? වේදනාව හඳුනගන්නට ඔන. දැන් වේදනාව හඳුනගන්න කෙනා ඒ වේදනාව ඇතිවෙන්නෙ කොහොමද? ඒ වේදනාව නැතිවෙන්නෙ කොහොමද? ඒව ගැන හොයන්නත් ඔන. මොකක්ද වේදනාවෙ නියෙන ආශ්වාදය? මොකක්ද වේදනාවෙ නියෙන ආදිතවය? වේදනාවෙන් මිඳෙන්නෙ කොහොමද? නිස්සරණය මොකක්ද? මිදිම කියල කියන්නෙ මොකක්ද? මේ හුගාක් දේ නියෙනව සොයන්න වේදනානුපස්සනාවට. වේදනාවක්, වේදනාවක් කියල ඒක යට ගහන එක හෙවෙයි. වහන එක හෙවෙයි. ඒක විවර කරන්න ඔන. විවෘත කරන්න ඔන. විවෘත කරල විමර්ශනයට ලක් කරන්න ඔන. ඇයි?

සැප වේදනාවක් උපදිනකොට අපි සැප වේදනාවෙන් ඇලුම් කරල. ඒ කියන්නේ ඒකේ රාගානුශය නියෙනව. දුක් වේදනාවක් ආවහම ඒකට අකැමැතියි. ඒ කියන්නේ ඒකේ පඨිසානුශය නියෙනව. සැපද නො වූ, දුක් ද නො වූ අවස්ථාවෙ මොහානුශය, අවිජ්ජානුශය නියෙනව. ඒ කියන්නේ රාග, ද්වේශ, මෝහයේ මූල නියෙන්නෙ තුන් වේදනාවන් එක්ක. ලෝහ, ද්වේශ, මෝහ දුරු කරන්න බැ, තුන් වේදනාව පිරිසිදු දකින්නෙ නැතුව. ලෝහ, ද්වේශ, මෝහ දුරු කරන්න නම් තුන් වේදනාව පිරිසිදු දකින්න ඔන. ඒක වහල බැ. ඒක හොයන්න ඔන. එහෙතම ඒක ගැන අපට නියෙනව හුගාක් දැනුවත් වෙන්න. සැප වේදනා, දුක් වේදනා, අදුක්ඛමසුඛ වේදනා, ඒව කොහොමද උපදින්නේ? ඇස නිසා උපදිනව, වක්ඛු සම්පස්සජා වෙදනා. කන නිසා උපදිනව, සෝන සම්පස්සජා වෙදනා. නාසය නිසා උපදිනව, ඝාණ සම්පස්සජා වෙදනා. දිව නිසා උපදිනව, පිට්ඨා සම්පස්සජා වෙදනා. කය නිසා උපදිනව, කාය සම්පස්සජා වෙදනා. සිතිවිලි නිසා උපදිනව, මනො සම්පස්සජා වෙදනා. මේ ආයතන හය නිසාම වේදනාව උපදිනවා.

වක්ඛු සම්පස්සයෙන්, සෝන සම්පස්සයෙන්, ඝාණ සම්පස්සයෙන්, පිට්ඨා සම්පස්සයෙන්, කාය සම්පස්සයෙන්, මනො සම්පස්සයෙන්, සැප වේදනාවන් උපදිනවා, දුක් වේදනාවන් උපදිනවා, අදුක්ඛමසුඛ වේදනාවන් උපදිනවා, **එස්ස පච්චයා වෙදනා.** එහෙතම යම් වේදනාවක් ඇත්නම් ඒ ස්පඨියෙන්.

වේදනානුපස්සනාවට එන්න කලින් කය ගැන හොඳට බලල තිබුන නම්, වේදනාව එන්නෙ කොතනින්ද කියල බලනකොට ම, වේදනාවට ඇලුම් කරන්නෙ නැ. ඇයි? අශුව ගොඩක් පැත්තෙන් හුළගක් එනව නම්? ඒ සුළගත් දුගඳයි. අපි ඇලුම් කරනවද ඒ සුළගට? නැ. දැන් අපි කය අනුව

බලද්දි කය හොඳට බැලුව නම්, දැන් වේදනාව එන්නෙ මේවයෙ හැප්පිල නේද? දැන් අපි එනන යථාර්ථය බැලුව නම් කයත් එක්ක හැප්පිල එන, ඇහැන් එක්ක, කණත් එක්ක, නහයත් එක්ක, දිවත් එක්ක, කයත් එක්ක හැප්මෙන් එන වේදනාවට ඇලුම් කරන්නෙ නෑ, හරියට අශුව ගොඩක් පසුකරගෙන එන සුළං රැල්ල වගේ ඒකත් පිළිකුල් ගඳක් ම යි අරගෙන එන්නෙ. කායානුපස්සනාව හොඳට වැඩුවොත් වේදනානුපස්සනාවත් හරි ලේසියි.

ඉතින් කොහොමහරි දැන් ඔන්න අපි ඒ ගැන දැනුවත් වෙන්නට ඔන මේ තුන් වේදනාව තුළ. තුන් වේදනා මෙන්න මේ හය පළෙන් හටගන්නව. වක්ඛු සම්පස්සයෙන් සැප වේදනා, දුක් වේදනා, අදුක්ඛමසුඛ වේදනා, සෝන, සාණ, පිච්භා, කාය, මනෝ සම්පස්සයෙන් සැප වේදනා, දුක් වේදනා, අදුක්ඛමසුඛ වේදනා හටගන්නව. එනකොට යම් වේදනාවක් හටගන්න නම් මෙන්න මේ ස්පඨිය නිසයි කියල අපට ස්පඨි වෙච්චි ආයතනය හඳුන ගන්න පුලුවන් වෙන්නට ඔන. වේදනාව මෙන්න මේ හේතුව නිසයි හටගන්නෙ. මේ හේතු ගැට්ම නිසයි හටගන්නෙ. මේ හේතු වෙන්වෙනකොටයි මේ වේදනාව නැති වෙන්නෙ. ඔන්න වේදනාවේ සැපද දුකද කියල නිත්‍යද අනිත්‍යද කියන අදහස් ප්‍රකට වෙන්නෙ මෙන්න මෙහෙම බලනකොට.

සැප වේදනාවක් තියෙනව. සැප වේදනාව හටගන්නෙ ස්පඨිය නිසා නම්, හේතු ගැට්ම නිසා නම්, එහෙනම් අනුත් නිසා හටගන්නව නම් වේදනාව ඒක ආත්ම ද? අනාත්ම ද? අනුත් නිසා හටගන්න එකක් නම් මගේ වසගයෙහි පවත්වන්න පුලුවන් එකක්ද? එහෙනම් මගේ වසගයෙහි, ආත්ම වසගයෙහි පවත්වන්න පුලුවන් දෙයක් නොවෙයි. එහෙනම් ඒක අනාත්ම ධර්මතාවයක්. එනකොට එහෙම හේතු නිසා, ඇහැන් රූපයත් ගැට්ම නිසා හටගන්න සැප වේදනාව ඇහැන් රූපයත් වෙන් වෙනකොට නැති වෙනව නම් ඒක නිත්‍ය ද, අනිත්‍ය ද? අනිත්‍යයි. එහෙනම් අනිත්‍යවූ දෙය, දුක ද, සැප ද? දුකයි. එහෙනම් අනිත්‍ය වූ දෙයට කවුරු හරි ඇලුම් කලොත් එයාට අයිතිවෙන්නෙ මොකක්ද? දුක ම යි උරුමවෙන්නෙ.

එනකොට ඔන්න වේදනානුපස්සනාවේදින් අපට තියෙනවා ඔන්න ඔය වගේ දැණුමක් ඇතිකරගන්න. එහෙම සැප වේදනාවක් ඇතිවෙන කොට ම, වේදනාවේ සැප හොයනකොට ම වේදනාවේ සැප කියල ඇතිකරගන්න අදහස වැරද්දක්, වේදනාවේ සැබැවින් ඇත්තේ දුක ම යි කියල දකින්නට පුළුවන් වෙන්නට ඔන. සැප වේදනාව දුකක් හැටියට, දුක් වේදනාව උලක් හැටියට, අදුක්ඛමසුඛ වේදනාව උපේක්ෂා වේදනාව මූලාවක් හැටියට දකින්න වෙනවා. සැප වේදනාවෙන්, දුක් වේදනාවෙන්, අදුක්ඛමසුඛ වේදනාවෙන්, මේ සියලු තැන තියෙන්නෙ දුක ම යි. අපි ටිකක් විමසලා බැලුවොත් මෙන්න මෙක හොයාගන්න පුලුවන්.

දැන් වාඩිවෙලා ඉඳල හැමෝටම අමාරුයි නේද? දැන් ඔය ඉරියව්ව දුකයි. දැන් ඔය ඉරියව්ව දුකයි හැමෝට ම. හැබැයි දැන් අර කෑම කාල ඇවිල්ල, කනා බහ කර කර ඉඳල වාඩි වෙන කොට ඔය දුක තිබුනද? නෑ. ඔය ඉරියව්වේ මූල, ආරම්භය සැපයි. දැන් දුකයි. ඔය අතරේ සැප දැනුනේ නෑ, දුකක් දැනුනේ නෑ, ඔහේ හිටිය නේ?

දැන් ඔන්න එක ම ඉරියව්වෙ තිබ්ල තියෙනව මුල සැපයි. මැද සැපත් නෑ, දුක් නෑ. සැප ද නො වූ, දුක් ද නො වූ වේදනාවක් තිබුන. දැන් අග දුකයි. දැන් ඔය ඉරියව්වත් එක්ක අපි මොනවද ඇසුරුකරල තියෙන්නෙ? සැප වේදනාවේ සැපයි කියන කොට, මොනවද එනන තිබුනෙ? රාගානුසය. ලෝභය තිබුණ. ආසාව තිබුණ. මැද, සැප ද නො වූ, දුක් ද නො වූ, අවස්ථාවෙ මොකක්ද තිබුණෙ? ඒක දන්නෙ නෑ කොහොමද හටගන්නෙ, ස්පර්ශයෙන් හටගන්න බව දන්නෙ නෑ, මෝහානුසය තිබුණ. දැන්? පරිඤානුසය.

අපි හැම ඉරියව්වක් එක්ක ම ඇසුරු කරල තියෙන්නෙ මොනවද, ලෝභ, ද්වේශ, මෝහ. අපි ගත කරන හැම මොහොතකම හැම ඉරියව්වක් එක්කම ලෝභ, ද්වේශ, මෝහ නම් ඇසුරු වෙන්නෙ ඒ තිවත් මග ද? නෑ, සසර මග. අපාය මග. එහෙම ඔන්න අපි වේදනානුපස්සනාව වඩනව කියන්නෙ ඔන්න ඔය මෝඛකමෙන් මිඳෙන්න ඕන. තිකං "වේදනයි, වේදනයි" කියන එක හෙවෙයි. ඔය තුන් වේදනාව ඔය අනුශය ධර්ම උපදිනව. ඒ උපදින අනුශය ධර්ම බිඳින්න ඕන. ඒ අනුශය ධර්ම බිඳෙන හැටියට බලන්න ඕන. මෙහෙහි කරන්න ඕන. එහෙම බලන වැඩ පිළිවෙල නමයි වේදනානුපස්සනාව. "දැන් සැප වේදනාවක් හටගන්න. දැන් සැප වේදනාවක් විඳිමි." කවුද සැප වේදනාව විඳින්නෙ? මම. "මම සැප වේදනාවක් විඳිමි" කියල බලන එක වේදනානුපස්සනාව ද? නෑ.

මේ හුඟාක් දෙනෙක් මව් පදවිය, පිය පදවිය දරපු අය හේ. සුංචි ලදරුවෝ හිටිය හේ මේ හුඟාක් දෙනෙකුට. ඒ අය බඩගිනි වූනහම අඩනව. දුක් වේදනාව බව දන්නෙ නැද්ද? බඩගිනි වූනහම අඩන්නෙ දුක් වේදනාව දන්න නිසාද? නො දන්න නිසාද? දන්න නිසා. නිරිටිකක් පෙට්ටහම බඩ පිරුණහම හිනා වෙනවා. සැප වේදනාවත් දන්නව හේ. එහෙම ලදරුවන් දන්නව සැප වේදනාව, දුක් වේදනාව.

තිවත් දකින යෝගාවචරයාටත් ඒ ලදරු දැනුම ඇද්ද? ඔය ලදරු දැනුම ප්‍රමාණවත් වෙන්නෙ නෑ තිවත් දකින්න නම්. එහෙම නම් ඒ දැනුම ඉක්මවා ගිය දැනුමක් ඕන කරනවා. ඒ නිසා වේදනානුපස්සනාව කියන එක අපි මීට වඩා යමක් ගැඹුරෙන් සොයා විමසන්නට වෙනව.

ඉතින් කොහොමහරි මෙන්න මේ විදියෙන් මෙන්න මේ ස්කන්ධයන් ටික අපි ආශ්‍රව ක්ලේශ නුපදින සේ, නිත්‍ය සුඛ ආත්ම ශුභ සංකල්පය දුරුවෙන සේ, බලන වැඩ පිළිවෙල අසා දැනගෙන ඒ අනුව නැවත නැවත බලනව නම් ඔන්න ඒ දැනුමෙන් යුතුව ඒ සතර සතිපට්ඨානයට අනුව බලනකොට අර ස්විට් එකක් මෙහෙම එකක් තියෙනව, ඒක හොයාගන්නොත් ඒක හොයාගෙන මෙහෙම කරකැව්වොත් එලිය උපදිනවා. අඳුර දුරුවෙනවා, ඇති දේ පෙනවා කියල දැනගන්න කෙනා උත්සාහවත් වූනා වගේ මෙහෙම ගැට ගගන හරි බල බලා හිටියොත්, යම් දවසක මෙන්න මේ ස්කන්ධයන්ගේ සැබෑ ස්වභාවය ම යථාතථිය ම පෙනෙනව. පෙනුණු දවසට කලකිරෙනව. රූපෙ නිබ්බිඳුනි. නිබ්බිඳුං චිරජ්ජනි. චිරාගා විමුවනි. විමුත්තමිති විමුත්තමිති ඤාණං හෝති.

බිණා ජාති වුසිනං බ්‍රහ්මචරියං කතං කරණියං නාපරං ඉත්තවායාති. මේ ස්කන්ධ පහ ගැන මෙහෙමයි එන්නේ. කළකිරෙනව. රූපයේ කළකිරෙනව. වේදනාදි ස්කන්ධයන්හි කළකිරෙනව. කළකිරෙනකොට නො ඇලෙනව. නො ඇලුනොත් මිඳෙනව. මිදුනොත් මිදුනේය යන නුවණද ලැබෙනවා, **බිණා ජාති වුසිනං** - ජාතිය ක්ෂය විය. කළ කටයුතු නිමාවිය. බ්‍රහ්මචරියාවකින් කළයුතු සියලු කටයුතු අවසන් කළා. නැවත උපතත්, ජාතියත් නැහැ කියල **කෘත** - සියල්ල නිමා කළා කියන තැනට එන්න පුළුවන් කම තියෙනව.

පින්වත්නි, අපි අද දවසෙ බොහෝ දේ ගැන කතා කළා. දැනුමට, ශ්‍රැතයට උවමනා කරන බොහෝ දේ එකතු කර ගන්න. දැන් අපි අලුත් දෙයක් ගැන කතා කරනවට වඩා හොඳයි, සුදුසුයි ඇසුරේ පිළිබඳව අපැහැදිලි වෙව්ව තැන්, ගැටලු සහගත තැන් තියෙනව නම් ඒ ටික විමසගන්න එක.

අපි ගිය වතාවෙන් යම් මතක් කිරීමක් කළා නිරෝධය කියන හැම එකක් ම නිරෝධායඝී සත්‍යය නොවෙය කියල. නිරෝධය කියල කියන්නෙ කුමක්ද කියන එක වැඩි පැහැදිලි කිරීමක් කළා අපි. අපි දැන් අද දවසෙන් ඒ ගැන කතා කළා. දුක, දුක්ඛ සමුදය, දුක්ඛ නිරෝධය, දුක්ඛ නිරෝධ ගාමිණී ප්‍රතිපදා මාර්ගය. දැන් අපි කිව්වා, දුකට හේතුව සමුදය. සමුදය කියල පෙන්නුවෙ තණ්හාව. තණ්හාව ක්ෂය කිරීම, තණ්හාව දුරු කළ තැන, තණ්හාව නිරුද්ධ කළ තැන නිරෝධය. නිවන. **තණ්හක්ඛයො නිරෝධො.** ඒකම **දොසක්ඛයො නිරෝධො, මොහක්ඛයො නිරෝධො** කියලත් කියවෙනව. එනකොට නිවන කියල කියන්නෙ මේ කොහේනි? තියෙන මැවෙන දෙයක් නෙවෙයි. ඒකෙ ලක්ෂණය නිව්ම ලක්ෂණය. නිව්මෙ මොකක්ද? දුරු කළේ මොකක්ද? තණ්හාව දුරු කළ තැන, සමුදය ප්‍රභාණය කළ තැන, ලැබෙන්නෙ නිරෝධය.

ඒ කියන්නෙ අපි උදාහරණයක් හැටියට ගන්නොත්, අපි අර නිදහිණියෙදි ගන්නා අර ස්විච්ච එක කරකවනකොට ආලෝකය උපදිනවා. ආලෝකය උපදිනව කියනකොට කරුණු කිපයක් සිටි වෙනව. අඳුර දුරුවෙනවා. අඳුර දුරුවෙනවා කියන්නෙ ඇති දේ ඇති සැටියෙන් පෙනෙනවා. ඇති දේ ඇති සැටියෙන් පෙනෙන කොට අඳුර දුරුවෙනවා. අඳුර දුරුවෙනවා කියන්නෙ ආලෝකය ලැබෙනවා. ආලෝකය ලැබෙනවා කියන්නෙ මග වැඩෙනවා.

ඒ නිසා අපි කෙටියෙන් කල්පනා කළොත්, කෙටියෙන් ඒ පිළිබඳව යම් වැටහීමක් ලැබුවොත් නිවන කියල කියන්න, අපට පෙන්නන්න යමක් හම්බවෙන්නෙ නෑ. පෙන්නන්න අන්න අහවල් තැනයි, මෙන්න මේ ස්වභාවයයි, මෙන්න මෙනෙයයි තියෙන්නෙ කියල අත දිගු කරල පෙන්නන්න යමක් හමුවෙන්නෙ නෑ. යම් තැනක අපි තෘප්තෘක්ෂය කළා නම්, අන්න තෘප්තෘත්ව ක්ෂය කළ තැන, තෘප්තෘක්ෂය කළ තැන නැවත හට ගැනීමක් නෑ. නැවත නො හටගන්න නිසයි නිරෝධ කියල කියන්නෙ.

හටගන්න දෙයක නැතිවීම නො වෙයි නිරෝධය කියල කියන්නෙ. හටගන්නොත් යමක් නැති වෙනව ම යි. එනකොට නිරෝධය කියල කියන්නෙ හටගත් දෙයක නැතිවීම නෙවෙයි. නො

හටගැනීම ම යි. හටගැනීමට යම් හේතුවක් වේ නම් ඒ හේතුව ඉවත් වීමෙන් නො හටගැනීම නිරෝධය වෙනවා.

ඊළඟට ඔය නිරෝධය, නිවන කියන එකේ ස්වභාවය ගැන බොහෝ දෙනෙක් කල්පනා කරනව ගුණානාවයක්, හිස් තැනක් කියල. ගුණානාවයක් හැටියට. ගුණානාවාදය කියල එකතුත් තියෙනව. හැබැයි මෙන්න මෙකෙ හරි තැනකුත් තියෙනව, වැරැදි තැනකුත් තියෙනව ටිකක් ගැඹුරැයි.

සංඛන ලක්ෂණය:- සංඛන ලක්ෂණය කියල කියන්නේ පෙර නො තිබීම හටගන්නව කියන එක. කොහේ හරි තිබිල ඇවිල්ල හටගන්නව නෙවෙයි. පෙර නො තිබීම හටගන්නව. පෙර නො තිබීම හටගන්න දේට කියනව සංඛනය කියල. යම් මූලධාතු කිපයක් එකතු වෙනකොට පෙර නො තිබුණ යමක් හටගන්නව.

දැන් අපි ගත්තොත් තව නිදහ්ණයක් මෙහෙම, අපි වණි කිහිපයක්, රතු, නිල්, කහ - දැන් ඔන්න මේ වගේ වණි කිහිපයක් එකතුකළා කියන්න. අපි චිත්‍ර අඳින අය දන්නව මේක, වණි කිහිපයක් එකතු කළහම මේ තුනේම නො තිබුනු, පෙර එකතු කල වණි තුනේම නො තිබුණු අපත් ම වණියක් හටගන්නව. එනකොට ඒක කොහේවත් තිබුණද අර සායම් තුනේ? නැ. ඒ හේතු තුනේ ම තිබුණේ නැහැ. නමුත් නොතිබී ම හටගන්නව. මේ තුන එකතු වෙනකොට නො තිබීම හටගන්නව. එනකොට අන්න ඒ හටගන්න දේට, හේතු නිසා හටගන්න දේකට කියනව සංඛන කියල. හැබැයි මෙන්න මේ සංඛන ධර්ම තියෙනව අත්පි ප්‍රත්‍යයෙන් හා නත්පි ප්‍රත්‍යයෙන් හටගන්න.

දැන් අපි හිතන්නකො බඩගින්න. ආහාර නැතිවීම නිසා, ආහාර නො ලැබීම නිසා අපිට බඩගින්න ඇතිවුනා. දැන් ඒ බඩගින්න නැතිවෙනවා ආහාර ලැබුණහම. අත්පි ප්‍රත්‍යය යෙදුනහම බඩගින්න කියන එක නැතිවුනා. බඩගින්න කියන එක නැතිවෙනවා. දැන් නැතිවෙව්ව බඩගින්න නැතිම වුනා නම් නැතිම වෙන්න එපායැ. නමුත් බඩගින්න නැතිවුනා කියන ධර්මතාවය අපට ලැබුණේ ආහාර ප්‍රත්‍යය ලැබිව්ව නිසා. යම් මොහොතක ඒ ප්‍රත්‍යය සිඳිල යනකොට බඩගින්නට මොකද වෙන්නේ? ආපහු හටගන්නවා. දැන් බඩගින්න ආපහු හටගන්නේ මොකක් යෙදිලද? නත්පි ප්‍රත්‍යයෙන්. දැන් ආහාර නැති නිසා නේ බඩගින්න හැදුනේ. එනකොට බඩගින්නටත්, බඩගින්න නැති බවත් කියන දෙකම ආහාරය ඇති බව හා නැති බව මතයි තියෙන්නේ නේ. ආහාරය ඇති බව හා නැති බව මතයි.

එනකොට දැන් බඩගින්න නැතිවුනා. බඩගින්න නැතිවුනේ ආහාර ලැබීම නිසා නම්, යම් හේතුවක් නිසා නම් ඒ හේතුව නැතිවෙනකොට ආපහු බඩගින්න එනව නම් ඒක බඩගින්න නැතිවීමක් නෙවෙයි. දැන් නිවන කියල කියන්නේ හේතු නිසා හටගන්න ධර්මයක් නෙවෙයි. හේතු නිසා හටගන්න ධර්මයක් නම් හේතු නිරුද්ධ වෙනකොට ඒ ධර්මතාවයන් නිරුද්ධ වෙත්ට ඕන. එනකොට යමක් හටගන්නව නම් හටගන්නෙම හේතු ප්‍රත්‍යයෙන්. එනකොට හේතු ප්‍රත්‍යයෙන් හටගන්නව. මේක තමයි පොදු ධර්මතාවය.

හැබැයි හේතු ප්‍රත්‍යය නැති නැතත් හටගන්න ධර්මතාවයක් තියෙනව. දැන් ආහාර නැති නැත බඩගින්න හටගන්නව. ආහාර ඇති නැත බඩගින්න නැතිවෙනව. දැන් ඇතිවීම හා නැතිවීම. ඇතිවීමත් ප්‍රත්‍යයෙන්, නැති බවත් ප්‍රත්‍යයෙන්. තේද? ඇති බවත් ප්‍රත්‍යයෙන්, නැති බවත් ප්‍රත්‍යයෙන්. එතකොට නිවන කියල කියන්නේ මේ ඇති බවත් හෝ නැති බවත් හටගන්න, ඒ කියන්නේ ප්‍රත්‍යයෙන් හටගන්න හේතු නිසා හටගන්න ධර්මතාවයක් තෙවෙයි. ප්‍රත්‍ය හේතු සිද්ධිමෙන් ම හේතු නිරෝධයෙන් ම අවිද්‍යා තණ්හාවගේ නිරෝධයෙන් ම ලබන නිරවශේෂ, හේතු සියල්ලේ ම නිරෝධයෙන් ලබන, නැවත නො හටගැනීම ම යි නිවන කියල කියන්නේ.

.....

ඒ නිසා ශුන්‍යතාවාදයක් තියෙනවා. දැන් අපි යමක් බලාගෙන අභිත්‍යය අභිත්‍යය කියල බලාගෙන බලාගෙන ඔය භාවනා කරන අයට එනව මේක. ඔය සමහරු මග නො දැන භාවනා කරගෙන කරගෙන කරගෙන යනකොට ඔන්න මොනවක්වත් දැනෙන්නේ නැ. හිස් බවක් තියෙනවා. දැන් හිතනවා දැන් කිසි දෙයක් නැ. කෙලෙස් නැ. දැන් ශුන්‍යයි. හිස්. මේක තමයි නිවන. දැන් ශුන්‍යතාවයක් තියෙනවා නත්ටි ප්‍රත්‍යය යෙද්ලා. අරමුණෙන් හේතූන්ගෙන් තොරවෙලා. අරමුණුවලින්, හේතූන්ගෙන් තොරවෙව්වි නැත ශුන්‍යතාවයක් තියෙනවා. නමුත් ඒකත් ප්‍රත්‍යයෙන් හටගත් එකක්. ඒක නිවන තෙවෙයි. නිවන කියල කියන්නේ ප්‍රත්‍යය සිද්ධිමෙන් ම නො හටගන්න ධර්මයක්. **තණ්හාතණ්ඩයෝ නිරෝධො** - සමුදය දුරුකිරීම ම යි නිරෝධය කියල කියන්නේ. අඳුර දුරුකිරීම ම යි ආලෝකය ලැබුණා කියන්නේ. අඳුර දුරුවුනා කියල කියන්නේ ආලෝකය ලැබුන කියන එකයි. ආලෝකය පහලවුනා කියන්නේ අඳුර දුරුවුනා කියන එක ම යි. එතකොට මේක පෙර පසු නැතුව සිදුවෙන සිදුවීමක්. එතකොට යම් මොහොතක අපි දුක දුක හැටියට දකිනවද, දුක දුක හැටියට දකින මොහොතේම සමුදය ප්‍රභාණය වෙනව. සමුදය ප්‍රභාණය වෙන්නේ යම් ක්ෂණයකද ඒ මොහොතේම නිරෝධය සාක්ෂාත් වෙනව. ඒ කියන්නේ නැවත හටගන්නේ නැ. අපි යමක් දුක් වශයෙන් දැක්ක නම්, දුක් වශයෙන් දැකපු මොහොතේම ඊට තිබ්බව තණ්හාව ඉතුරුවක් නැතුව ම යි සිදුනේ. තණ්හාව සිදුන නම් ආයි ඒක උපාදානයට යන්නේ නැ. අතහැරුන ඒක. ඉතින් මෙන්න මේ නො හටගන්න බව නිරෝධය. නිවනේ ස්වභාවය, නිවනේ ලක්ෂණය මෙව්වරයි. තේරෙන හැටියකට කියන්න පුළුවන්තම තියෙන්නේ.

- ස්වාමීන් වහන්ස, එතකොට, නිවන් දකිනකොට පඤ්චස්තන්ධයට මොකද වෙන්නේ?

පඤ්චස්තන්ධය, පඤ්චඋපාදානස්තන්ධය කියන අතරින් ගන්න ඔන. නිවනෙහි තියෙනව අවස්ථා දෙකක්. සොපදසේස නිබ්බාන, අනුපදසේස නිබ්බාන කියල. සෝ + උපධි + සේස = උපධින්ගෙන් ශේෂයක් ඉතුරුයි. ක්ලේශ උපධි නැ. අවිද්‍යා උපධි නැ. සංඛාර උපධි නැ. නමුත් ස්කන්ධ උපධි ඉතුරුයි රහතත් වහන්සේ ට. ස්කන්ධයන්ගේ පරිහරණයක් කරල. ඒක දුකයි. ඒක සැපක් තෙවෙයි. එතකොට ස්කන්ධයන්ගේ පරිහරණයක් තියෙනවා පිරිනිවන් පාන මොහොත දක්වා. පිරිනිවන් පාන මොහොත දක්වා ම මේ කය තියෙනවා. කය පිණිසපාතයෙන් ආහාරයෙන් යැපෙන්නේ. ආහාර ලැබෙන්න ඔන. **ආහාර ගවෙත්ති දුක්ඛං** - පිණිසපාතෙ ගිහිල්ල ම තමයි

කය පවත්වන්න වෙන්නෙ. උන්වහන්සේලා අනුන් කෙරෙහි අනුකම්පාවෙන් හෝ ඒ කායීය කරනවා. මොහොතකට හෝ මේ කය පරිහරණය කරනවා කියන එක ආත්ම ව හෝ අභාත්ම ව, ඒක සැපයක් නම් නොවෙයි ම යි. නමුත් ඒ දූත උන්වහන්සේලා යම් පමණකට විඳිනවා ලෝකයා කෙරෙහි අනුකම්පාවෙන්. ලෝකයා කෙරෙහි අනුකම්පාවෙන් තමන් වහන්සේලා අවබෝධ කරගන්න ධර්මය ලෝකයාට දෙන්න.

අනුපාදා පරිණිවෘත්තය කියල කියනවා ස්කන්ධ පරිණිවෘත්තයට. ස්කන්ධ පරිණිවෘත්තය. ස්කන්ධ ටික විසිරිලා ගියා. නැවත උපදින්න හේතුවක් නැ. දැන් අපි තේරුම්ගන්න ඔන මෙන් මෙනෙ මොකක්ද කියන එකයි. අපි කල අතීත ධර්ම දේශනාවල අපි පුංචි නිදර්ශනයක් මෙන් මෙනෙත්ට අරගන්නවා. අපි හිතන්නකො මෙන් මෙහෙම. අපි ඒ නිදර්ශනය ම ගනිමු. හිතන්න, අපි රුවන්වැලි සෑය වැඳ නමස්කාර කරල තියෙනව ගිහිල්ල. රුවන්වැලි සෑය වැඳ නමස්කාර කල අපිට දැන් මේ මොහොතෙන් ඒ පසුබිම, ඒ දර්ශනය, මැව්ල පේනව. මනෝ පහසින් අපිට දැනගැනීමට එනව. දැන් අපිට ඒ පසුබිම, ඒ ස්වරූපය පෙනෙන කොට ම අපිට මතක් වෙන්නෙ, අනේ රුවන්වැලි සෑය. මහා සෑය කියන අදහස උපදිනවා. මෙන් මේ මහා සෑය කියන අදහස උපදිනකොට ම කෙනෙකුට මතක්වෙන්න පුළුවන්, "අනේ මම මෙනෙ ඉඳගෙන වැඳ නමස්කාර කලා. භාවනා කලා. සිල් සමාදන්වුනා. මල් පුජා කලා. හඳුන් කරු පත්තු කලා. පහන් දැල්වුවානේ" කියල තමන් කරගන්න පිත්තම් ටික මතක් වෙන්න පුළුවන්. ඒ චේතනා ටික සිහි කර ගන්න පුළුවන්.

එතකොට දැන් මේ සිහිවුනේ මොකක්ද? කුසල කම්. කුසල කම් ටික නේ මේ සිහිවුනේ. දැන් කුසල කම් ටික සිහි කර ගන්න මල් පුජා කරපු එක, සිල් රැකපු එක, භාවනා කරපු, ඒ කාය වාග් පුණ්‍යකම් ටික සිහි කර ගන්න නිමිත්ත වුනා රුවන්වැලි සෑයේ දර්ශනය. දැන් හොඳයි මේ සිහිකිරීම තුල මේ මොහොතේ මොහුගේ ස්කන්ධයන්ගේ බිඳීම, මරණය වුනොත්, දැන් අවසානයට හිතමින් සිහිකරමින් සිටියේ මොකක්ද? රුවන්වැලි සෑය ගැන. රුවන්වැලි සෑය ලග බණ භාවනා කරපු පිත්තම් කරපු දේ ගැන. දැන් මේව කුසල චේතනා ද අකුසල චේතනා ද? කුසල චේතනා. මැරුණනම් දැන් මෙයා කොහෙද උපදින්න ඔන? සුගතියක, දිව්‍යලෝකයක උපදිනව.

හොඳයි ඔන්න දැන් ඔය රූපයම පේනව වෙන කෙනෙකුට. ඔය රූපයම පේනකොට එයාට මතක් වෙනව, "මෙනෙත්ට ගිහිල්ල තමයි මම සෙරෙප්පු දෙක මාරු කරගෙන ආවෙ." ඔය හුගක් දෙනෙක් කරන වැඩේ නේ. සෙරෙප්පු දෙක මාරු කරගෙන ආවෙ මෙනෙ තමයි කියල හොරකමක් ගැන මතක් වෙනව. දැන් රුවන්වැලි සෑය තමයි පසුබිමෙන් තියෙන්නෙ. දැන් මෙයා සිහිකරගන්නෙ මොකක්ද, රුවන්වැලි සෑය කියන ආශ්‍රවය උපන්න. එතන ඒ සිදුවීමට අතීතයට ගියා. අතීතයට ගිහිල්ල සිහිකරගන්නෙ හොරකමක් ගැන. අකුසලයක්. දැන් මෙයා මැරුණොත්? දුගතියේ යන්න ඔන. අකුසල සහගත කාය කම්‍යක් තමයි සිහිවුනේ.

හිවනට යන්නත් පුළුවන් ඔය ජායාවම. දැන් ඔන්න ඔය දර්ශනය පේනව දැන් තව කෙනෙකුට. ඒ දර්ශනය පේනකොට දැන් අර දෙන්නම මේ පෙනෙන දේ රුවන්වැලි සෑයයි කියන සම්මතයට ආවා.

මේ පෙනෙන්නේ රුවන්වැලි සැයයි කියන සම්මතයට ආවා. රුවන්වැලි සැයයි කියන සම්මතයට ආපු නිසයි ඒ අයට කරගන්න කුසල්, අකුසල් දෙකම සිහි කරන්න පුලුවන් වූනේ.

අනිත් කෙනාට මෙන්න මේ දඹිනය පේන කොටම එයා අන්න මෙනෙදි අර ඇසූ ධර්මය වැඩු ධර්මය ප්‍රයෝජනයට ගන්නව. මේ පෙනෙනව කියන්නේ, දැනෙනව දැනගන්නව කියන්නේ මොකක්ද? අන්න එයා තථාගත ධර්මය අහල තිබුණ නම් එයා ඒ ගැන විමසනවා. මොකක්ද? දැන් අපට පෙනෙන්නේ, පෙනීම කියල, පෙනෙනව කියල කියන්නේ, කොහාටද පෙනෙන්න ඔන? ඇහැට පේන්න ඔන. ඇහැට රූපයක් ගැටලයි, දැකීම කියන කාරණාව වෙන්න ඔන. දැන් මේ ඇහැටද ගැටල තියෙන්නේ? නැ. මතසට. දැන් එහෙනම් රුවන්වැලි සැය දකින්න නම් එක්කෝ දිවැස් තියෙන්න ඔන. දැන් දිවැස් ලබල ද? නැ. දිවැසුන් නැ. ඇහැට ගැටලත් නැ. එහෙනම් දැන් මේ වක්කු සම්පස්සයෙනුත් නෙවෙයි. දිව්‍ය ඥානයකිනුත් නෙවෙයි. එහෙනම් මේ පේන්නේ මනෝ සම්පස්සයෙන්. මනෝ සම්පස්සයෙන් වෙන්නේ මොකක්ද? දැකීමක් ද, දැන ගැනීමක් ද? දැන ගැනීමක්. මනෝ ධාතුවත්, ධම්ම ධාතුවත්, මනෝ විඤ්ඤාණ ධාතුවත් ඇති නැත දැන ගැනීමක් තියෙන්නේ. එහෙනම්, දැනගැනීම කියල කියන්නේ රුවන්වැලි සැයට.

දැනගැනීම කියන කාරණාව, දැනගැනීම කියන ඵලය ලැබෙන්න හේතු කාරණා ටිකක් මූලික වෙලා තියෙනව. මනෝ ධාතුව, ධම්ම ධාතුව, මනෝ විඤ්ඤාණ ධාතුව. එතකොට මේ තුන ම එකතු වෙලා අපි දැනගෙන තියෙන්නේ රුවන්වැලි සැය කියලා. එතකොට රුවන්වැලි සැය කියල අපි දැනගන්නේ මොකක්ද? මනෝධාතුවට ද රුවන්වැලි සැය කියන්නේ? නැ. ධම්මධාතුවට ද රුවන්වැලි සැය කියන්නේ? නැ. මනෝවිඤ්ඤාණධාතුවට ද රුවන්වැලි සැය කියන්නේ? නැ. එහෙනම් දැන් අපේ දැනගැනීම හරි දැනගැනීමක් ද? වැරදි දැන ගැනීමක් ද? වැරදි දැනගැනීමක්. අන්න අවිද්‍යා ප්‍රත්‍යයෙන් ඇතිවෙව්ව සංඛාරයක්. දැන් අපි රුවන්වැලි සැය කියල කතා කරන්නේ ලෝකෙ හොතිකවූ වස්තුවක්. දැන් මේ මනෝමයෙන් පෙනෙනු දෙයක් අපේ දැනගැනීම වෙලා තියෙන්නේ හොතිකවූ වස්තුවක් පිළිබඳව. ඒ නිසා මෙන්න මේ දැනගැනීමේ තිබුණා ලොකු වැරද්දක්. පෙනෙන දේ නෙවෙයි අපි දැනගෙන තියෙන්නේ, මේ ඇහැට නො පෙනෙන දෙයක් තමයි මේ දැනගෙන තියෙන්නේ.

එහෙනම් මෙන්න මේ යථාර්ථය දැනගෙන- එහේ තිබ්ව්ව දේ පේනව නෙවෙයි. දැන් ඇහැන් නෙවෙයි. රූපයත් නෙවෙයි. වක්කු විඤ්ඤාණයත් නෙවෙයි. දැකීමත් නෙවෙයි. දැන් මේ ඇත්තේ මනෝ ධාතුවත්, ධම්ම ධාතුවත්, මනෝ විඤ්ඤාණ ධාතුවත්. එහෙනම් දැන් හේතු මෙනෙ ම යි. අනිත්‍යයෙන් ආපු දෙයක් මෙනෙ නැ. දැන් පෙර තිබ්ව්ව ඇහැන් නෙවෙයි. පෙර තිබ්ව්ව ඇහැට ගැටුණු රූපයත් නෙවෙයි. වක්කු විඤ්ඤාණයත් නෙවෙයි දැන් මේ තියෙන්නේ. දැන් මනෝ ධාතුවත්, ධම්ම ධාතුවත්, මනෝ විඤ්ඤාණ ධාතුවත් කියන හේතු ඇති නැත මැවුණු, පෙනෙන, දැනුණු ස්වභාවය තමයි මේ අපට හමුවෙලා තියෙන්නේ. එතකොට ඒ හමුවෙව්ව දේ අනිත්‍යයට අයිතිකි නැ. අනිත්‍ය අත්‍යයෙන් මිදෙනව. එහෙනම් දැන් මේ හේතු ඇති නැත හේතු එකකටවත් අයිති නැති දැනගැනීමකුයි ඇතිවෙලා තියෙන්නේ. දැන් රුවන්වැලි සැය කියන දැනගැනීම

මනොධාතුවට ධම්ම ධාතුවට හෝ මනො විඤ්ඤාණ ධාතුවට හෝ අයිති වුවත් නො වෙයි. මොකද මේ තුනට තෙවෙයි නේ අපි රුවන්වැලි සැය කියල කියන්නේ. එතකොට එහෙම නම් රුවන්වැලි සැය කියන දැනගැනීමක් තියෙනව මෙන්න මේ හේතු ඇති නැත. හේතු ඇති නැත රුවන්වැලි සැය කියන දැනගැනීමකට ඇවිල්ල තියෙනව. දැනගැනීම මේ හේතු එකකටවත් අයිති නැ.

ඔකට නිදහීනයක්, උපමා කිපයක් දක්වලා තියෙනව. මජ්ඣිම නිකායෙ, නන්දකොවාද සූත්‍රයට අනුව ආලෝකයත් තියෙනව. හැබැයි ආලෝකය කියන්නේ තෙල්, තිරය, දැල්ල කියන හේතු ඇති නැත හටගන්න දෙයක්. තෙලුන්, තිරයන්, දැල්ලන් ඇති නැතයි ආලෝකය. ආලෝකය කියන්නේ තිරය ද? ආලෝකය කියන්නේ තෙල් ද? ආලෝකය කියන්නේ දැල්ල ද? ආලෝකය මේ හේතු තුනටම අයිති නැ. හැබැයි මේ හේතු නැතිව ආලෝකය කියල එකක් හම්බවෙයිද අපිට? ඒත් නැ.

දැන් ගහන්, ආලෝකයන්, පොළොවන් ඇති නැත සෙවනැල්ලක් තියෙනව. සෙවනැල්ල කියන්නේ පොළොව ද? සෙවනැල්ල කියන්නේ ගහ ද? සෙවනැල්ල කියන්නේ ආලෝකය ද? මේ හේතු ඇති නැත හටගන්න බවක් තියෙනව සෙවනැල්ල. දැන් අපි සෙවනැල්ල ඇතිවුනහම සෙවනැල්ල ට තමයි ඇලුම් කරන්නේ. හරි සෙවන. හොඳ සිසිල කියල සෙවනැල්ල ට ඇලුම් කරනවා. ආලෝකයේ අඩු වැඩි කමට අපි ඇලුම් කරනවා, ගැටෙනවා. දැන් අපි ආලෝකය කියල කියන්නේ හේතු තෙවෙයි. හේතු තුනටම අයිති නැ. හැබැයි හේතු නැතිව ආලෝකය කියල එකක් හටගන්න පුලුවන් ද? බැ. එහෙනම් **අස්මිං සති, ඉදං හෝති** - මේ හේතු ඇති කල්හි මෙය වේ. **අස්මිං අසති, ඉදං න හෝති** - මේ හේතු නැත්නම් මෙය නො වේ. **ඉමස්ස උප්පාදා, ඉදං උප්පජ්ජති** - මේ හේතු ඉපදීමෙන් ම ආලෝකය කියල එකක් උපදිනව. **ඉමස්ස නිරෝධා, ඉදං නිරුජ්ජති** - මෙය නිරුධවෙන කොටම ආලෝකය ද නිරුද්ධ වෙනව. සෙවනැල්ලේ ඒ වගෙයි. හේතු ඇති නැත හටගන්නව. හේතු නැත්නම් නැ. හේතු ඉපදීමෙන් ම සෙවනැල්ල ද හටගන්නව. හේතු නැති වෙන කොටම සෙවනැල්ල ද නැති වෙනව.

දැන් අපට මෙන්න මේ සෙවනැල්ලට ආලෝකයට සමාන කරගන්න ඔය රුවන්වැලි සැය කියල පෙනෙන දේ. දැන් ඔය හිතෙන් බලනකොට රුවන්වැලි සැය කියල යමක් පෙනෙනවා නේ. රුවන්වැලි සැය කියල හඳුනගන්න යමක් තියෙනවා නේ. මෙන්න මේ පෙනෙන ස්වභාවය අර හේතු එකකටවත් අයිති නැ. නමුත් හේතු ඇති නැත මැටෙනව යමක්. පෙනෙනව යමක්. හෙවනැල්ල කියන්නේ පොළොවන් තෙවෙයි, ගහන් තෙවෙයි, ආලෝකයන් තෙවෙයි. නමුත් හෙවනැල්ලක් කියල එකක් තියෙනව. නැ කියන්න බැ නේ නේද? දැල්ලන් තෙවෙයි, තෙලුන් තෙවෙයි, තිරයන් තෙවෙයි ආලෝකය. නමුත් මේ හේතු ඇති නැත ආලෝකයත් තියෙනව. ආලෝකය මේ හේතු එකකටවත් අයිති නැ. නමුත් හේතු නැතුව හටගන්න බවකුත් නැ.

එහෙනම් දැන් ඔන්න හිතේ ඔබ රුවන්වැලි සැය කියල යමක් දැනගැනීමකට ආව නම් මෙන්න මේ දැනගැනීමකට ආපු ධර්මතාවයට සම කර ගන්න මෙන්න මේ සිදුවීම. මනො ධාතුවත්, ධම්ම

ධාතුවත්, මනෝ විඤ්ඤාණ ධාතුවත් ඇති තැන ඔබට යමක් දැනෙන පෙනෙන දෙයක් තියෙනව. හැබැයි ඒ පෙනෙන දේ මේ හේතු එකකටවත් අයිති නෑ. මේ හේතු ඇති තැන හටගන්න ධර්මතාවයක් විතරයි. එහෙනම් මේක රුවන්වැලි සෑය නම් නෙවෙයි. එබඳු දැනගැනීමක් ඇතිවෙනවා පෙර අවිද්‍යා සංඛාරය නිසා. පෙර මේ දඬුනියට රුවන්වැලි සෑයයි කියල අවිද්‍යාවෙන් රැස්කල නිසා දැන් එබඳු දැනගැනීමක් විපාක වශයෙන් හටගන්නවා. එතකොට යම් කෙනෙකු මෙන්න මේ දහම් දැනුම ඇතිව මෙන්න මේ දැනගන්න පෙනෙන දෙයෙහි, ස්වභාවය ස්වභාවය හැටියට දැක්කොත්, එතකොට එයාට හම්බ වෙලා නෑ රුවන්වැලි සෑයක්. එයාට හම්බවෙලා තියෙන්න හේතු නිසා හටගන්න එල ධර්මතාවයක්. දැන් එහෙම ධර්මතාවයක් දැක්ක කෙනා මේකට අරෙහෙ තියන එකක් ගැටලන්න යන්නෙ නෑ. එකතු කරන්න යන්නෙ නෑ. දැන් අපි කලින් රුවන්වැලි සෑයයි කියල දැනගන්නෙ, මේ පෙනෙන දේ අර රූපයයි කියල ගැලපුව තේද? මේ පේන්නෙ අරකයි කියල අතීතයේ අපි දැක්ක දේට ගලප ගන්නා. දැන් අපිට අරෙහෙ තිබ්ව්ව එක පෙනුන නෙවෙයි නේ. දැන් එතකොට එහේ තිබ්ව්ව එක පේනව නෙවෙයි, මෙන්න මේ හේතු ගැට්ම නිසා මෙබඳු ධර්මතාවයක් හටගන්නා, මෙන්න මේ හේතු ටික නිරුධවෙනකොට මේ ධර්මතාවය මෙනෙ නිරුධවෙනවා කියල යම් කෙනෙකු මේ මොහොතේ මෙන්න මේ හටගත් දෙයෙහි නිරෝධය දැක්කොත්, එතකොට හටගන්න හේතුවෙන්, එලයෙන් දෙකේම නිරෝධයයි පෙනෙන්නෙ. ඒ නිරෝධය දකින කෙනා පෙර කර ගත්ත කුසලයක් හෝ අකුසලයක් සිහි කර ගන්න ද? නෑ. එයා සිහිකරගන්නෙ මොකක්ද, හටගන්න දේ නිරුධ වෙන බවයි. **යං කිංචි සමුදය ධම්මං සබ්බං නං නිරෝධ ධම්මං.** එතකොට දැන් ඒකෙ තණ්හා කම් ක්ලේශ මොකක්වත් නෑ, හටගන්න ඉඩක් නෑ. පෙර කමිය සිහිකරගන්නෙත් නෑ. දැන් දැක්කෙ ඉපදිලා නිරුධ වෙනවා. **උප්පජ්ඣත්වා නිරුජ්ඣත්ති** - ඉපදිලා නිරුධ වෙනවා. **උප්පාද වය ධම්මිනො** - ඉතින් මේකට හේ **තෙසං චූපසමො සුඛො** කියල කිව්වෙ. මේ ටික දැක්ක නම් නිරෝධය දැක්කෙ. නිරෝධය, මැරිව්ව බව දැක්ක නම් මැරිව්ව දේ හොයාගෙන අපි යන්නෙ නෑ.

දැන් උපන් දේ මැරෙනවා, මැරිව්ව දේ මැරුණ බව නො දැක්කොත් අපි හොයනව. දැන් අපි හිතන්න මෙහෙම. කෙනෙක්, අපේ හිතවත් කෙනෙක් අපි දන්නෙ නෑ. අතුරුදන් වූනා. දැන් එයා මැරිල. මැරිව්ව බව අපි දන්නෙ නෑ. දන්න හඳුනන අයටත් කියනවා මෙන්න මේ වගේ කෙනෙක් අතුරුදන් වෙලා තියෙනවා අහේ හොයල දෙන්න කියල. මැරිල. මැරිව්ව බව දන්නෙ නැති නිසා අපි තාම හොයනවා. යම් කෙනෙක් අපි දන්නව මැරුණ කියල. ආදාහන කටයුතුත් කලා කියල අපි දන්නව. දන්නවනම් අපි මැරිව්ව කෙනා ඉන්නවද කියල කොහේවත් අපි හොයනවද? හොයන්නෙ නෑ. හොයාගෙන යන්නෙ නෑ.

එහෙනම් දැන් ඔන්න මෙන්න මේ වගෙයි මෙතැනත් වෙන්නෙ. දැන් අපට උපදිනව. උපදිනකොට ඉපදිව්ව දේ මෙනෙ, දැන් ඔය මනෝමයෙන් හමුවෙව්ව ඔය සිදුවිම මොහොතෙදි මැරෙනව. උපන්න වගේම මැරෙනව. නමුත් මැරිව්ව බව දන්නෙ නෑ. මොකද අපි මෙහෙ උපදිනව හටගන්නකොට ම අපිට ආශ්‍රවයක් උපදිනව අරෙහෙ තියෙන එකක් ගැන. අනුරාධපුරේ තියෙන එකක් ගැන. දැන් අපි අලුතෙන් එකක් අල්ලගෙන. අලුතෙන් එකක් මෙහේ අනුවෙනකොට ම මෙහෙ

බිඳිල. නමුත් අපි තව තැනක අහුවෙලා. තැවන ඉපදුනා කියන්නේ ඔකට. මෙහේ අතහැරුනාට, අතහැරෙන්නේ වෙන එකක් අල්ලගෙන නේ. අනුරාධපුරේ තියෙන එකක් අල්ලගෙන. අතහැරුනේ නැහේ. අල්ලගෙන නේ. නේද. ඒ නිසා දැන් අර නිරෝධය දකින කෙනා හටගන්න දේ හටගත් තැන ම නිරෝධය දකිනවා. අල්ලගන්න එකක් නෑ. එහෙනම් ඒ විඤ්ඤාණය පිහිටන්න තැනක් නෑ. ඒ විඤ්ඤාණය පිහිටන්න තැනක් තැනිවුනහම ඒ නිරෝධයට අපි කියනවා, තව විධියකින් නිරෝධය නිවන කියලා. එතකොට පංචරූපාදානස්කන්ධය, පංචස්කන්ධය සියල්ල වෙන්වෙලා යනවා, නිරුද්ධවෙලා යනවා අනුපාදා පරිණිව්‍යාණයේදී මෙන්න මේ ආකාරයෙන්. මෙන්න මෙකට කියනවා නිවන කියල. ඒ අනුපාදා පරිණිව්‍යාණයට එතකම් ස්කන්ධ පරිහරණයක් තියෙනව. ඒ නිසා ඒකට කියනවා සෝපදිසේස කියලා. අර ටිකට කියනවා අනුපදිසේස කියල. නිවනේ ප්‍රභේදයක් ඇතිවුනේ මේ හේතුව නිසයි.

කෙසේ හෝ අද දවසේ අද උදෑසන පටන් මේ හැම දෙනා විසින්ම බොහෝ වටිනා ධර්මයක් ශ්‍රවණය කලා. ඒ ධර්මය අනුව මෙතෙහි කරන්න පටන් ගන්න. දැන් භාවනා කරනව කියන ක්‍රියාව ඔබට ඔන වෙලාවක ඔන තැනක කරන්න පුළුවන් මෙන්න මේ ටික දැන ගන්නහම. අපි මෙතන ඒ සදහා කාලය ගෙවන්නේ නැහැ දැන් ලැබෙන හැම අවස්ථාවක ම හැම මොහොතක ම දැන් සිහි කර කර මෙතෙහි කර කර බලන්න ඔන දේ තමයි අපි මේ ටික ටික දැනගන්නේ. දැනගන්න ටිකෙන් පටන්ගන්න. දැනගන්න ටිකෙන් පටන් අරගෙන ඉදිරියට යන්න.